

H.POL
ZENDELING VAN DE G.Z.B.

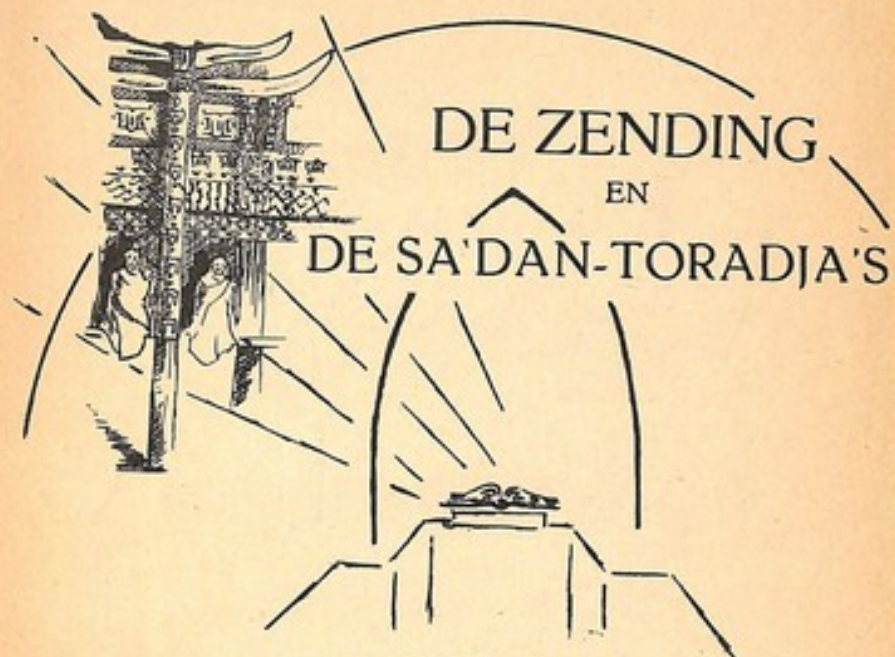
DE ZENDING
EN
DE SA'DAN-TORADJA'S

J.BOUT Drukker-uitgever • HUIZEN (N.H.)

STICHTING
INDISCHE
BOEKVERZEKERING

DE ZENDING
EN
DE SA'DAN-TORADJA'S

HANDLEIDING VOOR
ZENDINGSSTUDIE

OP DE HERVORMDE VERENIGINGEN
OP GEREFORMEERD GRONDSLAG

DOOR

H. POL

ZENDELING VAN DE G. Z. B.

J. BOUT Drukker-Uitgever Ceintuurbaan 32-34 HUIZEN N.-H.

Een woord vooraf

Meermalen werd mij dit jaar na het houden van een causerie over de zendingsarbeid op vergaderingen van onze jeugdverenigingen de vraag gedaan, of het niet mogelijk was om een korte handleiding voor zendingstudie over ons zendingsterrein samen te stellen, die de inleider over een zendingsonderwerp op de gewone vergaderingen kon helpen bij het samenstellen.

Op verzoek van de Heer Noteboom namens de verschillende Bondsbesturen, heb ik die taak op mij genomen. De lectuur, die er is over ons zendingsterrein, ligt verspreid weergegeven in de verschillende jaargangen van ons zendingblad „Alle den Volcke”. Het is voor de inleiders vaak ondoenlijk om de nodige voorlichting daaruit vlug bij elkaar te zoeken. De stof, die in de hier geboden zes hoofdstukken behandeld wordt, is niet nieuw, maar wil systematisch uw aandacht bepalen bij de zendingsarbeid.

Wij beginnen met een behandeling van de schriftuurlijke en dogmatische grondslag der zending. De zendingsgedachte is een Godsgedachte bij uitnemendheid. Zij is een onderdeel van het grote raadsplan Gods tot wederoprichting aller dingen en tot nederwerping van het rijk der duisternis.

God realiseert dit raadsplan en dus ook de zendingsgedachte in de geschiedenis. Het behaagt Hem dit te doen door de Middelaar Jezus Christus. Uit het ganse menselijk geslacht, d.i. de gehele wereld, vergadert Die Zijn gemeente tot het eeuwige leven uitverkoren.

In deze strijd ligt echter een Goddelijke en een menselijke factor om de eer van Zijn koningschap te handhaven en te verbreiden. Christus heeft daarbij geen hulp van mensen nodig, en wat zij doen berust toch weer op wat Hij gedaan heeft en doet. Toch wil Hij er zich van bedienen. Het belijft de Heere om mensen te gebruiken tot de verkondiging van Zijn Koningschap en de afvallige zondaar te bewegen om zich aan Hem te onderwerpen.

Tot medewerken geroepen, moeten wij het volk, waartoe onze zending geroepen is om uit te gaan, nu leren kennen in z'n leven en denken.

Met deze korte handleiding trachten wij u daarbij te helpen. De wijze, waarop de zending haar arbeid verricht en de problemen die zich daarin voordoen, zijn in het laatste hoofdstuk samengevat.

De inleider kan ook dit hoofdstuk in verschillende gedeelten behandelen.

Het is nodig dat wij verstaan, dat God, Die zowel in het heden als in het verleden werkt om Zijn Kerk te bouwen, dezelfde is en blijft tot in alle eeuwigheid.

Arbeid van de verschillende zendingen afzonderlijk, alsook een opsomming van het aantal reeds tot stand gekomen gemeenten, opgerichte scholen, enz., lieten wij achterwege. U leest daarvan in de verschillende jaarverslagen, die in „Alle den Volcke” gepubliceerd werden.

Wij illustreerden het geschrevene met enkele tekeningen om van een en ander ook op deze wijze een beeld te geven. Het reeds verzamelde voor een breder bedoelde beschrijving dan deze korte handleiding biedt, zowel wat reeds geschreven was als het daarvoor bestemde foto-materiaal, ging door oorlogsomstandigheden verloren.

Dat het geschrevene bij u een goed onthaal mag vinden en in die weg voor de bloei der Kerk van onze Heere Jezus Christus dienstbaar gemaakt mag worden, is mijn gedurige bede.

Zendingsstudie is de moeite waard en draagt vrucht in zich zowel voor de inleiders zelf als voor de hele vereniging, waar de inleiding voor gehouden wordt. Uw zendingsgebed zal er door vermeerderd worden. Dit zal uw eigen gebedsleven verdiepen, wat uw geloofsleven zal verrijken.

Voor welwillende, opbouwende critiek op dit werkje houdt schrijver dezes zich ten zeerste aanbevolen. Moge het medewerken om uw geloof te versterken, dat door de verwoesting van deze tijd heen God toch Zijn Koninkrijk bouwt uit alle volken.

DE SCHRIJVER.

INHOUDSOPGAVE

Een woord vooraf	pag. 5
Hoofdstuk 1. De Zending en haar grondbeginselen	9
a. Wat onder zending te verstaan	9
b. Kerk en zending	11
c. De verkondiging van het Evangelie	13
d. Planting der Kerk van Christus	14
e. Heel het leven der volkeren opeisen tot verheerlijking van Gods Naam	15
Hoofdstuk 2. De Zending en haar geschiedenis	17
a. Verbreiding van het Chr. geloof tot de 3e eeuw	17
b. Patrick, de apostel der Ieren, Willebrord en Winfried die dat zijn voor de Nederlanden	18
c. De geestelijke orden, Raymond Lullus, Fr. Xaverius, Nobili	20
d. Zending bij de Hervormers, Luther, Calvijn	22
e. Zending in de tijd van de O.I.C.	23
De eerste Maleise Bijbelvertaling. De Prot. Kerk in Ned.-Indië.	
f. Zending en het Piëtisme, Spener, Francke, Graaf Zinzendorff, John Wesley	24
g. William Carey	25
h. De Ned. Zending in de 19e eeuw	26
i. De Geref. Zendingsbond	28
Hoofdstuk 3. De Zending en het volksleven der Toradja's	31
a. Het land	31
b. De bewoners	35
c. Hun voorkomen	36
d. Hun karakter	36
e. Maatschappelijke toestanden	38
f. De taal	39
g. De kleding	40
h. De woningen	41
i. Het volksleven	45

	pag.
j. Het huwelijk	46
k. De begrafenis	48
l. Oeconomische toestanden	51
1. Landbouw; 2. Nijverheid; a. weefstoel; b. kloppen van boomschors; c. pottenbakken; d. ijzersmeden; e. goudwinning; f. bamboebewerking; g. tatoeage.	

Hoofdstuk 4. De Zending en het godsdienstig denken der Toradja's		58
a. Animisme		58
b. Geen evolutie doch degeneratie		58
Geesten en doden-cultus		
c. Dynamisme		59
d. Overgebleven kennis van één God		59
e. Herinnering aan een gouden eeuw		61
f. Vergoddelijking van de natuur		62
Verering van geesten en goden. Verering van de mens. 7777 voorvaderlijke geboden en verboden.		

Hoofdstuk 5. De Zending en het godsdienstig denken der Mohammedaanse kustbevolking van Palopo		69
a. Het oude animistische volksgeloof		69
b. De bissoe's		70
c. Leer van de Islam		72
d. Mohammed		73
e. De geloofsartikelen		74
f. Allah's profeten		75
g. Allah's engelen		75
h. Allah's boeken		75
i. De Oordeelsdag		76
j. De plichten		77
1. De geloofsbelijdenis; 2. de salat; 3. het vasten; 4. de zakat; 5. de bedevaart.		

Hoofdstuk 6. De Zending en haar taak		82
a. Zendingmethode		82
b. Richtlijnen bij de prediking		85
c. Aanknopingspunten		86
d. De zendeling en zijn helpers		89
e. Bijbelvertaling		91
f. De scholen		92
g. Voorlichting op maatschappelijk (sociaal en politiek) gebied		94
h. Arbeid onder de vrouwen		98
i. De medische dienst		99

HOOFDSTUK 1.

De zending en haar grondbeginselen

a. WAT ONDER ZENDING TE VERSTAAN?

Van inheemse en andere zijde heeft men onder invloed van de leer van het communisme de zending een verkapt poging genoemd om de volkeren van het Oosten gewillig te maken in de onderwerping aan de overheersing van het Westen. Men ziet de zending in dienst van het westers-imperialisme.

In Amerika lieten vele kringen de zendingsarbeid vrijwel uitsluitend opgaan in sociale actie en culturele verbetering. Hier zag men de zending in dienst van de beschaving, het z.g.n. social gospel, d.i. het sociale evangelie. Deze humanistische geest dreigt thans schier in alle landen zowel die van het Westen als van het Oosten, het kerkelijk werk ondergeschikt te maken aan nationale en sociale belangen. De kerkelijke jeugdbeweging in West-Indië werkt met de belofte:

„Ik beloof, dat ik mijn hoofd zal geven om helderder te denken, mijn hart om meer loyaal te zijn, mijn handen gebruiken tot breder dienst en mijn gezondheid om beter te leven.”

Zelfs van communistische zijde wordt in China het Christendom lof toegeerwaard voor de sociale dienst, die het de natie bewijst.

Het christendom wordt zo in alle landen tot middel gemaakt om een nationaal idealisme te verstevigen. Hiermee komt de boodschap van het Evangelie op de tweede plaats. Men legt zich toe op de ontwikkeling der beschaving. Het eerst noodzakelijke, de drijving van de Heilige Geest, wordt vergeten. Zending is vóór alles geestelijke arbeid. De Heilige Schrift leert dat zending niet het werk van mensen, maar van de drieënige God des verbonds is, een werk, dat z'n aanvang hier op aarde vindt in de schepping.

Verhaalt ons Genesis 1 en 2 de stichting van het Koninkrijk, na de zondeval spreekt Genesis 3 al dadelijk van de verbondssluiting Gods, waardoor Hij de burgers van het Koninkrijk der

Hemelen vergadert en Zich een nieuwe mensheid formeert. In opdracht van de Vader, de Heere der Zending, vergadert de Zone Gods, onze Heere Jezus Christus, Zich een gemeente uit het ganse menselijke geslacht door Zijn Woord en Geest (Joh. 10, 16; Heid. Cat. Zondag 21, 54; N.G.B. art. 27).

De Heere heeft gesproken en de Zoon voert die belofte uit. Werd Adam de eis gesteld, dat hij voor de gunst, die God hem schonk, zou kiezen, de tweede Adam blijft voor die gunst van God kiezen, ook toen die Hem gans en al begaf.

Noemt Gods Woord ons vanaf Genesis 2 God reeds met de naam Heere, d.i. de God die trouw is in het verbond (Ex. 4 : 14), dan zegt ons dat, dat heel die zendingsarbeid in Christus uitgaat van de Drieënige God zelf. God laat de wereld en daarmee de mensheid niet los, maar blijft alle volken opeisen.

Daarin bindt God zich aan Zijn Woord en belofte, die tot alle volken uitgaan. Zo blijkt uit Genesis 12 : 3, dat alle nakomelingen van Abraham eenmaal de weg terug zullen moeten maken om de Heere te dienen. Zo is vanaf de schepping de Zoon voortdurend bezig om in de geschiedenis, de personen en de schaduwen Zichzelf te openbaren tot vervulling van Gods Raad en wordt heel de geschiedenis tot één wonder door Zijn Geest. Hij is de Herder, Die de kudde bijeen brengt. Profeten als Jesaja, Jeremia en Zacharia spreken voortdurend over de Herder, de grote David, Die de volken toebrenge en vergadert. Ezechiël spreekt van Hem als een enige Herder, die de kudde zal weiden (34 : 23, 24). Hij zal weiden, zegt de Geest door de profeet Micha, in de kracht des Heeren, in de hoogheid van de Naam des Heeren Zijns Gods. Hij zal groot zijn tot aan de einden der aarde (5 : 3).

Zo heeft de Zoon in de Raad Gods een werkprogram. Hoe staat Hij onder de spanning van het gebod. Hij moet toebrengen (Joh. 10 : 10—16) en is zeker van de vervulling van de belofte des Vaders. Hij zal zaad zien en het welbehagen des Vaders zal door Zijn hand voortgaan (Jes. 53 : 10). Hij ziet de eenheid van Zijn werk en handhaaft die. Het Lam, zo zegt Hij door de Ziener op Patmos, zal ze weiden. Het zal hun Leidsman zijn tot de levende fonteynen der wateren (Op. 7 : 17), en daarbij geeft Hij Gode de eer, door toe te voegen: God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

Hij werkt niet uit zichzelf, maar in gebondenheid aan de Vader. Hij is door God gezonden en gezalfd (Luc. 4 : 18), de Knecht des Heeren (Jes. 42 : 1). Die van zichzelf niets doet, maar oordeelt naar Hij van de Vader hoorde (Joh. 5 : 19, 30). Die niets uit Zichzelf spreekt, doch een gebod van de Vader ontvangen heeft betreffende hetgeen Hij zeggen moet (Joh. 12 : 49; 7 : 16). Zo is Zijn zendingswerk het werk van de Drieënige God, dat de Vader in en door Hem doet (Joh. 14 : 10). Zo werkt de Zoon ook in deze tijd, want bij het rijpen der tijden haast Hij Zich om Zijn

werk te voleinden. Welk een ontzaglijke begeerte heeft Hij om alle schapen bijeen te zien (Joh. 17), opdat het worde één kudde en één Herder (Joh. 10 : 14—16).

b. KERK EN ZENDING.

Werkt de Zoon dit zendingswerk in nauwe gebondenheid aan de Raad Gods, om uit alle volken te vergaderen die de Vader van eeuwigheid verkoren heeft. Hij werkt het door Zijn Geest en Woord (Heid. Cat. vr. 21, 54). Deelt Paulus de gemeente te Antiochië mee, dat de Heere de Heidenen de deur des geloofs heeft geopend, dan noemt hij dat: de grote werken die God met hen (de Apostelen) gedaan heeft (Hand. 14 : 27). De Dienst des Woords heeft Christus aan Zijn Kerk toevertrouwd. Door haar verkondigt Hij alle volken de belofte des Evangelies, met bevel van geloof en bekering (Matth. 28 : 19; Marc. 16 : 15, 16; Luc. 24 : 47—49; Joh. 20 : 21—23; Dordtse Leerregels II, 5 en III, 7, 8). De Kerk is van en voor de Heere Christus. Zij heet Zijn lichaam (Rom. 12 : 5; Col. 1 : 24), dat Hij bouwt op de grondslag der belijdenis van Hem als de Christus, de Zoon des levenden Gods (Matth. 16 : 18). Zij heeft in deze wereld Zijn getuige te zijn (Hand. 1 : 8). Haar maakt Hij tot visser der mensen (Matth. 4 : 19; Marc. 1 : 17). Heet Christus in de Schrift: de Overste Herder (1 Petr. 5 : 4; Hebr. 13 : 20). Hij vergadert en roept Zijn kudde, vergadert Zich een gemeente ten eeuwigen leven (Heid. Cat. vr. 14, 54), door Zijn Woord en Geest, welks bediening Hij Zijn Kerk opdroeg.

De Kerk is er om Zijn wil te doen. Zo is de zendingsarbeid wel de voornaamste opdracht aan de Kerk. Hiermee is geoordeeld de gedachte als zou vóór alles de Kerk zichzelf in stand hebben te houden en daarna ook nog de zendingsopdracht hebben te vervullen. Haar dienst is hoofdzaak. Terwijl zij haar roeping, getuige te zijn, vervult, wordt zij zelf in stand gehouden. Zij kan immers die roeping niet anders vervullen, dan door zelf uit het Woord Gods te blijven leven. Zo wordt zij in het vervullen van haar dienst zelf gebouwd en onderhouden door dat Woord van God.

Nu is met voorbijgaan van geschiedenis en oorzaak er een tijd geweest in onze Vaderlandse Kerkgeschiedenis, dat de zending uitsluitend uitging van genootschappen, verenigingen of comité's. Niet duidelijk genoeg kan gezegd worden, dat dit fout was, omdat de taak der zending een zaak is die bij de kerk behoort, zoals ook in de statuten van onze Gereformeerde Zendingsbond aangegeven wordt.

Zending is geen geestelijke liefhebberij voor een kring van zendingsvrienden, maar een gebiedende eis voor de kerk. Met het zendingsbevel werd aan de kerk de opdracht gegeven: onderwijst

de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes (Matth. 28 : 19). Hiermee bond de Grote Zending het werk der zending, van de Vader Hem toebetrouwd, aan het kerkelijk ambt. Immers de macht van doopsbediening is niet gegeven aan de individuële belijder, maar komt alleen aan 's Heeren kerk toe. Dit is een zaak, die wij ook ten opzichte van onze Gereformeerde Zendingbond ernstig onder ogen moeten houden. Wanneer ook onze zending, die volgens de statuten kerkelijke zending wil zijn, door de praktijk gedreven dreigt genootschappelijke zending te worden, dan hebben wij er naar te staan om dit te voorkomen en te veranderen. Wat in vorige jaren op kerkelijk terrein geschied is, mag ons niet verblinden om nu maar in de zending zo voort te blijven gaan. Steeds hebben wij voor alles de toets van Gods Woord aan te leggen en te onderzoeken of wat wij doen overeenkomt met het Woord van God. Onze geloofsbelijdenis zegt: men mag gener menschen schriften, hoe heilig zij ook zijn geweest, gelijk stellen met de goddelijke schriften, noch de gewoonte met de waarheid Gods (want de waarheid is boven alles) noch de grote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen..... Daarom verwerpen wij van ganser harte al wat met deze onfeilbare regel niet overeenkomt (N.G.B. art. 7).

De Heere heeft Zijn wil inzake de kerk en haar leven en handelen inzake haar zendingroeping geopenbaard door Zijn eigen spreken en doen en in het getuigenis des Geestes door de dienst der Apostelen en Profeten, voorzover ons dat met goddelijke autoriteit wordt medegedeeld in de Heilige Schrift. Zo doet Hij ons weten, dat Hij zelf Zijn gemeente bouwt (Matth. 16 : 18; Joh. 10 : 13) en brengt ze tezamen tot één kudde (Joh. 10 : 18), doch mede door de dienst van Zijn kerk. Gaat heen en predikt (Matth. 10), gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook ulieden (Joh. 20 : 21), wie u hoort, die hoort Mij (Luc. 10 : 16).

Niet tot enkelen, maar tot de kerk komt Christus' opdracht. Verstaat de Heilige Schrift onder kerk meestal de plaatselijke kerk in verschillende teksten, als 1 Cor. 10 : 32; Matth. 16 : 18; Ef. 3 : 10, 5 : 23; 1 Cor. 12 : 28; Col. 1 : 18; 1 Tim. 3 : 15, ook de eenheid van vele kerken, wat de D.K.O. in art. 1 noemt: de gemeente van Christus; Voetius: het kerkelijk volk; en de N.G.B. art. 27: de enige Katholieke of algemene kerk. Zo moet heel het gereformeerde volk in de Hervormde kerk, zonder één uitzondering zich verenigen in de arbeid der Gereformeerde Zendingbond, die zich daarin heeft te openbaren als kerkelijke zending. Niet één van de gereformeerde gemeenten in dit Hervormde kerkverband mag in deze dienst achter blijven. En in die gemeenten moeten alle leden, omdat zij lid zijn van die kerk, als kerklid die zendingarbeid dragen door hun gebed, liefde en wekelijkse offergaven.

Zoals het nu vaak is, dat in een grote gereformeerde gemeente slechts een in verhouding klein getal van de leden lid is van een hulpvereniging (wat een onschriftuurlijke vorm) mag het niet blijven. Wat te denken van een kerk die niet vergadert (vergaderen in de zin van zendingarbeid verrichten). Zij miskent haar wezen, verraadt haar taak en is ongehoorzaam aan haar Heere. Een kerk, die haar zendingroeping verzuimt, onttrekt zich aan de leiding van haar Heere, leeft niet in gebondenheid aan Zijn Woord, wordt niet gedreven door Zijn Geest. En wat gezegd wordt van de kerk in haar geheel, geldt daardoor ook van elk van haar leden afzonderlijk. Wie zich onttrekt aan de zendingarbeid, staat de Grote Zending in de weg. Niet dat wij uit onszelf bekwaam zijn iets in deze te doen, maar onze bekwaamheid is uit God, Die ons, d.i. de kerk, en in haar al haar leden, bekwaam maakt om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments, schrijft Paulus (2 Cor. 3 : 5, 6) en hij vraagt de Corinthiërs: wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? (1 Cor. 4 : 7). Dit geldt van volstrekt de ganse kerk, van elk harer ambtsdragers en leden. Daarom moeten zij allen, d.i. ieder die medearbeidt, door zijn gebed en liefde aan de zendingarbeid steeds in de Heere blijven, om niet ten kwade te werken (Joh. 15 : 6). Dit blijven in de Heere is dan afhankelijk van het blijven in Zijn Woord (Joh. 15 : 7). Dit blijven in 's Heeren Woord is het doen van wat Hij verordineerd of geboden heeft. Dan vloeit om zo te zeggen de levenskracht uit de Heere in Zijn kerk, dan werkt Hij in en door haar.

c. HET EVANGELIE VERKONDIGEN.

Zending is een eis Gods, die wij te gehoorzamen hebben. Christus de Heere roept Zijn kerk er toe op door het Woord van God. Zo ook heeft de kerk de niet Christen-volken te roepen door datzelfde Woord des Evangelies. Zij heeft te prediken het Woord Gods, waarmee zij proclameert het koningschap van Christus de Heere. Doel der zendingarbeid is alle volken te roepen tot gehoorzaamheid aan het Woord des Konings, zich te onderwerpen aan Hem, Wien alle macht gegeven is in hemel en op aarde. Opdat alle knie voor Hem buige en alle tong zou belijden, dat Christus de Heere is.

De kerk mag spreken van vergeving der zonden en laten horen de eis der bekering. In gehoorzaamheid aan het bevel van Christus vindt het zendingswerk zijn hoogste doel in de verheerlijking van Gods Naam. Christus zelf vat dit kort samen in het zendingbevel: lerende hen onderhouden al wat Ik u geboden heb (Matth. 28 : 19).

Zending is het getuigen van het recht Gods op Zijn schepping.

Heel de geschiedenis der heilsopenbaring predikt ons die eis, dat recht Gods. De afzondering van Abraham en de verbondssluiting met hem en zijn zaad bedoelt: al de geslachten der aarde te zegenen (Gen. 12:3). De verkiezing van Zijn volk Israël heeft tot doel Zijn recht op heel de wereld te handhaven (Ex. 19:5; Ps. 24:1). Zo weet de Heere de godzaligen uit de verzoeking te verlossen en de rechtvaardigen te bewaren tot de dag des oordeels om gestraft te worden (2 Petr. 2:9). Het is de belofte des Evangelies, dat een iegelijk, die in de gekruisigde Christus gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

Deze belofte moet alle volken en mensen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid verkondigd en voorgesteld worden met bevel van bekering en geloof (D.L. II, 5). De zending heeft naar dit hoge doel te staan, ook wanneer het schijnbaar geen vruchten voortbrengt. Ja zelfs tot verharding leidt, want ook dan nog loopt zij uit op hetzelfde doel. Doch zovelen als er door het Evangelie geroepen worden, die worden ernstiglijk geroepen. Want God betoont ernstig en waarsachtig in Zijn Woord, wat Hem aangenaam is; namelijk dat de geroepenen tot Hem komen. Hij belooft met ernst allen, die tot Hem komen en geloven, de rust der zielen en het eeuwige leven (D.L. III en IV, 8). Zo komt de zending tot de niet christelijke volken met autoriteit. Zij komt krachtens de autoriteit van Christus. Die de wereld opeist voor de ere Gods. Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook ulieden (Joh. 20:21).

d. PLANTING DER KERK VAN CHRISTUS.

Zo loopt de prediking van het Woord Gods vanzelf uit op de planting der kerk van Christus. Waar het Woord Gods gepredikt wordt en de Geest des Heeren het toepast aan de harten, overtuigt Hij de mens van zonde, gerechtigheid en oordeel. Er komen groepen mensen die de genade Gods, geopenbaard door het Woord, aanbidden. Naarmate de kring van gelovigen meer volwassen wordt, komt er eigen leven, waarvan Christus de Heere is. Christus is het Hoofd, en de gemeente Zijn lichaam, die uit Hem leeft en door Hem tezamen gevoegd wordt en zijn wasdom bekomt (Ef. 4:16; Col. 2:19). Uit deze groepen van ware christgelovigen groeit een zelfstandige kerk, een openbaring van Christus' kerk op die plaatsen. De legende, thans in vele geschriften voorkomend, dat de zelfstandigmaking der inheemse kerken vrucht zou zijn van de erkenning van zendingswege van het goed recht van het nationalisme, is hiermee veroordeeld. Zij komt uit andere wortel op, en houdt geen verband met de kwestie van het Indonesisch-nationalisme. Richtlijn voor deze zelfstandigverklaring

is, dat een onzelfstandige kerk eigenlijk geen kerk is. Ook de Toradja-kerk is onmiddellijk verantwoordelijkheid verschuldigd aan het Hoofd der kerk. Geen zending noch zendende kerk mag hier tussentreden. De kerkplanting staat niet aan het einde van de zendingsarbeid, maar is onmiddellijk doel. Deze kerken krijgen hun eigen ambtsdragers, hun eigen kerkelijke vergaderingen, hun eigen belijdenisgeschriften. En de zending krijgt tot taak om met deze zelfstandige inheemse kerken in een rustig samenwerken voort te gaan tot heel het volk met de boodschap des heils in kennis is gebracht.

e. HEEL HET LEVEN DIER VOLKEN OPEISEN TOT VERHEERLIJKING VAN GODS NAAM.

Zo moet tenslotte door de prediking, die van de zending uitgaat, het Woord Gods beslag gaan leggen op het hele leven dier volken. Het gaat er (naar een woord van Ds. J. C. Sikkel) niet om dat door het zendingswerk een paar mensen bijeengebracht worden, die wel christen willen worden, maar om de Naam van de levende God en van de Heere Jezus Christus in de wereld der volken uit te roepen, om de Goddelijke waarheid te laten gelden over het gehele leven.

Het Woord Gods zoekt niet alleen het behoud van enkele zielen, maar het behoud van het leven der volkeren in al zijn verhoudingen. De verdediging van een christelijke levens- en wereldbeschouwing en mitsdien van een christelijke levensorde, van een christelijke ethiek, een christelijke staatkunde tegenover het idealisme van de natuurlijke mens, is daarom mede de taak der zending. Het gaat niet allereerst en allermeeft om de zaligheid onzer zielen, maar om het recht en de ere Gods onder de volken. De zaligheid der zielen is een gevolg.

„Onderwijst de volken, lerende hen onderhouden al wat Ik u geboden heb” (Matth. 28:19), zo luidt de opdracht. Zo heeft de kerk (de zending) de taak om te roepen door het Woord des Evangelies tot gehoorzaamheid aan het Woord des Konings, op alle terrein des levens te onderhouden al wat Hij geboden heeft.

De kerk mag spreken van de vergeving der zonden en moet laten horen de eis der bekering. Zij verricht de dienst der verzoening, door de prediking van vergeving der zonden door de dood en de opstanding van Christus. God heeft de Grote Herder der schapen uit de doden weergegeven, nadat de Goede Herder Zijn leven voor de schapen had gegeven. De kerk heeft nu de volken te dagvaarden voor het gericht des Woords. Zij weet dat God een rechtsgeding heeft met de wereld en dat Hij haar eenmaal ter verantwoording zal roepen en zal oordelen over de vraag

hoe zij hebben gereageerd op het getuigenis des Evangelies, dat haar gepredikt is. Naar de leer der D.L. hebben wij de belofte te verkondigen met bevel van geloof en bekering. Laat ons dat doen in de zekerheid, dat de zegen op de arbeid alleen komt van Hem, Die de kracht des Heiligen Geestes verleend heeft aan de kerk, dank zij de gehoorzaamheid van de Heiland aan de Vader.

Zo loopt de arbeid der zending uit op het „alles ter Ere Gods“.

VRAGEN.

1. Wat zien sommige kringen abusievelijk in de zending?
2. Welk gevaar dreigt in deze tijd alle kerkelijk werk?
3. Wat moet onder zending verstaan worden?
4. Hoe spreekt het O.T. over die zendingsarbeid?
5. Aan Wie heeft God dat zendingswerk opgedragen?
6. Hoe werkt Christus thans dat zendingswerk?
7. Waarom behoort de arbeid der zending tot de taak der kerk?
8. Wat verstaat de Heilige Schrift onder „Kerk“?
9. Is genootschappelijke zending te veroordelen en waarom?
10. Waarvoor heeft de Gereformeerde Zendingsbond te waken, welk gevaar dreigt?
11. Heeft de G.Z.B. zich te reformeren?
12. Waarom wordt met zoveel nadruk gezegd, dat de kerk het Evangelie heeft te verkondigen onder de volken?
13. Waar loopt de prediking van Gods Woord op uit?
14. Wanneer begint de zelfstandigheid der Inheemse kerken?
15. Heeft de zelfstandigmaking der Inheemse kerken iets te maken met het nationalistisch streven onder de volken van Ned.-Indië?
16. Is het maken van bekeerlingen uiteindelijk doel van de zendingsarbeid?
17. Welke zegen ligt voor de kerk zelf in haar zendingsarbeid?
18. Waar moet heel de zendingsarbeid ten slotte op uitlopen?

LITERATUUR.

- G. Warneck. *Evangelische Missionslehre.*
Dr. H. Kraemer. *Kerk en zending.*
Waarom zending nu.
Dr. J. H. Bavinck. *Historische documenten.*
Alzo wies het Woord.
De Boodschap van Christus en de niet-Christelijke religies.
Zending in een wereld van nood.
Winkelmann. *De betekenis der Missien für die Kirche.*
William Paton. *De wereldproblemen en de taak der hedendaagsche zending.*
Dr. S. v. d. Linde. *Zending naar Gereformeerd beginsel.*
Chr. Encyclopaedie. Art. over zending, kerkelijke zending, genootschapszending, enz.
Dr. H. A. van Andel. *Voetius' Zendingsleer.*
D. Pol. *De Plantatione Ecclesiarum*, vert. van Gisbertus Voetius' *Tractaat.*

HOOFDSTUK 2.

De zending en haar geschiedenis

a. VERBREIDING VAN HET CHRISTELIJK GELOOF TOT DE 3e EEUW.

Naar aanleiding van wat wij in het vorige hoofdstuk schreven over wat zending is, is het u duidelijk, dat de weergave van de zendingsgeschiedenis, die nu volgt, wat anders beoogt te zijn, dan een beschrijving van de profane geschiedenis.

Zendingsgeschiedenis is een stuk kerkgeschiedenis. Zo is het een poging om de geschiedenis der zending zinvol te zien als het terrein van de worsteling Gods met Zijn volk om in deze tijd Zijn volk tot openbaring te brengen. Wanneer Christus aan 't eind van Zijn omwandeling op aarde de Zijnen overtuigd heeft van Zijn macht en recht over hemel en aarde, geeft Hij Zijn kerk het uitdrukkelijk bevel om alle volken te onderwijzen in de weg der bekering.

Zo valt het op, dat Paulus in al zijn brieven bijna nergens aanspoort om het Evangelie te prediken aan de niet-christen-volken. Enigste verklaring kan hiervoor zijn, dat de gemeenten het als vanzelf deden. Ze waren voortdurend bezig met het ongemerkt uitzaaien van het zaad. Levend bij de Schriften, kenden zij de geweldige opdracht van de verhoogde Knecht om vele heidenen te gaan besprengen. Zo was het voor hen een als vanzelf sprekende eis om Zijn getuige te zijn onder die nog niet naar Hem hoorden. Paulus zelf is voor deze gedachte een bewijs. Wanneer hij aan de gemeente te Rome mededeelt zijn verstrekkende zendingsplannen, accentueert hij dat met een citaat uit Jesaja (vergel. Jes. 52 : 15 met Rom. 15 : 21). Er was een spontane verbreiding van het Evangelie door de gemeenteleden zelf (Hand. 16 : 5; 1 Thess. 1 : 8; Hand. 8 : 4). Vele gemeenten in het N.T. genoemd, Ptolemaïs (Hand. 21 : 7), Puteoli (Hand. 28 : 13, 14) e.a. zijn tot openbaring gekomen door het getuigenis van mannen en vrouwen, die arbeidden in de Heere (Rom. 16 : 12; Phil. 4 : 3). Dit was een liefde tot de Heere en bereidheid voor de komst van Zijn Konink-

rijk, die wij ook op het zendingsveld vaak vinden onder de jonge Christenen, voor velen beschamend. Zo werd in de eerste eeuw reeds een groot deel van het Romeinse rijk met het Evangelie Gods bearbeid. Paulus zegt in Col. 1 : 6, dat het Evangelie in de gehele wereld gekomen is. Vele Schriftuitleggers verstaan onder Galatië

Verbreiding v. l. Chr. geloof in de 1^e eeuw.

uit 2 Tim. 4 : 10 Gallië, d.i. de oude naam van Frankrijk. Dan hebben wij hier een aanwijzing, dat reeds aan het einde van Paulus' leven het Evangelie ver tot in Frankrijk zou zijn doorgedrongen.

Toen Keizer Constantijn in 312-'13 aan het Christelijk geloof volledige vrijheid gaf, was dat geloof reeds in alle provincies van het keizerrijk bekend en werd het door tallozen in Oosten en Westen aangehangen. Egypte was voor een groot deel gekerstend. In het Noorden van Afrika waren verschillende grote gemeenten. Tot in Frankrijk, België, Duitsland en Engeland breidde de kerk zich uit. In Spanje en Portugal, Italië, Griekenland en geheel Klein-Azië, ja zelfs in Armenië, Mesopotamië en Voor-Indië waren groepen christenen. Zo leert de zendingsgeschiedenis van de eerste eeuwen ons, welk een onweerstaanbare macht gelegen is in de spontane evangelieprediking van alle gelovigen.

b. PATRICK, DE APOSTEL DER IEREN, WILLEBRORD EN WINFRIED, DIE DAT ZIJN VOOR DE NEDERLANDEN.

Zijn de nu volgende eeuwen voor de theologische ontwikkeling van grote betekenis, de zendingsarbeid neemt er een geheel ander karakter aan. In deze periode is de spontane verbreiding

voorbij. Nu zien wij dat God telkens weer mannen roept, die met bijzondere gaven toegerust, het Woord Gods aan de nog niet tot het christendom overgegangene volken prediken.

Als voorbeeld noemen wij Patrick, de apostel der Ieren genoemd. Zij worden vaak in figuurlijke zin apostel genoemd. Calvijn zegt hierover, dat het apostelambt een buitengewoon ambt is, hoewel ik niet ontken, dat God later nog wel eens apostelen, of ook wel soms in hun plaats evangelisten heeft opgeroepen, zoals dat ook in onze tijd geschied is. Natuurlijk zijn het geen apostelen in de zin van de twaalven, doch mannen die God met bijzondere bekwaamheid en krachten heeft gesterkt (Inst. IV, 3, 4). Het waren grote figuren in de zendingswereld, die niet op één plaats, maar in een geheel land arbeidden.

Patrick hoorde in een droom een roepstem uit Ierland om naar daar te komen en de Ieren het Evangelie te prediken. Hij is die roepstem niet ongehoorzaam gebleven, doch heeft jarenlang met rijke zegen onder het volk gearbeid en het de weg der verlossing gepredikt. Duizenden heidenen heeft hij in de loop der jaren gedoopt. Middellijk werd hij ook de verbreider van het christendom in Schotland, daar de Ierse christenen, zwerfziek als ze waren, ook het Evangelie naar daar overbrachten.

Voor ons land is bekend Willebrord, de apostel voor het heidense Nederland genoemd, geboren in het jaar 658 in het graafschap Northumberland. Hij werd opgeleid in het Benedictijner klooster van Ripon bij York. Tijdens een bezoek aan Ierland werd hij getroffen door het tot grote bloei gekomen werk van Patrick. Met elf andere kloosterbroeders werd hij naar onze gewesten gezonden voor zendingswerk in Friesland. Om veilig te zijn tegen het heidense staatsgezag van Koning Radboud, zocht hij bescherming bij de Groot Hofmeester van Oost-Frankrijk, Pepijn van Herstal, die ze hem verleende. Dit was hem niet voldoende, waarom hij een reis naar Rome maakte om een machtiging van de Paus te vragen. Paus Sergius gaf hem enige reliquieën van heiligen en martelaren, om bij de vernietiging der heidense afgodsbeelden er iets anders voor in de plaats te kunnen stellen. Dit is een karakteristieke trek van het werk der Roomse missie, die tot vandaag toe gevolgd wordt. Een pogen om het Christendom te schikken naar de heidense opvattingen, die zinnelijk van aard, door deze voorwerpen het christendom des te eerder bekoorlijk achten.

Het tijdperk 696—726 kenmerkt zich door een onvermoeide ijver van de moedige zending tot voortplanting van het christendom. Overal werden herders en opziensers aangesteld. Zijn bioloog Alcuinus roemt zijn opgeruimdheid, bezadigdheid en bedachtzaamheid met kracht in het handelen verenigd. Nadat hij de heidense koning Radboud het Evangelie gepredikt had, zei deze, hoewel onbewogen, doch met eerbied vervuld: ik zie, dat gij mijn bedrei-

gingen niet vreest en dat uw daden in overeenstemming zijn met uw woorden.

Sprekend over de zendingsarbeid in de noordelijke landen, moeten wij ook nog noemen: de apostel der Duitsers, Winfried, die in 719 door Paus Gregorius II als zending van Petrus onder de heidense volken naar de oostzijde van de Rijn gezonden werd, voorzien van reliquieën der heiligen. Hij werd de stichter van de kerk in Duitsland. In 723 werd hij geordend tot bisschop, bij welke gelegenheid hij de naam van Bonifacius kreeg (die het goede boodschap).

Hij was bezielde door één groot ideaal: werktuig te mogen zijn in Gods hand tot bekering der heidenen. Hij predikte in Utrecht, reisde naar Holland, ging noordwaarts naar het tegenwoordige Friesland, overal getuigende tegen het heidendom en sprekende van de liefde Gods in Christus. Velen mocht hij winnen en duizenden dopen. In 754 stierf hij onder Radboud II met vijftig van zijn metgezellen de marteldood. De christenen wilden hem nog verdedigen, doch hij verbood het en stierf met de woorden op de lippen: hoop op God, Hij zal uw ziel redden.

c. DE GEESTELIJKE ORDEN. RAYMOND LULLUS, FR. XAVERIUS, NOBILI, e.a.

Spraken wij over de uitbreiding van het christendom in de noordelijke landen van Europa, in diezelfde jaren kwam in Arabië een nieuwe godsdienst op, de Islam. Sinds de uitwijking van Mohammed, haar profeet, uit Mekka naar Medina, 622, breidde zij zich krachtig uit. Grote delen van het vervallen Romeinse Keizerrijk, waar eens de vaan van het Kruis was geplant, vielen in handen van de Islam. Het geloof in Allah en zijn profeet veroverde in korte tijd Egypte, Noord-Afrika, Syrië, Klein-Azië en bedreigde zelfs Europa.

In die tijd zien wij de zendingstaak der kerk overgaan in handen van de geestelijke orden. Franciscus van Assisi, de stichter van de Franciscaner orde, zond verschillende orde-broeders naar het Oosten om te prediken onder de Mohammedanen. Hijzelf ging in 1219 naar de Sultan Alkamil om hem het Evangelie te prediken. Gold in zijn tijd algemeen de mening, dat men de Islam moest bestrijden met het zwaard, waardoor verschillende kruistochten ondernomen werden, die alle mislukten, mede door zijn optreden werd deze gebroken en omgezet in de overtuiging, dat men de Islam alleen kan bestrijden door een oorlog van liefde, geduld en prediking van het Evangelie.

De Franciscaner monniken beperkten hun zendingsactie niet

tot de mohammedaanse Noordkust van Afrika alleen. Zij drongen door tot zelfs in Mongolië en China toe. Waar ze ook ingang vonden, doch welks werk later weer geheel verloren ging.

Ook de Spanjaard Dominicus, de stichter van de orde der predikheren, werd overtuigd van de noodzakelijkheid van zendingsarbeid. Uit deze orde zijn verschillende grote zendingsmannen voortgekomen. Eén van de voornaamste uit deze orde is Raymond Lullus. Hij maakte vele reizen naar de mohammedaanse landen. Hij richtte, trots veler tegenwerking, zendingsscholen op, waar de a.s. missionarissen een speciale zendingopleiding genoten. In 1315 stierf hij op 80-jarige leeftijd de marteldood.

In die tijd had de paus de regeling van het zendingswerk ter hand genomen en verschillende landen opgedragen. Zo kreeg Spanje toegewezen de geestelijke verzorging van Amerika en de Philippijnen. Aan Portugal was toevertrouwd de prediking van het Evangelie in de landen tussen Kaap de goede Hoop en Japan. Koning Johan III van Portugal riep ter vervulling van deze plicht de hulp van Ignatius de Loyola en de door hem gestichte Jezuïetenorde in. In die dagen was in Europa door Luthers optreden de Hervorming bezig overal een nieuw luisteren naar het Woord van God te wekken. Aan de beroemde universiteit te Parijs studeerde toen Joh. Calvijn en met hem een van de grootste zendingshelden, Franciscus Xaverius.

Korte tijd kwam deze eminente leerling onder invloed van de behoefte naar kerkhervorming. Een ogenblik scheen het alsof hij zich zou aansluiten bij de kring van Calvijn. Door invloed van Ignatius van Loyola wendde hij zich later echter weer van deze kring der Reformatie af en sloot zich aan bij de Jezuïetenorde. Hij was een groot geleerde en met zeldzame zelfverloochening en ongelooflijke ijver toegerust. Hij hield vele twistgesprekken met mohammedaanse molla's in Indië, waar hij elk stuk der christelijke leer verdedigde en de dwalingen van het Mohammedanisme uiteenzette. Hij schreef een zeer goede apologie. De reizen, die hij in de jaren 1541 tot '52 door het verre Oosten maakte, grenzen aan het ongelooflijke. Hij werkte in Goa, Kaap Coromyn, Ceylon, de Molukken, Makassar, Japan en China. Duizenden heeft hij gedoopt. Doch dit verwondert ons niet, wanneer wij van zijn zendingsmethode horen, die helaas veel overeenkomst vertoont met die der huidige Roomse missie. Wanneer hij ergens kwam, leerde hij zover de taal, dat hij sommige gebeden en de Apostolische belijdenis kon vertalen. Zelf leerde hij die dan van buiten. Dan ging hij tweemaal daags met een bel het dorp door waar hij was en leerde de mensen, die naar hem toekwamen, het kruisteken maken en de belijdenis nazeggen. Werd dit behoorlijk gedaan, dan doopte hij ze. Zo maakte hij duizenden lid van de roomse kerk met haar onschriftuurlijke sacramentsleer. Bij het verlaten van het dorp liet

hij briefjes achter met gebeden, die door de mensen als amuletten werden gedragen.

Eenzelfde methode zien wij toegepast door één van zijn opvolgers, Robert de Nobili, die in Madoera op India werkte. Hij leefde als een Brahmaan, liep gekleed in het gele Brahmanenkleed, droeg het kasteteken op zijn voorhoofd en gebruikte het Brahmaanse gebedssnoer. De vier veda's (heilige geschriften der Indiërs) vulde hij met een 5e veda aan. Hierin verwerkte hij veel Indische wijsheid en gebruikte die om de leer der kerk te onderwijzen. Een aanpassingsmethode van de roomse missie, tot nu toe volgehouden, die wij niet kunnen waarderen, omdat de eenvoudige prediking van het Woord Gods, dat onderwijst tot zaligheid, achter al dit uiterlijk volgen geheel verloren gaat.

d. ZENDING BIJ DE HERVORMERS, LUTHER, CALVIJN.

De kerken der Reformatie uit die periode heeft men verweten, dat zij weinig zendingsijver vertoonden. Hiermee wordt onrecht gedaan. Was Calvijns werk in Genève en daarbuiten in de grond der zaak geen groot zendingswerk? Met grote overgave gaf hij zich aan de herkerstening van het verheidenste Genève. Hoe leed en streed hij mee met de Franse Hugenoten kerk. En Menno Simons komt tot de ontdekking, dat ook de lage Landen zijn critische belangstelling hebben.

Toen er een kans scheen te komen om in Brazilië te arbeiden, greep de kerkeraad van Genève met Calvijns medeweten en instemming zich dadelijk aan die arbeid vast. Wie preken van Calvijn leest en daarbij de door hem gebruikte gebeden, komt onder de indruk van de bede „om de genade des geloofs in Christus, niet alleen voor ons, maar voor alle arme, dwalende volken, opdat zij mogen komen tot de kennis van Zijn heilige Naam“. Voor hem is het: de Kerk van Christus door Woord en Geest oproepen uit het heidendom, waar ze nog verborgen is en op openbaring wacht.

Het is de Hollandse Godgeleerde Adrianus Saravia uit die dagen, die al niet meer blijft bij deze onomschreven uitspraak, maar die klaar en duidelijk betoogt, dat op grond der Heilige Schrift het bevel om aan alle volken het Evangelie te prediken, na de dood der Apostelen overgegaan is op de kerk. Hij grondt dit op, dat, waar de belofte van Matth. 28:20 niet alleen aan de Apostelen, maar aan de kerk tot aan het einde der dagen is gegeven, ook het bevel die kerk niet voorbijgaat.

e. ZENDING TIJDENS DE O.I. COMPAGNIE.

Nu waren het in die dagen alleen de roomse landen Italië, Portugal en Spanje, die contact hadden met Amerika en het Verre Oosten. Hierdoor waren ook zij alleen maar in de gelegenheid om zending in die landen te drijven. De kerken der reformatie van Duitsland, Holland en Engeland hadden in de eerste tijd zeer weinig mogelijkheden om tot practisch zendingswerk over te gaan. Komen in latere jaren ook deze landen door de verschillende compagnieën, zoals de Nederlandse Oost-Indische, de Engelse en de Deense compagnie met deze landen in aanraking, dan zien wij ook daarin zendingsactiviteit naar voren komen. Uit die jaren dateert de formulering van art. 36 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis. De overheid wordt de taak toegekend om: „het Koninkrijk van Jezus Christus te doen vorderen, het Woord des Evangelies overal te doen prediken, opdat God van een iegelijk geëerd en gediend worde, gelijk Hij in Zijn Woord gebiedt“. Ook de O.I.C. (Oost-Indische Compagnie) hoewel in wezen zuiver handelslichaam, koesterde belangstelling voor de godsdienst en de verbreiding van de ere van Gods Naam. Smalend heeft men de O.I.C. wel genoemd: een lichaam met belangstelling in godsdienst en kruidnagelen. Namen van grote mannen in de zendingsgeschiedenis in Ned.-Indië zijn aan die van dit handelslichaam verbonden. Met ere moet genoemd worden Justus Heurnius. Een zendeling van groot formaat. Van zijn hand verscheen een boekje: opwekking om de Protestantse zending onder de Indiërs ter hand te nemen. Hij betoogt hierin: dat het Evangelie in de landstaal (dus niet in het maleis alleen) gebracht moet worden. Dat scholen opgericht moeten worden, uit de bevolking zelf voorgangers opgeleid moeten worden om de arbeid te doen slagen. Dat verder het Evangelie zoveel mogelijk gepredikt moet zijn voor de Islam vat op de bevolking heeft gekregen en dat verder de pogingen van de valse apostelen van de paus voorkomen moeten worden. Dit geschrift heeft krachtig tot de groei van de zendingsbelangstelling in ons Vaderland meegewerkt. Als vrucht mag genoemd, dat in 1623 te Leiden het seminarie van Walaëus werd opgericht, waar vele predikanten, die later in dienst van de O.I.C. naar Indië zijn gegaan, hun opleiding genoten. Van de hand van de hoogleraar Gisb. Voetius verscheen een belangrijk geschrift over zendingsleer, waarin achtereenvolgens werden behandeld: de grondslag, organen, voorwerp, doel en middelen der zending. Zending is het werk der kerk. Overheidspersonen mogen alleen geldelijk steunen. Zo wil hij de zending vrijgemaakt zien van de O.I. Compagnie, die volgens hem alleen maar handelslichaam moet zijn. Het middel bij uitnemendheid acht hij de Heilige Schrift. De Bijbelvertaling kwam dan ook al heel gauw aan de orde.

In 1733 verscheen de eerste Maleise Bijbelvertaling van de hand van Melchior Leydekker. Hoewel aan dit zendingswerk vele gebreken kleefden, in hoofdzaak voortvloeiend uit het oppermachtig optreden ook in kerkelijke zaken van de O.I.C., mocht het toch een rijke zegen afwerpen. In verschillende delen van Indië zijn er velen door tot het geloof in Christus gebracht. Uit dit zendingswerk der O.I.C. ontstond later de Protestantse kerk in Ned.-Indië, die niet alleen de leden der Herv. Kerk in Oost-Indië verzorgt, maar ook op vele plaatsen in de Molukken de Inheemse christenen geestelijk bearbeit. Toen de O.I.C. aan verval van krachten stierf, nam de staat de ganse inboedel, met lusten en lasten, over. Op een adres van gecommiteerden der classis van Delfland en Schieland betreffende de belangen der Hervormde kerken in de Oost-Indische bezittingen werd bij Koninklijk Besluit van 4 Sept. 1815 goedgevonden en verstaan, dat het Departement van Koophandel en Koloniën alle kerkelijke zaken zou behandelen en tevens een commissie zou worden ingesteld ter behartiging van de belangen der Hervormde Kerken in Ned. O. en W. Indië.

Deze commissie heeft in de loop der jaren veel eminente mannen naar Indië gezonden om de kerken daar in haar zendingswerk te dienen.

In 1935 kwam het tot een administratieve scheiding tussen Kerk en Staat, waardoor het binnen het raam van de Protestantse kerk in Ned. Indië, met haar kerkbestuur in Batavia kwam tot het vormen van een zelfstandige Molukse kerk, een Minahassische kerk en spoedig zal ook de kerk van Timor tot zelfstandige kerk verklaard worden.

f. ZENDING EN DE INVLOED VAN HET PIËTISME.

Naast dit zendingswerk der Prot. kerk in Indië ontstond in Indië het zendingswerk van de verschillende zendingscorporaties in Nederland en dat der Gereformeerde Kerken, der Chr. Geref. Kerk en van de Gereformeerde Zendingbond in de Hervormde Kerk. Mede onder invloed van het Piëtisme, dat tegen het einde van de 17e eeuw optrad, kwam er in de Protestantse kerken in Europa een verlevendiging van het zendingsbewustzijn. Bij alle bezwaren, die men tegen deze richting moge inbrengen, mag dit niet vergeten worden.

Onder invloed van Spener en Francke kwam het in Denemarken tot oprichting van de Deens-Hallese zending. In Duitsland komt de Hernhutter zending op, die haar arbeidsveld in Suriname vindt. In ons land wordt deze vertegenwoordigd door de zending der Broedergemeente te Zeist. Bij deze zending gaat

het er naar het woord van Graaf Zinzendorff om, zielen te winnen voor het Lam. Daarom richt deze zending zich niet tot de volkeren in hun nationaal en cultureel bestaan, maar wendt zij zich tot de enkeling. In Engeland komt deze ontwaakte drang tot zendingsactie uit in de geschiedenis van John Wesley en George Whitefield, de mannen van het zgn. methodisme.

g. WILLIAM CAREY.

Voor wij nu overgaan tot het kort weergeven van de vaderlandse zendingsgeschiedenis der vorige eeuw, moeten wij nog even uw aandacht vragen voor een groot zendingsman uit het begin der 19e eeuw, de Engelse zendeling William Carey. Met hem laat men vaak de nieuwe zendingsbeweging in Europa beginnen.

Zijn zendingswerk heeft ook op het zendingswerk in Indië een nieuw stempel gezet. Geboren uit een schoenmakersgezin, werd hij ook zelf schoenmakersleerling. In zijn vrije tijd leert hij latijn en later ook grieks en hebreuws. Hij sloot zich aan bij de Baptisten en ging in 1793 voor de Baptistische zendingsvereniging (Baptist Missionary Society) uit naar Voor-Indië. De Engelse O.I. Compagnie liet hem niet als zendeling toe, zodat hij eerst planter werd. Zijn vrije tijd besteedde hij voor het leren van het Sanskriet en het Bengalees.

Later vestigde hij zich als zendeling te Serampore, dat toen-tertijd Deens gebied was. Hij richtte een drukkerij op om zijn geschriften zelf te kunnen laten drukken en te verspreiden. Sterk legde hij er de nadruk op, dat voor de verbreiding van het Evangelie noodzakelijk is, dat de Bijbel in de talen en dialecten van de volken waar de zending onder werkt, uitgegeven moet worden, en dat allerlei geschriften in de landstaal nodig zijn om de Bijbel voor het volk verstaanbaar te maken. Dat voor het bereiken der volken nodig is, dat gebruik gemaakt wordt van inheemse helpers. De latere zendingsarbeid heeft bevestigd, dat dit streven een levensvoorwaarde is voor het zendingswerk. Ook leerde hij de latere zending dat het noodzakelijk is, dat de zendingsarbeider een nauwkeurige studie maakt van de taal en gedachtenwereld, waaronder hij werkt. Het volk, waaronder men werkt, moet een zekere mate van kennis in lezen en schrijven worden bijgebracht om de Bijbel te kunnen lezen. Een zeker peil van ontwikkeling is nodig om een krachtig christelijk leven te dragen. Een inzicht, dat ook de zending van nu in praktijk brengt door het oprichten van scholen. Carey was een groot organisator, een man van wijde vleugelslag. Wat hij in de veertig jaren van zijn arbeid in Indië tot stand heeft gebracht, is ternauwernood op te noemen.

h. DE NEDERLANDSE ZENDING IN DE 19e EEUW.

Ook in ons land vinden wij in die dagen een geestelijk opwaken, reveil, met Is. Da Costa aan 't hoofd. „Het was zowel een ontwaken uit de slaap der onverschilligheid als uit de conservatieve sleur. Zowel de vrijzinnigen ontwaakten tot verdediging van hun stelsels en vermeende rechten in de kerk, als de orthodoxen, die de vruchten der „verlichting“ zich zagen voorgezet, waardoor de kerk geworden was een zielenlogement, dat door een vreemde waard was geïsurpeerd, die de geestelijke reizigers dodelijke spijzen opdiste.“

In deze tijd heeft het merkwaardig gebeuren plaats van de oprichting van het Nederlands Zendeling Genootschap ter voortplanting van het Christendom onder de Heidenen. 19 Dec. 1797. De grondslag was overeenkomstig de geest des tijds. Protestanten van alle naam waren er in verenigd. Daardoor dreigde het gevaar, dat het genootschap geheel in ongelovige richting zou afdrijven. Zending bleef dan nog alleen over als een liefdevolle beschavingsarbeid tot verlichting der blinde heidenen. Met Groen van Prinsterer betreuren wij het, dat dit werk niet dadelijk in kerkelijke banen werd geleid. In 1858 deed hij een vlugschrift, „Het Nederlandsch Zendeling Genootschap“, het licht zien, waarin hij o.m. schrijft: „de kerk als zodanig geeft aan het bevel des Heeren ten aanzien der Heidenen geen gehoor... Het zendingswerk in ons midden en ook onder de Heidenen is de taak der gemeente. Zo was het te Jerusalem en te Antiochië in de eerste Christenkerk, zo moet het worden onder ons. Laat ook ons genootschap zich oplossen in de gemeente des Heeren, die zelve onze taak moet overnemen. Die gemeente staat onwrikbaar als de rots der eeuwen.“ Ook tegen de grondslag uit hij zijn bezwaren. „De christen mag geen hulp verlenen aan een genootschap, van welks Evangelische zin hij niet overtuigd is, hetwelk geen belijdenis heeft. Het is de Christen niet vergund door bijdragen medeplichtig te zijn aan de afvallige houding van een genootschap, dat naast de officiële leus: vrede door het bloed des kruises, een tweede onderhandse spreuk heeft gesteld: vrede met de verloochenaars van het bloed des kruises.“

Spoedig bleek dat Groen van Prinsterer niet alleen stond. Da Costa e.a. schaarden zich aan zijn zijde. Bijna alle orthodoxen onttrokken hun steun aan het genootschap en richtten de Nederlandse Zending Vereniging (N.Z.V.) op in 1858. Zij werd gebouwd op de grondslag van het persoonlijk geloof in de Heere Jezus Christus en sloot alle samenwerking uit met hen, die Zijn Godheid loochenen. Ook deze vereniging voldeed niet allen, die niet met het N.Z.G. konden samenwerken. De Heer J. Voorhoeve, de oprichter van deze zendingsvereniging, was Darbist en hield

sterk voeling met onkerkelijke, sectarische kringen. Zo verweet men ook de vereniging van Labadistische en Darbistische nellingen. Zo kwam het in 1859 tot oprichting van de Utrechtse Zendingvereniging (U.Z.V.), die scherpe formulering der waarheid geen genoegzame waarborg tegen afwijking vindt en daarom bewaring tegen rationalisme en onkerkelijkheid zoekt in de wijze van verkiezing der bestuursleden.

Vóór de oprichting van deze beide laatste zendingsverenigingen waren reeds enkele kleinere in 't leven geroepen. Ds. O. G. Heldring had met anderen in 1847 reeds de vereniging „De Christen Werkman“ gesticht, die naar het voorbeeld van de Gossnerse mannen zendeling werklieden naar Indië zond. Zij moesten naast hun zendingswerk hun eigen brood verdienen op het zendingsveld. Een pogen, dat al heel gauw op teleurstelling uitliep.

In 1853 was de Salatiga-zending opgericht, die nauw samenwerkte met de Neukirschener zending. Zij vond haar arbeidsveld op Java, waar uitsluitend zendelingen van de Neukirchener zending voor werkten, zodat deze vereniging slechts een collecterende hulpvereniging was van deze zendingsvereniging.

Dit bedoelde ook het Java-comité, in 1855 opgericht, te zijn als Nederlandse afdeling van het Bataviase genootschap voor In- en uitwendige zending, dat in 1851 te Batavia in het leven was geroepen onder leiding van de Heer J. Esser, gewezen Resident van Timor.

Hoewel de drie eerst genoemde zendingsverenigingen eerst jarenlang gescheiden optrokken, kwamen zij in 1917 tot samenwerking onder de naam van Samenwerkende Zendingcorporaties met een zendingsbureau, dat in de Ned. Zendingsschool te Oegstgeest is ondergebracht. Ook andere zendingsverenigingen als het Java-comité, het Sangir en Talaud comité e.a. sloten zich in latere jaren hier bij aan, daar zij alle hun voedingsbodem vonden in de Ned. Herv. Kerk.

Ook nadat de N.Z.V. en de U.Z.V. waren opgericht, bleven er nog leden in de Hervormde Kerk, die zich niet konden verenigen met de beginselen van één van deze verenigingen. Zo werd in Mei 1859 opgericht de Nederlandse Gereformeerde Zending Vereniging, waarin zich al diegenen verenigden, die de gereformeerde belijdenisgeschriften tot grondslag wilden zien gesteld. Ook de kerk der afscheiding, de Christelijke Gereformeerde Kerk, droeg op de synode van Hoogeveen in 1860 aan het college van Docenten en curatoren der theologische school te Kampen op „een reglement tot bevordering der zendingszaak“ zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

De N.G.Z. koos haar arbeidsveld op Midden-Java en Soemba. De zending der Chr. Geref. Kerk zond in 1863 twee zendelingen uit naar West-Indië en begon in 1874 te Batavia. Uit dit werk te

Batavia groeide later de Christelijke gereformeerde zendingsgemeente Kwitang, die later de Gereformeerde kerk van Batavia werd. Zowel dit zendingswerk der Chr. Ger. Kerk als dat van de N.G.Z.V. groeide later uit tot het zendingswerk der Geref. kerken op Java en Soemba.

1. DE GEREFORMEERDE ZENDINGSBOND.

Hiermee kreeg dit zendingswerk een zeer bepaald kerkelijk stempel, zodat de in de Hervormde kerk blijvende gereformeerden het niet meer konden steunen. Ook met de andere zendingsverenigingen konden zij zich niet verenigen, zodat het in 1901 tot oprichting kwam van de Gereformeerde Zendingbond in de Hervormde kerk. De G.Z.B. gaat uit van het beginsel, dat de Bijbel is het onfeilbaar Woord van God, waarin de volle Raad Gods is vervat, zoals deze is uitgedrukt in de drie Formulieren van Enigheid der Ned. Herv. kerk. De zending van de G.Z.B. legt nadruk op de noodzakelijkheid van kerkelijke zending, zoals dat door de Heilige Schrift geleerd wordt. Leden der vereniging zijn gemeenten der Ned. Herv. kerk in haar wettige vertegenwoordiging door haar kerkeraadsliden, verder rechtspersoonlijkheid bezittende verenigingen binnen de grenzen der Ned. Herv. kerk, alsook leden uit de Herv. kerk van plaatsen, waar geen afdeling is van de Geref. Zendingbond. De zendingen worden door een zendende gemeente in de dienst des Woords en der Sacramenten gesteld. Zo zond de classis Harderwijk, die deze beginselen is toegedaan, een zending uit naar het zendingsressort Palopo, met als zendende gemeente Putten.

De andere zendingen werden uitgezonden door de gemeente te Veenendaal, Bodegraven en Hasselt.

Na ruim 40 jaren werkt deze gezonde Bijbelse gedachte nu ook door in de andere kringen der Herv. Kerk. Het is mede door de onverflauwde ijver van mannen als Dr. H. Kraemer, hoogleraar te Leiden, dat de Herv. Kerk in 1945 voor het eerst sinds 1618—'19 in interim-Synodale vergadering bijeen gekomen, besloot de arbeid der Zending te adopteren en te maken tot kerkelijke zending. In hoeverre hiermee de G.Z.B. haar arbeid nu kan overdragen aan de van Synode-wege ingestelde Raad voor de Uitwendige zending hangt af van de nieuwe kerkorde, die de werkorde straks aflost met of zonder een nieuwe belijdenis.

Om hieraan mede te werken en om op de hoogte van de resultaten der besprekingen te blijven, hebben twee hoofdbestuurleden en de director van de G.Z.B. in de Herv. Raad voor Uitwendige zending zitting. De Heere geve, dat de Herv. Kerk weer geheel gaat leven uit de aloude Belijdenis der Heilige Schrift, zoals

onze drie Formulieren van Enigheid die weergeven. Dan wordt de Herv. Kerk weer Kerk en kan de zending in de ware zin des woords „kerkelijke zending” zijn en rechtstreeks van de Kerk uitgaan.

Dr. v. d. Linde schreef: „We leven in deze tussen de tijden. Voor er iets nieuws tot stand komt, dat zijn bestaansrecht bewijst, is het niemand geraden van de oude, maar niet verouderde grondslag af te gaan.”

Op haar vergadering van April 1947 kwamen de Samenwerkende Zendingcorporaties te Oegstgeest tot reorganisatie in meer kerkelijke zin en veranderden ook de naam in: Verenigde Nederlandse Zendingcorporaties te Oegstgeest.

Wij besluiten dit hoofdstuk met de wens, dat straks met de nieuwe kerkorde en deze verenigde Nederlandse zendingcorporaties, en de Geref. Zendingbond kunnen worden geliquideerd, en hun zendingsarbeid samengebracht kan worden onder de naam: Zending der Ned. Herv. Kerk. Dat toch zal insluiten, dat onze Ned. Herv. Kerk weer gaat leven uit de beginselen der oude gereformeerde waarheid der Schriften.

VRAGEN:

1. Wat verstaan wij onder zendingsgeschiedenis?
2. Wat onder de spontane Evangelieverkondiging?
3. In welke zin worden mannen als Patrick e.a. apostelen genoemd?
4. Wat weet ge van de eerste zendingsarbeid in ons land?
5. Op welke wijze tracht de roomse kerk ingang te vinden bij zijn hoeders?
6. Noem een groot zendingsman uit de Franciscaner orde.
7. Hoe regelde in de 15e eeuw de Paus de zendingsarbeid?
8. Wat weet ge van Xaverius?
9. Wie was Nobili en hoe was zijn zendingsmethode?
10. Was er zendingsijver in de kerk der Reformatie tijdens Luther en Calvijn?
11. Was er tijdens de O.I.C.-tijd ook zendingsarbeid der Protestantse Kerk?
12. Vertel iets van het seminarie van Walaesus.
13. Wie verzorgde de eerste Maleise Bijbelvertaling?
14. Wat dankt de zending aan Voetius?
15. Wat was mede oorzaak tot verlevendiging van het zendingsbewustzijn in de 17e eeuw?
16. Vertel iets in verband met zending over: Graaf Zinzendoeff, Wesley en Whitefield.
17. Wat weet ge van William Carey?
18. Wanneer werd het N.Z.G. opgericht?
19. Wat onderscheidde het N.Z.G. van de N.Z.V. en van de U.Z.V.?
20. Wanneer kwam de samenwerking der Samenwerkende zendingcorporaties tot stand?
21. Vertel iets van de N.G.Z.V.
22. Waarom werd de G.Z.B. opgericht?
23. Wat is zijn recht van bestaan ten aanzien van de andere zendingcorporaties?
24. Waar kwam het in 1945 toe in de Ned. Herv. Kerk?
25. Is hiermee het bestaansrecht van de G.Z.B. nu ten einde?

LITERATUUR:

- H. D. J. Boissevain. De zending in Oost en West, 2 delen.
S. Coolsma. De zendingseeuw voor Ned.-Oost Indië.
J. C. van Andel-Rutgers. Islam en Christendom, hfdst. 8.
G. v. d. Zee. Vaderlandsche Kerkgeschiedenis, deel 1.
K. S. Latourette. A History of the expansion of Christianity, 5 delen.
C. A. L. van Troostenburg de Bruyn. De Herv. Kerk in Ned. Oost Indië onder de O.I.C.
Groen van Prinsterer. Het Ned. Zending Genootschap.
J. R. Callenbach. Justus Heurnius.
Dr. Ir. H. G. van Beusekom. William Carey.
Chr. Enc.: artikelen over Heurnius, Zinzendorff, Wesley, O.I. Compagnie, Molukken, e.a.
Dr. J. H. Bavink. Zending in een wereld van nood.
De eerste jaargangen van het zendingsblad „Alle den Volcke”.
Dr. S. v. d. Linde. Zending.

HOOFDSTUK 3.

Zending en het volksleven der Toradja's

a. HET LAND.

Onder de eilanden van de Indische Archipel is Celebes een van de vier grote Soenda-eilanden. Op de Zuid-west punt van dit zo grillig gevormde eiland ligt het zendingsterrein van de Gereformeerde Zendingsbond. Het omvat het overgrote deel van het zelfbesturend Landschap Loewoe' en het zelfbesturend Landschap Tanah Toradja op de Z.W.punt, ongeveer 3 gr. Z.Br. en 120 gr. O.L. De oppervlakte bedraagt ruw geschat 7500 K.M.², waarop ongeveer 300.000 zielen wonen, d.i. ruim 40 per K.M.²

Celebes
Zendingsterrein G.Z.B.
Schaal 1 : 20.000.000.

Historisch is het te verdelen in 2 gebieden, 1. dat van de Sa'dan Toradja's, die de Onder-Afdelingen Ma'kale en Rantepao bewonen, doch dat in 1905 bij de civilisering van deze gebieden door het Nederlandse Bestuur administratief bij Loewoe' werd ingedeeld. Bij de reorganisatie in 1945 na de Japanse oorlog, werd het tot een zelfstandig gebied met een eigen regering, 2. De Onder-Afdelingen Masamba (Rongkong) en Palopo, waarvan de laatste de kustvlakte van het Loewoe'-gebied aan de Bone-golf beslaat.

Naar het Oosten grenst het zendingsterrein aan de Bone-golf, ten Noorden aan het Posso-gebied, wat zendingsterrein van het N.Z.G. is, naar het Westen aan de Afdeling Mandar (Galoempang en Mamasa, het zendingsterrein van de Chr. Geref. Kerk) en ten Zuiden aan de onderafdeling Enrekang en een gedeelte aan Wadjo.

Het Toradja-gebied Rongkong-Rantepao en Makale vormt de bergstreek van dit landschap. Het is bijna in elk opzicht het belangrijkste deel van het zendingsterrein. Al overtreft het natuur-

schoon de Preanger en het Tenger gebergte op Java niet, toch kan het wedijveren met de schoonste plekjes der aarde.

Het tropische klimaat drukt op de natuur een eigen cachet, dat in Europa nergens gevonden wordt. De grote vruchtbaarheid van de bodem, de aangrijpende natuurtonelen geven aan het geheel iets betoverends. De gelijke duur van dag en nacht, de geringe kracht van de wind en de schier alle dagen gelijke warmte spreiden over de tropische weelde, die wij hier zien, een waas van rust en vrede, die aansluit bij onze voorstelling van het Paradijs en doet met de Psalmddichter getuigen: hoe groot zijn Uw werken, o Heere, Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt, het aardrijk is vol van wat Gij gewrocht hebt.

De hoge temperatuur, die hier, in verband met de ligging in de tropische lucht, zou moeten heersen, wordt getemperd door de hoogte (2000—6000 voet boven de zee), waarop het landschap ligt. Over 't algemeen is het klimaat vrij mild, niettegenstaande de grote verschillen in temperatuur, die op eenzelfde dag van 17 tot 34° C. kan oplopen.

Door de afsluiting van hoge bergen heeft de zeewind weinig invloed op de temperatuur. De plotseling van de bergen afkomende wind en de aanzienlijke regenval in de natte moesson hebben echter wel hun invloed op de temperatuurwisseling. Dan kan het soms vrij ruw zijn, vooral in de maanden Januari en Februari, wanneer de zware slagregens gepaard gaan met onweder en rukwinden.

Celebes kent geen zomer, winter, herfst en lente. Het heeft slechts twee z.g.n. moessons, de Oost-moesson of het droge jaargetij van Augustus tot en met October en de West-moesson of de regentijd van November tot Juli, terwijl de kentering in de maanden Juli en October intreedt. Deze beide maanden zijn het warmst, terwijl de temperatuur in de overige tijd van beide moessons vrij gelijk is. De moessons dragen hun naam naar de heersende winden. Het onderscheid tussen beide jaargetijden is niet, dat het in het ene nooit en in het andere altijd regent, maar, dat in de West-moesson de regenval veel overvloediger is dan in de Oost-moesson.

Op het gebergte ontspringen enige grotere en kleinere rivieren, waarvan de Sa'dan-rivier, die het hele gebied Rantepao-Ma'kale doorstroomt, de grootste is. Door het Rongkongdal stroomt de brede Saloe Rongkong, die op het Takala gebergte ontspringt en in de Bone-golf uitmondt. De Saloe Oeroh stroomt in tegenovergestelde richting door het Limbong-dal van Rongkong en mondt uit in de Karama rivier.

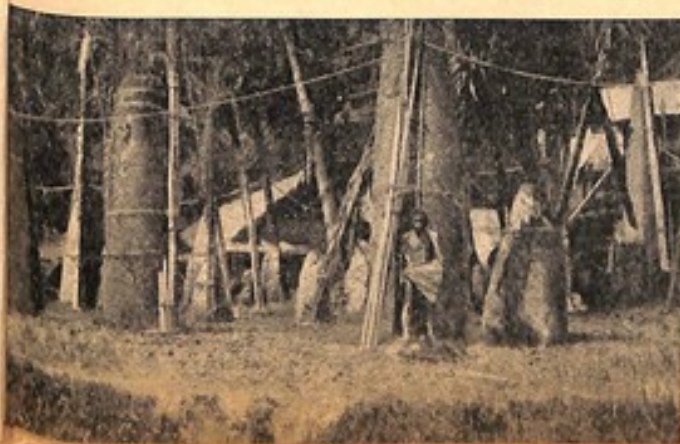
De Djenemaëdja, die op de bergen in Batoealoe ontspringt en een betrekkelijk kort stroomgebied heeft, bedreigt met de grote hoeveelheid water die zij afvoert, vaak de wegen in het kustgebied van Palopo, af en toe hele stukken onder water zettend. De ri-

Huis van een districtshoofd
(Zie pag. 41)

(Zie pag. 48)

Op het stuk grond, waar de begrafenisplechtigheid plaats heeft, worden grote stenen (simboeang-batoe) opgericht

vieren zijn alle onbevaarbaar. Hoewel de Sa'dan een grote lengte heeft en gering verval, is zij toch ook als communicatiemiddel onbruikbaar wegens te geringe diepte bij normale waterstand en de aanwezigheid van grote rotsblokken op tal van plaatsen. Het water der rivieren wordt in honderden kanalen en kanaaltjes afgevoerd naar de rijstvelden, die trapsgewijs tegen de berghellingen zijn aangebracht.

Over 't algemeen is het heuvelland kaal en slechts begroeid met alang-alang en laag struikgewas. Tussen de heuvels en op de hellingen vindt men dan meesterlijk aangelegde rijstvelden. Voor zover de hellingen onbebouwd zijn, dienen zij tot weideplaatsen van de kudden buffels, bewaakt door jongens en meisjes.

In de grensgebieden van Rongkong, Ma'kale en Rante Pao treft men op de bergruggen veel bos met een rijke verscheidenheid van boomgewassen aan. De metershoge damar-bomen trekken de mensen naar deze bossen voor het winnen van damar-hars.

Een menigte van klimplanten slingert zich vaak om de bomen, zodat het bos vaak ondoordringbaar is. Onder deze slingerplanten is vooral bekend de rotan, die de mensen uit de bossen halen voor de verkoop en waar ze ook ijzersterke matten van vlechten. Behalve nog enkele timmerhout-soorten als Oeroe en Asa, leveren de bossen niet veel waardevolle producten op.

Overal in het land groeit een hoge soort denneboom, de tjemara, en ziet men ook een boomsoort, die saamgevat wordt onder de algemene naam ficus. In Nederland komt deze als kamerplant voor, in Indië wordt hij tot een grote boom. De meeste soorten hebben de eigenaardigheid, dat de takken luchtwortels schieten, die als zij de grond bereiken hebben, nieuwe stammen vormen. Bekend is de waringin, die men tot woonplaats van geesten denkt.

Aan de kust komen velerlei palmsoorten voor. De meest voorkomende is de klapperboom, wier vrucht, de kokosnoot, een bron van inkomsten levert. De kale recht op gaande stam draagt geen takken, maar een reusachtige bladerkruin, waaronder bloesem en vrucht zich vormen. Dezelfde groei vertoont de pinangboom, wier vrucht gebruikt wordt bij de sirih ingrediënten. Het merg van de sagopalm wordt door de kustbevolking bewerkt tot palmmeel, dat voor velen het hoofdvoedsel is geworden.

De Arenga- of suikerpalm weet de bevolking te benutten in het aftappen van de toeak, de geliefde drank van de Toradja.

Van groot nut voor de Toradja is de bamboe, waarvan er vele soorten zijn. 't Is een soort rietgewas, dat de lengte krijgt van een boom en veel gebruikt wordt bij huizenbouw. De niet gespleten bamboe doet dienst als stijl, balk en spar. De gespleten als dakbedekking, terwijl men ook gespleten en platgeslagen bamboe vlecht en gebruikt voor omwanding van de huizen.

Onder de voedselgewassen neemt de rijst de eerste plaats in.

In Rantepao-Ma'kale is de meest gebruikelijke wijze van planten van dit gewas, de natte rijstbouw. De rijstvelden (sawah) worden bevoeid met het water uit op de rijstvelden aanwezige bronnen of door vaak kilometers lange waterleidingen, aangevoerd uit de rivieren. Elk rijstveld is daarom omringd met een klein dijkje, dat het water tegenhoudt. In de bergen zijn deze rijstvelden terrasgewijs aangelegd, wat de schoonheid van het landschap zeer verhoogt. Het zaad wordt eerst op daarvoor klaargemaakte bibidvelden uitgezaaid. Zijn dan later de velden voldoende omgewerkt, dan worden de jonge planten daarop uitgeplant. De gerijpte aar wordt later onder grote vreugde door mannen en vrouwen beide geoogst.

In Rongkong en in de bergstreek van het kustgebied van Palopo wordt de rijst op droge rijstvelden verbouwd. Vaak komt dit neer op roofofbouw, d.w.z. men brandt een stuk bosgrond af, de half verkoelde stukken boomstam laat men eenvoudig liggen, waar ze eerst stonden en de as van het verkoelde kreupelhout, onkruid, gras, enz. benut men als bemesting. Zo'n stuk grond wordt enige keren achter elkaar gebruikt, waarna men het weer verlaat om verderop, op dezelfde wijze weer een nieuwe tuin aan te leggen.

Behalve rijst, verbouwt de Toradja voor zijn levensonderhoud en voor het voedsel van de varkens wat mais, vruchten, aardnoten e.d.

Grote Europese cultuurs komen in de Torajalanden niet voor. De bevolking heeft in bepaalde gebieden zelf meer en minder grote koffietuinen. Men gebruikt daarvoor de humusrijke gronden van de hoge bergstreken en de gronden tussen de kalkrotsen. De tuinen van Ma'kale leverden de laatste jaren ongeveer 6 à 7000 picols koffie per jaar.

In de landschappen Boekakoe en Baoe verbouwt men wat katoen, doch niet meer dan wat nodig is voor de omwonende bevolking zelf.

Eindelijk brengt het land enige soorten heerlijke vruchten voort als pisang, citroen, ananas, meloen, e.a.

De veestapel in de Torajalanden bestaat uit paarden, buffels, varkens en enkele kudde koeien. Buffels en koeien worden niet gehouden voor zuivelbereiding, maar voor gebruik op de sawah's als trekdier voor de ploeg en verder voor het slachten op de doden- en andere offerfeesten.

Ook de varkens dienen in hoofdzaak om op die wijze geslacht te worden. Kippen komen zeer veel voor. U ziet ze op alle erven.

De dieren die in het wild leven zijn uiterst gering. Wild gedierte komt op Celebes zo goed als niet voor. In de bossen vindt men nog een paar soorten apen, wilde varkens, herten, het hert-zwijn, de anoeang, de koekoek (buidelrat), de moesang en enige soorten slangen, waaronder de python.

In de bewoonde streken is het volkomen veilig. Voor een enkele slang dient men zich in acht te nemen. Onder de honden die in de dorpen leven, komt veel hondsdolheid voor, zodat deze dieren de omgeving vaak onveilig maken. Bijna wekelijks worden er mensen, die gebeten zijn, voor behandeling naar het instituut Pasteur te Bandoeng gezonden.

In de rivieren, vooral dicht bij de kust, komen krokodillen en verder waterslangen voor. Ook deze bedreigen de mensen, die door de rivier waden of er zich in baden.

b. DE BEWONERS.

De bevolking van ons zendingsterrein wordt algemeen aangeduid met de naam Toradja. Oorspronkelijk is deze naam samengesteld uit To en radja. To is samengetrokken uit taoe, d.i. mens, iemand, dat als een soort voorvoegsel in samenstelling met allerlei zelfstandige naamwoorden gebruikt wordt, to lino, d.i. aardbewoner, to mate, d.i. overledene. Radja moet dan een samentrekking zijn van ri-adja, dat in het Makasaars en Boeginees betekent de landzijde. Door de to Loewoe', die aan de kust van de Bone-golf wonen, zou deze naam dan aan de bewoners van de bergen boven Palopo gegeven zijn en betekenen: de binnenlanders.

Vele Toraja's zelf geven een andere verklaring tegenwoordig. Zij zien het als een zuiver Toradja-woord. In de Toradja-taal betekent radja of raja groots, luisterrijk, zodat er mee aangeduid zou worden: de mensen (afstammelingen) van de hemelheer, waarvan een afstamming op de Boentoe Kawero neergedaald is en die de stamvader van heel de bevolking van Zuid-Celebes is.

Langzamerhand is deze naam in gebruik gekomen voor een complex van stammen in Midden-Celebes, die door hun taal, zeden en gewoonten gebleken zijn tot één volk te behoren. Naarmate men deze volken meer is gaan bestuderen, kwam men tot de conclusie, dat een onderverdeling nodig was. Zo maakt Dr. Kruyt een verdeling in drie groepen: de Zuid-, de Oost- en de West-Toradja-groep. De Toradja's van ons zendingsterrein behoren dan tot de Zuid-Toradja-groep. Dr. v. d. Veen, die dit volk taalkundig en ethnologisch bestudeerde, kon vrij nauwkeurig de grenzen van deze groep vaststellen. Deze gaan verder dan de grenzen van ons zendingsterrein, daar ook de Mamoedjoe groep en de Mamasa-groep, die tezamen het zendingsterrein van de Chr. Geref. Kerk vormen, ook tot deze Zuid-Toradja-groep behoren. Deze Zuid-Toradja's vormen taalkundig, ethnologisch en geografisch een goed aaneengesloten geheel.

c. HUN VOORKOMEN.

De gemiddelde lichaamslengte van de mannen is 1,65 m., die van de vrouwen 1,55 m. De huidskleur is bruin, doch van velen komt de tint die van het blanke ras nabij.

Terwijl de Toradja's gewoonlijk een platte neus en dikke lippen hebben, zijn er ook die het scherp belijnde, langwerpige type vertonen. Zij hebben zwart-stijf haar en zwart-bruine ogen.

d. KARAKTER.

De Toradja heeft een sanguinisch temperament, wat terstond opvalt door zijn beweeglijke gelaatstrekken en levendig gebarenspel. Op hem is van toepassing het getuigenis van de Apostel aangaande alle niet-christelijke volken, dat het hem niet goed gedacht heeft God in erkenning te houden, zodat hij is overgegeven in verkeerde zin, om te doen dingen, die niet betamen (Rom. 1:28). Het is niet moeilijk om allerlei ondeugden van de Toradja op te sommen. Daar staat dan weer tegenover, dat ook hem een mate van natuurlijke Godskennis en burgerlijke deugd gelaten is, die duidelijk doet zien, dat hij geschapen is naar Gods beeld. De enige en waarachtige God kent hij niet, waardoor hij Hem ook niet dient noch aanbidt. Toch geldt van hem ook als van de Atheners in Paulus' dagen, dat hij alleszins godsdienstig is.

De Schriftuurlijke opvatting van zedelijkheid, recht, waarheid, eerlijkheid, enz. heeft hij niet, maar daarom keurt hij allerminst elke vorm van onzedelijkheid, onrecht, leugen, diefstal enz. goed.

De voortdurende strijd tussen de stammen die vroeger heerste, veroorzaakte een grote onveiligheid. De onzekerheid van lijf en goed werd sterk verhoogd door het telkens binnen vallen van troepen Sidenrengers, die de Toradjalanden als jachtveld beschouwden voor het halen van slaven. Als gevolg van die voortdurende staat van strijd bouwden de Toradja's hun dorpen op ontoegankelijke plaatsen tegen de kalkrotsen en op hoge heuvels, vanwaar men zich gemakkelijk tegen de vijanden kon verdedigen. Dit vormde de Toradja's tot een energiek, onvervaard, standvastig volk, een echt bergvolk, hard en onbuigzaam, vrijmoedig, onafhankelijk en trots van aard. In zijn optreden is hij zeer vrijmoedig, mede een gevolg van de maatschappelijke verhoudingen, die onder dit volk bestaan. In de omgang kent hij bijna geen standsverschil. Zitten een Poeang (vorst) en zijn slaaf in gezelschap, dan ziet niemand er kwaad in wanneer zij wederkerig uit elkaars sirihtas putten. Vrij stapt ieder rond, naar stand bijna niet onderscheiden in kleding.

Een Toradja is eerlijk, maar leugenachtig van aard. Aangegane schulden zal hij na verloop van tientallen jaren en bij ontbreken van getuigen eerlijk erkennen.

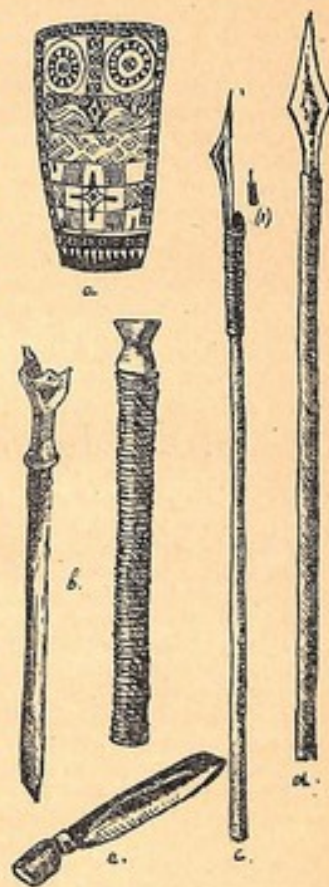
Voortdurend bloot staande aan uitbuitingen van Sidenrengse roofbenden en van eigen hoofden, moest hij zich staande houden

door allerlei diplomatieke kunstgrepen en listen, waardoor zijn karakter mede een plooi tot bedrog kreeg. Slaven moesten door list en bedrog zich tegenover hun meesters trachten staande te houden.

Hij heeft een sterk gevoel voor recht. Meent hij gelijk te hebben, dan zal hij niet ophouden zijn recht te zoeken, al zal het ook jaren duren voor hij het krijgt. Met alle volken van het Oosten heeft hij een zekere zachte, vreedzame gemoedsstemming gemeen. In verstandelijke aanleg doet hij voor geen ander volk onder. Dit blijkt wanneer zijn denkkraft op de proef gesteld wordt door aanraking met de Westerse wetenschap. Hij is ijverig, praktisch en vindingrijk, ofschoon zijn kennis natuurlijk niet uitgaat boven het peil van verstandelijke ontwikkeling van het volksleven van thans.

De Toradja bekommert zich niet veel over de toekomst. Hij vat het leven gemakkelijk op en maakt de indruk vrij onverschillig te zijn voor wat er om hem heen voorvalt. Dit zegt weer niet, dat hij ongevoelig is. Een belediging trekt hij zich sterk aan. Hij leerde evenwel zijn gemoedsstemming voor anderen te verbergen. Wordt hem onrecht aangedaan, dan zwijgt hij, doch zijn toorn uit zich later bij gelegenheid van stille wraak.

In gewone omstandigheden gedwee, is hij krachtens zijn sanguinische aard en goedgelovigheid gemakkelijk op te ruien.

Wapenen, waar de Toradja's zich mee verdedigen.

- a. schild van buffelhuid gemaakt.
- b. zwaard met schede.
- c. blaasroer met pijltje (1)
- d. speer.
- e. kapmes.

Tot het uiterste gebracht, kan hij de grootste doodsverachting ten toon spreiden.

Als goed mensenkenner kan hij de ander spoedig doorgronden, toch laat hij zich ook weer gemakkelijk om de tuin leiden door ijdele beloften van mensen, die als onbetrouwbaar bekend staan.

Overigens is hij een opgewekt, geestig, goedlachs mens. Zeer belust op feestvieren, licht opbruisend en hartstochtelijk, vandaar verslaafd aan dobbelspel en hanengevechten. Om zijn dobbelzucht bot te kunnen vieren, verkocht hij vroeger niet slechts zijn bezittingen, doch als hij niet meer had, zelfs zijn eigen persoon en die van zijn vrouw en kinderen of ging hij tot roof en diefstal over.

Het huwelijk staat over 't algemeen op laag peil, echtscheiding en overspel zijn aan de orde van de dag.

In zijn dagelijks leven is hij sober en eenvoudig, rijst, mais of aardknollen (doa') met wat in water gekookte groente en lombok vormt gewoonlijk zijn dagelijks voedsel. Nu en dan wordt er eens een aaltje of een visje aan toegevoegd. Buffel-, varkens- en kippenvlees gebruikt hij alleen op doden- en andere offerfeesten. Van de toetak (gegist arenga-palmwijn) is hij een groot liefhebber.

e. MAATSCHAPPELIJKE TOESTANDEN.

In de Toradja-maatschappij onderscheidt men drie standen:

1. Het vorstengeslacht (de Poeang's en Madika's).
Hiermee verwant is de anak di sese. Deze is ontstaan uit huwelijk van Poeang of Madika geslacht met een vrouwelijke Tomakaka (adellijke).
2. De adellijken of vrijen (Tomakaka).
Hierin onderscheidt men drie groepen:
 - a. zij die afstammen van de oorspronkelijke stichters van een adat-gemeenschap;
 - b. de welgestelden, die met toestemming van hun heren tot deze stand verheven zijn;
 - c. de afstammelingen van Tomakaka en vrouwelijke slaven.
3. De slaven of Kaoenan.
Bij deze groep onderscheidt men:
 - a. erfslaven;
 - b. hen, die door schulden in deze positie zijn geraakt. Zij kunnen zich volgens bepaalde regels weer vrij kopen en weer opgenomen worden in hun oorspronkelijke stand;
 - c. zij die zich door onmacht ter bescherming van vrouw en kinderen onder anderen stelden en dit bezegelden met een offer;
 - d. de kaoenan tai manoek. Dit zijn slaven van goeude slaven, zodat het de paria's van de Toradja-maatschappij zijn.

In het dagelijks leven wordt weinig van deze onderscheidingen gemerkt. Bij de verschillende adat-verrichtingen en begrafenissen komt het echter duidelijk uit. Ook bij huwelijken wordt streng tegen vermenging gewaakt.

Hoewel thans officieel deze onderscheidingen niet meer bestaan, laten zij zich in het gewone leven toch nog wel degelijk gelden. De erfslaven nemen onder de groepen slaven de meest bevoorrechte positie in. Zij zijn met vrouw en kinderen onafscheidelijk aan het stamhuis, waarbij zij behoren, verbonden.

Zij behoeven niets op te brengen. Doen dienst als bewakers van het stamhuis en als bedienden van de kinderen. Bij verschillende offerfeesten is het hun taak om de varkens te slachten en de rijst te koken. Bij huwelijksplechtigheden, alsook bij de dodenverzorging van de leden van het stamhuis, hebben zij bepaalde werkzaamheden te verrichten. De meesters zijn verplicht voor hun onderhoud te zorgen en mogen ze niet verkopen.

Bij nauwkeurige bestudering valt het op, dat de verschillende groeperingen in de standen uitsluitend berusten op sociale verwickelingen, die zich in de loop der tijden hebben voorgedaan. Oorspronkelijk zijn de groepen terug te brengen tot a. de Poeang, de afstammeling van de hemelheer; b. de Tomakaka, de afstammeling van de oorspronkelijke stichter van de adat-gemeenschap; c. de kaoenan, die bepaalde adat-werkzaamheden heeft te verrichten. Zo zou het standenverschil met vele voorbeelden terug te brengen zijn tot het eerste opkomen van de verschillende adat-functionarissen en dus tot het religieus denken van dit volk. Bij de behandeling van het godsdienstig denken van dit volk in het volgende hoofdstuk komen wij hier vanzelf nog weer op terug.

f. TAAL.

Het Sa'dan-Toradja's behoort tot de Maleis-Polynesische taalstam, d.w.z. zij behoort tot die taalstam, die zich over de eilanden in de Indische zee van Madagascar tot het Paaseiland toe, in allerlei vertakkingen uitbreidt. Hoofdzakelijk tot de voornaamste hoofdvertakking van die taalstam, die zich over de Indische Archipel uitbreidt. Zo toont het punten van overeenkomst met het Makkasaars, het Boeginees, Javaans en Maleis, daar ook deze talen tot die taalstam behoren.

Het draagt een geheel ander karakter dan de Indo-Germaanse en Semitische talen.

Het heeft geen lidwoord, bezit geen vormen om onderscheid van geslacht en getal uit te drukken en mist eveneens onze verbuigings- en vervoegingsvormen. Zij is daarom nog niet stijf, maar eerder soepel en plooibaar, omdat ze gebruik maakt van een vrij

groot aantal voor- en achtervoegsels, die aan eenzelfde grondwoord allerlei betekenis kunnen geven.

Zij is arm aan algemene begrippen, daarentegen rijk aan woorden, die het bijzondere te kennen geven. Zo heeft deze taal b.v. geen algemeen woord voor „dragen“, maar wel afzonderlijke woorden voor: het dragen van bij elkaar gebonden dingen, het over de schouder dragen, het op de rug dragen, het aan het voorhoofd dragen, het op het hoofd dragen, het aan de hand dragen, het op de heup dragen, enz.

De Toradja leeft in zijn taal bij het concrete en houdt er van in beelden uit te drukken wat hij zeggen wil.

Van onderscheiden taalsoorten, zoals het Javaans die kent, weet het Toradja's niet. De taal is echter rijk genoeg om het onderscheid in rang en stand bij het spreken te doen uitkomen.

Naast het gewone Toradja's bestaat nog wel een dichtelijke taal, die woorden heeft, die in de gewone spreektaal niet voorkomen. Zij worden gebruikt wanneer men in bloemrijke taal spreekt, verder in liedjes en zangen en in de gebonden taal van de litanieën.

Uit hoofde van de zelfbewustheid, die wij bij de karakterbeschrijving reeds opmerkten, is het te verstaan, dat de taal ook weinig van vreemde talen overgenomen heeft. Het aantal woorden is gering en beperkt zich alleen tot die, waarvoor de Toradjataal totaal geen eigen begrip en woord heeft.

Het heeft geen eigen letterschrift, zodat er ook geen oude literatuur in deze taal bestaat. De legendarische en mythologische verhalen kent men alleen bij mondelinge overlevering.

g. DE KLEDING.

Begint steeds meer het dragen van broeken, jasjes en hoofd-doeken ingang te vinden, de kleding die men vroeger aanhad en die ook nu nog velen gebruiken, is zeer eenvoudig. De mannen dragen een tussen de benen doorgehaalde en om de lendenen gewonden doek (pio) van $1\frac{1}{2}$ vadem lang en een handpalm breed. De uiteinden hangen breed uitgespreid naar voren neer tot halve hoogte van de knie. Verder heeft hij altijd een wijde sarong (samboe) van ongebleekt katoen bij zich. Zij dient hem zowel tot kleding, als 's nachts tot dekking. Overdag draagt hij haar over de schouder of ineem gewikkeld op zijn hoofd. 's Nachts gebruikt hij haar als mantel tegen de koude.

De vrouwen dragen een tot de knieën reikende wijde sarong van ongebleekt wit of zwart katoen, die om het middel of boven de buste vastgemaakt of los gedragen wordt door het bovenstuk van voren naar achter over een der schouders te werpen. Bij het

werken op de rijstvelden en bij het bezoeken van de passars tevens een kort broekje. Gaat men uit, dan hebben de vrouwen meestal een baadje aan en wordt een brede plat gerande bamboehoed op het hoofd gedragen. Het baadje heeft de vorm van een kort jakje, dat tot iets over de navel reikt, met mouwen stijf om de bovenarmen tot ongeveer vier vingers breed boven de elleboog. Aan de voorzijde is een split tot aan de wulving van de buste.

In enkele streken als Gandangbatoe e.a. zijn deze baadjes der vrouwen uit de stand der vrijen aan de onderrand van binnen bekleed met een brede rode rand, die de vrouwen uit de slavenstand niet ter versiering mogen aanbrengen.

Zowel de mannen als de vrouwen dragen lang haar. De mannen houden deze lange haren bijeen door een haarband (tali). Deze haarband is voor de jonge mensen van in elkaar gedraaide bamboebast, en voor ouderen van rotan, boombast enz. gemaakt.

Zijn de mannen in de rouw, d.w.z. nemen zij het rouwgebruik van de overledene van het niet eten van rijst, in acht, dan dragen zij een band van gevlochten garen met een kwastje aan het uiteinde, waaraan kralen zijn geregen, om het haar. In Simboeang en enkele andere distrikten dragen zij dan een zwarte à jour bewerkte doek met kralen er in gevlochten om het hoofdhaar als teken van rouw.

De vrouwen dragen dan een donker gele of zwarte à jour bewerkte doek, die van boven puntig toeloopt, op het hoofd. Van onderen is deze doek van franjes voorzien. De vrouwen dragen het haar in een wrong gedraaid op het achterhoofd.

Zowel de mannen als de vrouwen rekenen ook de onafscheidelijke sirihtas (sepoe), van wit of gebleemd katoen gemaakt, als behorend bij hun dagelijkse kleding. Zij dragen deze tas aan een touwtje over één van de schouders.

De kinderen, zowel de jongens als de meisjes, blijven tot hun zesde jaar ongeveer spiernaakt rondlopen. Bij het intreden van de puberteit krijgen de jongens een lendendoek en de meisjes een korte sarong.

Gaat men naar een feest, en hier behoort voor de Christen ook de kerkdienst bij, dan dragen zij kleren van betere en meer kleurige stoffen. Vaak zijn de baadjes der feestgangers versierd met gouden en zilveren knopen, terwijl de vrouwen hun hals, polsen en vingers sieren met ringen e.d.

h. DE WONINGEN.

De Toradja's wonen in dorpen bijeen. In Makale, Rante Pao en Palopo heeft ieder gezin een eigen woning. Meest liggen de dorpen verscholen onder dicht bamboebos, zodat het er altijd koel blijft.

Er zijn twee typen van woningen. 1e. De *banoea rapa'*. Dit zijn stevig in elkaar gezette houten huizen, meest met keurig houtsnijwerk versierd. Zij staan op palen, 2 à 3 meter boven de grond. Met het oog op de witte mieren, die veel voorkomen, en schier alle houtsoorten die men hier gebruikt aantasten, staan deze palen op stenen neuten. De huizen bestaan meestal uit drie achter elkaar gelegen vertrekken. Huizen van de groten hebben vaak vier vertrekken. Het middelste vertrek is bijna altijd ongeveer een halve meter lager van vloer dan de beide andere. Hier is de stookplaats, en verder dient het als ontvangkamer en als slaappleaats voor gasten en onderhorigen. De vertrekken zijn door houten wanden van elkaar gescheiden, waarin een laag smal deurtje. De zijkamers ontvangen licht door twee kleine raampjes aan de voor- en achterzijde van het huis. De wanden zijn $1\frac{1}{2}$ m. hoog boven de vloer. De kamer naar de zuidzijde is de slaappleaats van de heer des huizes. De kinderen slapen in de andere.

Het huis, dat altijd in de richting Noord-Zuid gebouwd is, heeft een hoog schuin toelopend dak, met een naar voren en achteren sterk overstekende luifel. De nokbalk is zwak gebogen, zodat de uiteinden wat hoger zijn dan het midden. Dit geeft aan het dak de vorm van een prauw. Langs de nokbalk gemeten heeft het dak bijna driemaal de lengte van het huis zelf. Naar voren en achteren wordt het afgesloten door een driehoekige nokgevel, die onder een helling naar buiten staat. De luifel wordt gedragen door een paal, waaraan ongeveer ter halver hoogte een uit hout gesneden buffelkop met echte buffelhorens is aangebracht.

Het houtwerk is met keurig snijwerk, in drie kleuren geverfd, versierd.

De dakbedekking is van gehalveerde bamboe's van ruim 1 m. lengte. Van onderen af opgestapeld op meestal 13 lagen, waarvan elke laag telkens iets langer wordt tot de laatste de juiste lengte van de verder volgende lagen heeft bereikt. Van binnen ziet men dan slechts de bamboe in lengte-richting tegen elkaar gelegd, waaraan de eigenlijke bedekking met rotan is gebonden. De bamboe ligt met de holle zijde beurtelings onder en boven op elkaar gestapeld.

De haard is een vierkante ruimte tegen de oostwand, die met aarde gevuld is. Op de planken van de vloer legt men eerst een laag pasakke-bladeren. De pasakke is een plant met rode bloemen en witte, hagelvormige vruchtjes, die als koelte-, zegen- en voorspoedaanbrengend bij verschillende offers dienst doet. Uit dit oogpunt wordt zij ook hier gebruikt. Over deze pasakke-laag wordt een andere laag van pisangbladeren gelegd, waarop de aarde. Deze wordt bij elkaar gehouden door een uit dikke planken opgezette omranding.

Het eerste vuur op deze haard aangelegd, mag drie dagen en

drie nachten niet uitgaan. Het vuur wordt gemaakt door een paar droge stukken bamboe over elkaar te wrijven, of met een vuurslag. Dit is een stuk bamboe, waar een kleine gleuf in gemaakt is. Deze wordt op de grond gelegd. Verder heeft men een soort zaag, gemaakt van twee bamboelatjes, met de zachte kant tegen elkaar gebonden, waar tussen wat haar van de arenga-palm geklemd zit. Door deze latjes in de gleuf van de liggende bamboe te wrijven, vatten straks de arenga-vezels vlam.

De dorpel van het huis neemt in de denkwereld van de Toradja's een bijzondere plaats in. Er mag geen vuil over naar buiten gebracht worden. Na 't overlijden van de man, mag de echtgenote vijf dagen lang niet over deze dorpel het huis verlaten. Wanneer zij het huis in die tijd verlaat, doet zij dat door een venster aan de zuidzijde van het huis.

Op de dorpel mag men niet hakken, niet zitten en evenmin met de voet staan.

Elk huis met drie vertrekken heeft vier stijlen, waar de nokbalk op rust. Deze zijn opgesteld op de lengtebalk, die onder de vloer van het huis loopt. Eén van deze vier stijlen (de *petoeo*), die aan de noordzijde van het middenvertrek staat, neemt eveneens een belangrijke plaats in. Bij deze paal worden de offers gebracht, die dienen om zegen voor het huis af te smeken.

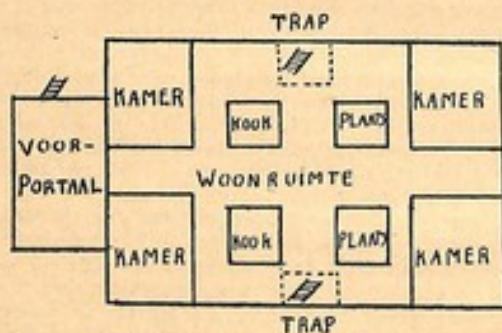
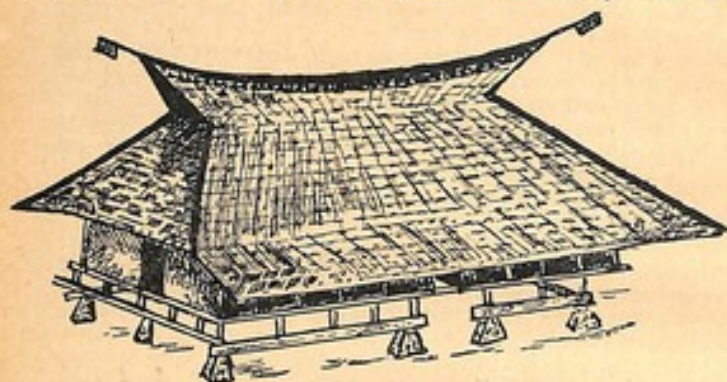
Het huisraad bestaat uit, behalve de genoemde vuurslag, een houten kast met één deur, een kist en enige bamboe-manden, waarin de contanten en de goederen van waarde zijn geborgen. Verder enig keukengerei, bestaande uit een paar aardn potten, een enkele ijzeren braadpan, wat houten eetschalen, wat klapperdoppen, die als drinknappen dienst doen, enige bamboe-kokers voor drinkwater en toak.

Aan de palen onder de huizen zijn de buffelhorens bevestigd, die afkomstig zijn van de dodenfeesten van leden uit dit stamhuis. Deze moeten hier voor heel de familie bewaard blijven.

2e. De tweede soort woningen zijn die van de minder goeoden. Zij zijn van bamboe of hout opgetrokken en vaak gedekt met alang-alang gras. Ook deze huizen staan op palen, vaak niet zo hoog, en hebben meestal maar twee vertrekken. In het ene vinden wij dan weer de op dezelfde wijze gemaakte stookplaats. Ook dit vertrek dient voor ontvangkamer, enz., maar nu ook voor slaappleaats van de kinderen. De andere kamer is dan weer de slaappleaats voor de heer des huizes. Boven de stookplaats in deze huizen vindt u bamboerekken, waar het huisraad (keukengerei en huis-houdelijke voorwerpen) een plaats vindt. Het bed in de slaapvertrekken bestaat uit een mat met enige kussens.

De ruimte onder beide type van woningen is afgesloten door dwarslatten, die door de palen zijn gestoken. Deze ruimte wordt vaak en vroeger altijd, benut voor buffel- of varkensstal.

De rijtschuren, die meestal vóór de huizen staan, en met het huis een erf vormen, zijn ongeveer van eenzelfde maaksel. Ze staan op 4 of 6 palen, die meestal van de stam van de koningspalm zijn gemaakt. Deze palen zijn zo glad mogelijk geschaafd, om het naar boven klimmende muizen zo moeilijk mogelijk te maken. Op ongeveer 75 cm. hoogte van de grond is een vloer gemaakt, die

Woning van een dorpshef in Rongkong.

tot rust- en zitplaats dient. De eigenlijke schuur is dan weer ruim een meter hoger. Dit is maar één vertrek. In de voorwand is een luik, van een zeer kunstige sluiting voorzien. De voor- en achterwand zijn, evenals die van de huizen, met keurig snijwerk versierd.

In Rongkong en Seko treft men nog huizen aan voor vele gezinnen. Te Amballong en Pawanean zag ik huizen, waar zelfs ruim

vijftig gezinnen bij elkaar in één huis woonden. Deze huizen waren ruim 30 m. lang en 10 m. breed. Het was door twee gangen in 4 delen verdeeld. Op die gangen kwamen verschillende kamers uit, die voor elk gezin een woning vormden. In het midden waren verschillende stookplaatsen, waar alle bewoners een stookplaats hadden. Ook deze huizen staan op palen en zijn ook in de richting Noord-Zuid gebouwd. Aan de uiteinden van de nok was een fraai uitgesneden plank. In het boven overstekende deel van het dak hing een houten vogel, waaraan als een ketting vierkante houten blokjes.

Deze huizen zijn met plankjes gedekt, zoals bij ons de huizen wel met leien zijn gedekt.

Op het bordes voor de ingang aan de noordzijde was een bordes, waar men bij goed weer zit om allerlei vlechtwerk te maken. In de huizen zelf is het donker, bij gebrek aan vensters.

De rijst wordt hier bewaard in grote ronde, van bamboe gevlochten kokers. Deze zijn twee meter hoog en hebben ook een middellijn van twee meter. Zij staan tegen de regen beschut onder een dak van alang-alang-gras.

Bij de huizen vindt men hier een grote loods, waar de vrouwen boomschors kloppen voor kleding (foeja).

I. HET VOLKSLEVEN.

Het huiselijk leven biedt bij de Toradja weinig afwisseling. Terwijl de zon schijnt verricht hij zijn dagtaak, 's avonds zit de familie nog even bij elkaar bij het licht van het haardvuur of van een klein lampje, dat met damarhars of wat petroleum gestookt wordt. Nadat het avondeten genuttigd is, gaat ieder vroeg ter ruste. De Toradja eet slechts twee keer per dag. 's Morgens om 11 uur en 's avonds. Bezigheden ter veraangenaming van het dagelijks leven kent hij nagenoeg niet. De eentonigheid van het dorpsleven wordt alleen gebroken door allerlei feestelijkheden, die van godsdienstige aard zijn. Het ma'badong bij de doden-ritus en andere feestelijke samenkomsten bieden een aangename afwisseling. Hij is verzet op feestvieren. Vóór het bewerken van de sawah, vóór en na het uitplanten van de zaai-rijst, na het voor de eerste keer wieden, bij het vruchtzetten van de rijst, bij het rijpen van het gewas, moet telkens weer geofferd worden, waar men gemeenschappelijk voor bij elkaar komt en wat altijd weer een feestelijke afwisseling in het eentonige leven geeft. Ook het snijden van de rijst, waarbij men van de ene naar de andere plaats trekt om elkaar te helpen, biedt ruimschoots gelegenheid om van de lusten des levens te genieten.

Wanneer er een dode in het dorp is, komen zowel de mannen

als de vrouwen uit de verschillende omliggende dorpen avond aan avond naar het huis van de overledene om er de ma'badongdans uit te voeren.

De Toradja is los van zeden. Prostitutie van de vrouw, gehuwd of ongehuwd, is algemeen. Vrucht afdrijvende en zinnelijkheid opwekkende middelen zijn bij ieder bekend. De laatste worden zeer mild gebruikt, de eerste sporadisch.

Een eigenaardige gewoonte is, dat niet de kinderen naar de ouders, maar de ouders naar de kinderen genoemd worden. Geeft men b.v. een jongen de naam „Baso", dan worden voortaan vader en moeder ambe' en Indo' Baso genoemd, d.i. vader en moeder van Baso. Ook de grootouders verwisselen van naam en worden voortaan Ne' Baso genoemd.

j. HET HUWELIJK.

Van een verloving in de zin, zoals wij die kennen, heeft de Toradja geen weet. Wil men de tijd tussen het aanzoek tot en het sluiten van een huwelijk met die naam noemen, dan wordt het toch maar een verlovingstijd van enkele dagen. Een enkele keer komt het voor, dat ouders voor hun nog zeer jonge kinderen een huwelijk bepalen. Het wachten tot de tijd dat de huwbaarheid is ingetreden, zou men een verlovingstijd kunnen noemen. Zo komt het, dat men er wel een eigen woord voor heeft, doch dat eigenlijk „op elkaar wachten" betekent (sikampa). In zake is dit dan ook heel iets anders dan wat wij onder een verloving verstaan. Het is niet de tijd die besteed wordt om elkaar beter te leren kennen nog voor het huwelijk.

Voor het sluiten van een huwelijk is de toestemming der ouders nodig. Sluiten de jongelui een huwelijk zonder medeweten van de ouders, dan verstoten deze hun kinderen. Gewoonlijk komt dat wel heel gauw weer voor elkaar, doch daar moet dan eerst een verzoeningsoffer voor gebracht worden.

Bij het verbreken van een huwelijk wordt de verlater verplicht tot het betalen van een boete. Nu het monogame huwelijk in feite niet meer bestaat, komt dit hier op neer, dat de vrouw altijd verplicht is tot het betalen van deze schadeloosstelling, wanneer zij ontrouw pleegt. De man heeft wat meer vrijheid, doordat hij er een andere vrouw naast kan nemen zonder de vrouw te verstoten.

Wanneer huwbaren in de verlovingstijd ontrouw plegen, worden zij, hoewel zij dus nog niet gehuwd zijn, toch tot het betalen van deze boete verplicht. De kinderverloofden zijn hiervan vrijgesteld. Blijkt, dat zij elkaar niet genegen zijn, wanneer zij de huwbare leeftijd bereikt hebben, dan gaat het huwelijk niet door,

zonder dat een van beiden tot het betalen van schadeloosstelling verplicht wordt.

Het sluiten van een huwelijk is zeer eenvoudig. De ouders van de trouwlustige man zenden afgezanten naar de ouders van het meisje om te vernemen of het voorgenomen aanzoek kans van slagen heeft. Alle familieleden van het meisje worden opgeroepen en bespreken, in familieraad bijeen, het voor en tegen. Ook het meisje zelf beslist mee. Slechts in zeer bijzondere gevallen wordt pressie op het meisje uitgeoefend.

Een vrouw mag nooit trouwen met een man van lagere stand.

Bestaan er nu geen bezwaren tegen het huwelijk, dan heeft dit over enkele dagen plaats.

De jongeman wordt plechtig door enige vrienden vergezeld, door slaven van zijn ouders, naar het huis van zijn aanstaande vrouw gebracht. Daar hebben verschillende plechtigheden plaats. Nadat de sirih onder de rijtschuur zittend of naast het huis, genoten is, gaat de bruidegom met zijn naaste familie e.a. voor de deur van het middelvertrek zitten met zijn tominaa (priester). De bruid zit met haar familie en een priester voor de deur van de zijkamer. Eén der priesters smeekt de zegen der geesten af. In beeldrijke taal spreekt dan de ene priester tegen de andere de lof van zijn cliënt uit en beiden doen de schoonste voorspellingen betreffende het huwelijk. Hiermee is het huwelijk gesloten.

De jonggehuwden blijven enige tijd bij de ouders van de vrouw wonen om daarna in een nieuw huis in het dorp, waar zij gaan wonen, te trekken. Meestal begint men met een zeer eenvoudig, erg primitief gebouwd huis, om dit later te verbeteren, wanneer het in het huwelijk goed gaat.

Meestal krijgen de jonggehuwden een rijstveld, een paar buffels en een paar slaven om de sawah te bewerken, van de ouders mee. Zij moeten dit meegegevene bij overlijden van een der ouders vaak teruggeven.

Man en vrouw hebben in het gezin gelijke rechten. Wat gedurende het huwelijk verworven wordt, komt beiden toe. Ook zijn voor aangegane schulden beiden aansprakelijk. Bij echtscheiding krijgt ieder het ingebrachte terug, terwijl het in het huwelijk verworvene gelijk verdeeld wordt. De kinderen zijn vrij in hun keus wie van de ouders zij willen volgen.

Echtscheiding komt veel voor. Kan de verlatene geldende bezwaren aanvoeren tegen de echtbreker, dan wordt deze verplicht tot het betalen van de reeds genoemde schadeloosstelling (Kapa').

Er zijn verschillende redenen, waarom echtscheiding plaats heeft.

1. Belediging van de ander of diens ouders in tegenwoordigheid van derden.

2. Het niet goed vinden van het betalen van schuld bij een

dodenfeest, wanneer daar voor de andere partij redenen voor bestaan.

3. Overspel.

4. Mishandeling.

5. Grote luiheid en zucht tot dobbelspel, waardoor kans bestaat tot verlies van alle bezittingen.

6. Wederzijdse tegenzin in elkander, e.d.

Zo ken ik zowel mannen als vrouwen, die tien en meer keer trouwden en scheidden in de korte tijd van dit leven.

Het is duidelijk, dat het huiselijk geluk in zo'n samenleving niet kan bloeien en dat de geestelijke verzorging der kinderen, die toch al geen naam mag hebben, hier volkomen door verwaarloosd wordt.

k. BEGRAFENIS.

In verband met het godsdienstig denken van dit volk wordt grote zorg besteed aan de begrafenis. Zodra iemand op sterven ligt, worden de kinderen en naaste familieleden gewaarschuwd. Zijn die bij het sterven nog niet aanwezig, dan wordt nog een dag gewacht alvorens men de dode als overleden behandelt. Men beschouwt de ziel gedurende die tijd van wachten nog in het lichaam aanwezig. Men geeft de overledene op etenstijd nog eten, d.w.z. men brengt het naar de mond van de gestorvene. Hij is dan neergelegd met het hoofd naar het westen en de voeten naar het oosten.

Naarmate de rijkdom van de overledene krijgt hij een meer of minder luisterrijke begrafenis. Die geen bezittingen nalaat, wordt dadelijk na het overlijden naar het graf gebracht. Voor de anderen bestaan vijf verschillende vormen van doden-ritueel. De vorsten, alsook de rijke adellijken, genieten de meest ingewikkelde en langst durende behandeling.

Het lijk, in de mooiste, van te voren klaar gemaakte, kleren gestoken, wordt in lange witte lappen gewikkeld. Dit wordt zo stijf en dik mogelijk gedaan om zo min mogelijk last te ondervinden van de ontbinding, die intreedt. Er wordt een plaats gemaakt in het middelste gedeelte van het huis, waar men de dode 12 dagen neerlegt. Het lijkvocht wordt door de vloer in bamboekokers opgevangen. Een erfslaaf is aangewezen om het eten van de overledene te verzorgen. Nu wordt het verteerde en uitgedroogde lichaam in een nieuw omhulsel gewikkeld.

De naaste familieleden houden vanaf de dag van overlijden enige verbodsbepalingen in acht. Zij eten b.v. geen rijst e.d. Is de overledene één uit het vorstengeslacht, dan moet de weduwe of weduwnaar vijf dagen in een bamboekooi zitten, met inacht-

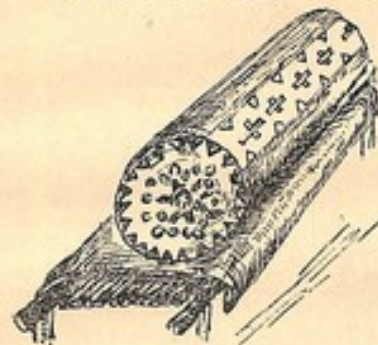
Typisch oude Torodja, die met enig brandhoof van zijn tuin terugkeert

neming van de voorschriften. Hij of zij mogen die dagen de grond niet aanraken.

Op het terrein waar de begrafenisplechtigheid plaats zal hebben, worden een groot aantal loodsen opgericht voor de bezoekers. Een voldoende hoeveelheid rijst wordt gestampt tot voeding van de gasten en het benodigde vee voor de offers wordt verzameld en geregeld om gebracht te worden.

Op de eerste dag wordt dan o.a. een zwarte buffel geslacht, van welks vlees de familieleden niet mogen eten. Gedacht wordt dat de ziel van de overledene op de rug van deze buffel buiten het dorp wordt gebracht. Op een andere buffel rijdt zij straks weer verder.

Het overblijfsel van de overledene wordt nu verder verzorgd

Lijkrol.

door de tomakajo (doden-inwikkelaar), die het beenderepak nu dichtnaait. Voor een poeang wordt hiervoor een gouden naald, voor een tomakaka een ijzeren of koperen, en voor een kaocnan een van been gemaakte gebruikt. Na deze behandeling wordt het pak op dezelfde plaats in huis neergelegd, terwijl de plechtigheden buiten een aanvang nemen. Pas later wordt het overgebracht naar het veld, waar de laatste plechtigheden plaats hebben.

Deze begrafenis wordt in twee gedeelten uitgevoerd en heet dirapai, d.i. begrafenis met een tussentijd. Het eerste gedeelte duurt zes dagen. Een vrij groot aantal buffels wordt geslacht. Vele gasten en familieleden komen deze plechtigheid meemaken. De kleren der mensen, die verplicht zijn rouw te dragen, worden zwart gemaakt.

Na enige maanden, soms twee, drie jaren, wordt het tweede gedeelte van dit ritueel gehouden. In die tussentijd heeft men een houten pop (taoe-taoe) gemaakt, die een voorstelling van de overledene moet zijn. In het midden tussen de reeds opgerichte loodsen is een lijkenhuis gebouwd met twee verdiepingen. Op de bovenste verdieping wordt straks de dode geplaatst, op de onderste de taoe-taoe. Verder zijn op deze plaats grote stenen (simboeang batoe) opgericht van $2\frac{1}{2}$ tot 4 m. lengte met een middellijn van ongeveer 1 meter.

Nu wordt het beenderenpak, met rood katoen overtrokken en versierd met allerlei in bladgoud uitgewerkte figuren, op een draagbaar met een keurig dak in de vorm van het huizendak, naar dit dodenhuis gebracht. Dit overbrengen gaat met veel rumoer gepaard. Men host en danst en schreeuwt. De stoet wordt geopend door een groep krijgssdansers. Dan volgen drie versierde buffels, waarachter de weduwe(naar), gedragen in een draagstoel en gevolgd door een grote menigte mensen, die de baar dragen en vele buffels en varkens met zich voeren.

Rondom het dodenhuis staat een groot aantal aan hoge bamboestaken gebonden wimpels (tombi) en kappen van kralenwerk (kandaoere). Zes dagen is men nu weer op deze plaats bijeen. Van heinde en ver komen de gasten, die met veel ceremonieel worden ontvangen.

taoe-taoe.

Op de 5e dag maken de kinderen en kleinkinderen van de overledene driemaal een rondgang om het dodenhuis, allen zwaaiende met een flambouw om zegen af te smeken.

Dan wordt op de zesde dag het stoffelijk overschot naar het rotsgraf gebracht. Een buffel, aan het dodenhuis vastgebonden, wordt geslacht. Hierop rijst de ziel naar het dodenrijk

met alles wat gedurende dit dodenritueel is meegegeven.

Vaak worden op deze plechtigheden 100 tot 200 buffels geslacht met het daarbij passende aantal varkens.

In de Toradja-landen worden voor deze feesten per jaar ongeveer 30.000 buffels geslacht.

Het rotsgraf is een uitholling in een rotswand, soms 5 à 10 m. boven de begane grond. De uitgehakte kamer, die vaak 2 m. lang, breed en hoog is, wordt door een gang van 50×60 cm. bereikt. Deze ingang wordt met een met houtsnijwerk versierde deur afgesloten.

De rijken hebben een eigen familiegrafkelder. De armen benutten een natuurlijke rotsspleet, waar zij een aparte ingang naar toe hakken, die met een deur wordt afgesloten.

De taoe-taoe wordt in een aparte nis voor het rotsgraf neer-

gezet. Onder aan de voet van de rots wordt een draagbaar achtergelaten. Een hoed en sirihtas worden voor de deur van het graf neergehangen.

Deze plechtigheden worden opgeluisterd door stierengevechten, dobbelen, hanenvechterijen en zang en dans (ma'badong).

Er schijnt een tijd geweest te zijn, dat men deze rotsgraven niet maakte. Toen werden de lijken in keurig besneden lijkkasten uit boomstammen gehakt, bijgezet. Nu nog kan men deze kisten in rotskloven vinden.

Dat deze doden-verzorging grote sommen gelds kosten, behoeft niet vermeld. Menigeen steekt zich er voor in de schuld, waar hij zijn levenlang onder gebukt blijft.

1. OECONOMISCHE TOESTAND.

1. Landbouw.

Mede ten gevolge van de mildheid van het klimaat zijn de levensbehoefte van de Toradja maar weinig. Het is een landbouwende bevolking. De grote rijstvelden zijn wel alle in handen van de rijken, doch dit betekent niet dat ook niet iedere Toradja een grotere of kleinere sawah heeft. Deze worden gemeenschappelijk bewerkt, waarvoor volgens bepaalde regels in natura voor betaald wordt. Zo ontvangen de aanleggers van de kweekbedden, de zaaiers, en de kooksters van het eten voor de bewerkers 1/100 deel van de opbrengst.

De bewerkers van het rijstveld krijgen 10 bos rijst per dag. Allen krijgen een keer per dag vrij eten en siriht. Bij het snijden wordt 20 bos per dag betaald aan de snijders en snijdsters.

Naast de rijstbouw heeft de Toradja nog zijn tuinbouw, wat meestal voldoende oplevert voor eigen onderhoud.

2. Nijverheid.

Deze staat nog op vrij lage trap.

a. Het weven.

Het weven is algemeen bekend en wordt beoefend voor eigen gebruik. Op vele plaatsen ziet men het maar zeer sporadisch beoefend, daar het verdreven wordt door de invoer van goedkope katoentjes.

Voor het spinnen en weven gebruikt men de eenvoudige, zelf vervaardigde toestellen.

Het gesponnen garen wordt om een bamboe raampje gelegd en daarna om twee in de grond geplaatste paaltjes gespannen, om dan over te gaan in het weeftoestel.

Dit bestaat uit een bamboestok, die ergens opgehangen wordt en aan het andere einde uit twee houten latjes (api'), waarvan het

achterste door een paar leren lussen verbonden wordt aan een derde, dat achter de lendenen van de weefster vastgehouden wordt. Aan het voorste latje wordt het weefsel, wanneer de lengte hinderlijk voor het werk is, opgerold. Voor dit latje hangt een houten sabel (Balida) tussen de draden, waar de inslag vast mee aangedrukt wordt. Daarvoor bevindt zich een dunne bamboe (doke-doke), waar elk draadje van de rij, die onder een andere dunne bamboe (kaberan) doorloopt, afzonderlijk is opgehangen, en dient om de rij bij het insteken van de inslag op te lichten.

De laatst genoemde dunne bamboe (kaberan) ligt voor de eerste los tussen de draden, waar weer een andere (lemoeloen) voor ligt, die zodanig geplaatst is, dat een rij draden boven en een rij onder langs de tweede dunne bamboe loopt.

De inslag is op een speciaal daarvoor gesneden spoel van bamboe gewonden.

Voor het garen gebruikt men ook wel ananas-vezels. Men legt het ananas-blad op een plank en schrapt het aan de voorzijde met een bamboemesje af. De vezels worden met de vingers uitgeplozen, tot draden gerold en aan elkaar vastgeknoopt.

Ook gebruikt men dikke van kapok gesponnen draden. Dit weefsel wordt slechts bij de inwikkeling der doden gebruikt. In elk huis zijn daarvan altijd een paar weefsels in voorraad.

De weefsels zijn meestal effen wit met een gekleurd streepje aan de randen.

Alleen in Rongkong verstaat men de kunst van prachtig gekleurde weefsels te maken, die duur verkocht worden.

b. Het kloppen van boomschors.

In Seko maakt men van boomschors door het te bekloppen met houten en stenen hamers, foeja.

Op een dikke plank klopt men de schors eerst met een houten hamer. Daarna met stenen hamertjes. Deze bestaan uit een rechthoekig stuk harde steen van donker groene kleur, die men in de rivier zoekt. Om deze blokjes steen is een rotan gelegd, waarvan de uiteinden samengebonden zijn, zodat de steen in de rotan geklemd zit. Kleine gleuven, aan de zijde aangebracht, maken, dat de steen niet uit de omklemming los kan schieten. Doordat de steel van rotan is, dat het hamertje veerkracht geeft, wordt het kloppen er mee vergemakkelijkt.

Op de grootste vlakken zijn gleuven ingesneden. In de eerste waar men mee klopt, drie, waarin de schors gelegenheid krijgt uit te wijken bij de persing van de slag. De kerven op de volgende hamertjes worden telkens meer in aantal en fijner.

Is de schors voldoende geplet, dan worden de lappen foeja over latten gehangen om ze in de wind te drogen. De gedroogde foeja is hard. Door ze nu op te vouwen en dan met een houten

knuppel te slaan, wordt ze soepel en geschikt gemaakt om te verwerken tot kledingstukken.

c. Pottenbakken.

Pottenbakkerij treft men in verschillende landschappen aan. Het beperkt zich tot het bakken van gewone kookpotten.

Wanneer men leemaarde gaat halen om daarvan potten te bakken, doet men dat met de nodige voorzorgsmaatregelen, anders zou de klei op zodanige wijze beïnvloed worden, dat alle potten, die er van gemaakt worden, bij het bakken zouden barsten of in het gebruik spoedig breken.

Op de plek waar de klei gegraven wordt, brengt men eerst een offer. De aardgeest wordt gevraagd goede aarde te geven voor het bakken van potten. De uitgegraven aarde wordt in korven aan het voorhoofd gedragen, naar huis gebracht.

Kleine hoeveelheden leem worden met een ronde steen op een platte steen gestampt, terwijl er telkens water op gesprekeld wordt. Kleine steentjes worden verwijderd. Dan kneedt men de klei om een ronde steen met de hand in een ruwe vorm. Geleidelijk wordt hij dan uitgehold door met een tweede steen de buitenkant te bekloppen, waarbij de leem steeds met water wordt bevochtigd. Het kloppen geschiedt niet in één keer tot de pot klaar is, doch duurt 3 à 4 dagen, waarbij dagelijks de pot in de wind wordt gedroogd.

Kookpot

Heeft de pot de gewenste grootte gekregen, dan wordt ze in voldoende hoeveelheid op een stelling van bamboe gelegd en gebakken door onder en boven een vuurtje van droog gras te stoken.

Om de duurzaamheid te verhogen worden de potten in gloeiende toestand van binnen geglaazuurd door ze met hars te bestrijken.

d. IJzer smeden.

Smeden komen niet veel in de Toradjalanden voor. Hoogstens 2 of 3 per complex.

De blaasbalg in hun smederijen zijn meestal gemaakt uit twee kokers van bamboe of van uitgeholde boomstammen (palmen). In de kokers kunnen zuigers op en neer bewegen. Deze bestaan uit een rond plankje met aan de rand gaatjes, waarin lapjes katoen

De uitgegraven aarde wordt in korven aan het voorhoofd gedragen, naar huis gebracht.

of veertjes zijn vastgemaakt. Wordt de zuiger opgehaald, dan leggen deze zich tegen het plankje, zodat aan de kanten ruimte komt om lucht door te laten. Wordt het plankje dan weer naar beneden gestoten, dan drukt de lucht, die er zich onder bevindt, de lapjes tegen de wand van de koker, zodat geen lucht ontsnappen kan en naar beneden geperst wordt. Deze plankjes worden door een stok, die in het midden van het plankje vastgemaakt zit, als een zuiger op en neer bewogen.

De kokers rusten van onderen in een blok, dat op de grond ligt. Vanuit de holten in het blok, waar de kokers in passen, zijn kanalen geboord, die in bamboe-buisjes uitlopen. Deze bamboe-kokertjes monden weer uit in een hard gebakken lemen koker, die onder de houtskool uitkomt. Deze ligt op de grond opgehoopt tussen een paar grote stenen.

Het houtskool is gebrand van harde houtsoorten.

Het aambeeld is meest een grote steen. Daarbij staat als koelbak een uit een houten blok gehakte bak met water.

Zo weet de Toradja zijn eigen messen, schoffels, ploegijzers enz. te smeden.

e. Goudwinning.

In de rivieren komt stofgoud voor.

In een rond houten bord van 40 à 50 cm. middellijn wast men het goud. Het bord loopt een weinig schuin naar het midden af en is in 't midden dikker dan aan de rand. Juist in 't midden is een gat van ongeveer 2 cm., dat gedicht is met een ander stukje hout.

Men schept zand uit de rivier in het bord. Gaat daarmee midden in de rivier staan en houdt het bord precies met de rand onder het wateroppervlak. Op deze wijze stroomt het water net over de rand heen. Door draaiende bewegingen met het bord te maken, bevordert men dat het water het zand wel over de rand meespoelt, doch het goud in het kuiltje in het bord laat zinken.

De man en vrouw, die hiermee bezig zijn, maken een allerzeligste indruk, nat en verkleumd dat ze worden door voortdurend in het wateren staan, bevorderen ze dit nog door de oudste kleren aan te trekken, die ze hebben. Dit doen ze echter met opzet, want, zo zei mij iemand, die 'k mijn medelijden daarover uitte, juist zo bewerken ze, dat de geesten met medelijden bewogen, zullen zeggen: laten wij die arme mensen maar veel goud geven, 't zijn zulke arme zielige stakkers.

Er zijn ook enkele goud- en zilversmeden. Gezien hun primitieve gereedschappen, dwingen zij onze bewondering af voor de kunstig vervaardigde gouden versierselen, die zij maken.

f. Bamboe-bewerking.

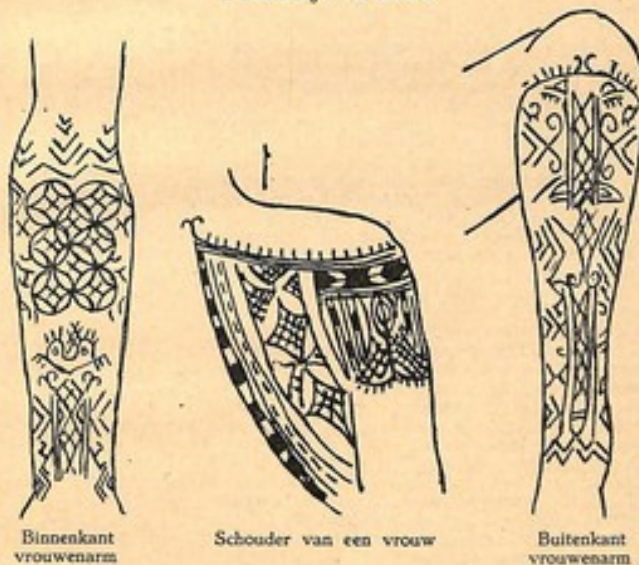
Behalve dat de Toradja bamboe weet te benutten voor huis-

bouw en het maken van allerlei benodigd gereedschap, zijn er ook nog die er keurig versierde kokers van maken. Zij gebruiken daarvoor een bepaald soort bamboe (de bamboe tallang). Nadat hij de stukken op maat gesneden heeft, wordt het buitenoppervlak gepolijst met houtas, waarbij een pluk arengapalm-vezels als doek gebruikt wordt om te wrijven. De bamboe krijgt door deze bewerking een ivoorachtige glans. Met een mesje snijdt hij nu de figuren in het oppervlak. Dan neemt hij een schijf jonge pisang-spruit, waarmee hij de hele koker met roet insmeert. Het met roet aangefengde pingsap wordt nu stevig in de inkervingen gewreven. Het overtollige wordt dan weer van de koker afgewassen, waarmee de bewerking klaar is.

g. Tatouage.

In Seko bestaat de gewoonte, dat zowel mannen als vrouwen zich laten tatouëren. Dit tatouëren heeft een godsdienstige achter-

Tatouage in Seko.

Binnenkant
vrouwenarm

Schouder van een vrouw

Buitenkant
vrouwenarm

grond en mag ook alleen maar verricht worden op een maboefest. De vrouwen mogen alleen maar de armen, zowel de boven-

als benedenarmen, en de schouderbladen laten tatouëren. De mannen mogen de benen van de enkels tot de knieën, de borst en buik, alsook de hals en de rug laten tatouëren. De mannen mogen de armen niet laten bewerken, dit zou hem zijn levenlang onheil bezorgen.

Voor het tatouëren gebruikt men een houten of ijzeren staafje, waaraan twee ijzeren naalden bevestigd zijn. Met roet van damarhars worden de figuren op de lichaamsdelen getekend. Dan neemt men een mengsel damarroet met gal van een python en wat water. De naald telkens in dit mengsel dopend, worden nu de figuren in de huid geprikt. Nadat het gehele figuur afgeprikt is, wordt de huid met een natte doek afgewreven. Blijkt nu dat er gedeelten zijn, die onduidelijk zijn, dan worden die nog weer over geprikt.

De getatoueerde delen ondergaan een lichte ontsteking, waardoor zij wat opzetten. Zolang deze opzetting duurt, moet men ze bedekken, pas na de genezing mag men het getatoueerde laten zien.

Vragen:

1. Tot welke eilandengroep behoort Celebes, en waar ligt het?
2. Noem de grenzen van het zendingsterrein.
3. Hoe is het klimaat op het zendingsterrein?
4. Hoe zijn de jaargetijden?
5. Noem de voornaamste rivieren. Zijn ze bevaarbaar?
6. Waar vinden wij bosgebied op het zendingsterrein?
7. Wat leveren die bossen op?
8. Vertel iets van de klapper-, de sago- en andere palmen.
9. Welke rijstbouw (natte of droge) vindt ge in hoofdzaak in de Toradja-landen?
10. Is bamboe van grote waarde voor de Toradja?
11. Welke andere gewassen verbouwt de bevolking?
12. Welke dieren komen er in 't wild voor?
13. Geef een omschrijving van het woord „Toradja“.
14. Welke Toradja-groepen onderscheidt men? Tot welke behoren de Sa'dan-Toradja's?
15. Vertel iets van het voorkomen van de Toradja.
16. Vertel enkele bijzonderheden over zijn karakter.
17. Welke standen onder de Toradja's kent ge?
18. Wanneer komt dat verschil sterk uit?
19. Tot welke taalstam behoort het Sa'dan-Toradja's?
20. Noem enkele bijzonderheden van de taal, in vergelijking met de taalgroep waar onze taal toe behoort.
21. Vertel iets over de kleding.
22. Waaraan kan men in de kleding zien, dat iemand de rouwgebruiken nakoemt?
23. Wat is het bijzondere aan de Toradja-huizenbouw?
24. Uit hoeveel kamers bestaan de huizen?
25. Hoe is de dakbedekking?
26. Welke huisraad kent ge?
27. Waarvoor woedt de sili gebruikt?
28. Welke huizen vindt ge in Rongkong en Seko nog?
29. Hoe is het huiselijk leven?
30. Wat benut men gaarne ter afwisseling in de eenzaamheid van het leven?
31. Waartoe geven deze feesten aanleiding?

32. Kent de Toradja de verloving?
33. Vertel iets over de huwelijksluiting.
34. Wat verstaat men onder kapa?
35. Heeft de vrouw dezelfde rechten in het huwelijk als de man?
36. Wat is het gevolg van de vele echtscheidingen?
37. Hoe is de lijkverzorging?
38. Wat is een tomakajo?
39. Hoe worden de doden begraven?
40. Heeft men altijd de rotsgraven gekend?
41. Hoe voorziet de Toradja in zijn levensbehoeften?
42. Geef een beschrijving van het weesgetouw?
43. Welke bijzondere nijverheid kent ge in Rongkong?
44. Wat is foeja, waar wordt het gemaakt en op welke wijze?
45. Hoe geschiedt het postenbakken?
46. Geef een beschrijving van de smidse.
47. Hoe wint men goud uit de rivieren?
48. Beschrijf de bewerking van bamboekokertjes.
49. Hoe geschiedt het tatouëren in Seko?
50. Kan dit willekeurig verricht worden?

LITERATUUR:

- De verspreide artikelen over dit onderwerp in het zendingsblad „Alle den Volcke“.
A. A. v. d. Loosdrecht. Onder de Sa'dan Toradja's van Rante Pao.
Z.T. Mededeelingen. 1917.
- Om te gedenken. Vijf en twintig jaar zendingarbeid van de Geref. Zend. Bond.
Ds. W. Bieshaar. Gedenkboek van de Geref. Zendings Bond.
A. Grubauer. Unter Kopffägern in Central-Celebes.
Ds. J. Kruyt. Een reis onder de Toradja's van Sa'dan en Mamasa.
T.K.N.A.G. 2e R. 39. 1922.
- De Toradja's van Sa'dan-Masoepoe en Mamasa-rivieren.
Tijd. Bat. Gen. 63. 1923.
- De Boea en enige andere feesten der Toradja's van Rantepao en Makale.
- P. und F. Sarasin. Reisen in Celebes, dl. 2.
E. A. J. Nobe. Memorie van overgave betreffende de onder-afdeling Ma'kale.

HOOFDSTUK 4.

De zending en het godsdienstig leven der Toradja's

a. ANIMISME.

Het is niet gemakkelijk om een juiste beschrijving te geven van het geestesleven der Toradja's. Wij hebben bij hen te doen met het echte Heidendom, waar moeilijk door middel van één theorie een verklaring van te geven is.

Lange tijd heeft men met de animistische theorie (de leer, dat alle dingen bezielde zijn) de gedachtenwereld der heidenen willen verklaren. Uit wat wij bij de Toradja's zien is het duidelijk, dat men op een dergelijke eenvoudige wijze niet klaar komt met het zoeken naar de godsdienstige achtergrond van de verschillende gebruiken en ceremoniën, die hun leven beheersen. De animistische theorie is voortgekomen uit de evolutionistische school die leert, dat de geschiedenis van de godsdienst een evolutie (ontwikkeling) laat zien van het lagere tot het hogere, eerst het geloof aan zielen en geesten, dan aan vele goden en tenslotte het monotheïsme (één-godendom).

b. GEEN EVOLUTIE DOCH DEGENERATIE.

Op grond van de Heilige Schrift staan wij als vanzelf hier al lijnrecht tegenover. Zij toch leert, dat het monotheïsme niet staat aan het einde, maar aan het begin van de geschiedenis. Hier is dus geen evolutie, maar veeleer een degeneratie (verbastering). De heiden beschouwt de godsdienst als middel tot een doel door de mens zelf gesteld. Men heeft zichzelf goden geschapen en gebruikt die om boven de ellende van het leven uit te komen, om bovennatuurlijke krachten te verwerven, om een soort paradijs-toestand te bereiken. Maar tenslotte gaat alles van de mens uit. Het schepsel verheft zich boven de Schepper. Met vlijmende spot stelt Jesaja deze zonde in het licht als onnoemelijke dwaasheid (Jes. 44), die niet onschuldig is. Paulus ziet er in: de duivelse macht die hen tot

de leugen van de afgoderij voert en hen daarin doet verdwalen (1 Cor. 8 : 4; 10 : 19, 20).

c. DYNAMISME.

Wij benaderen het godsdienstig leven der Toradja's het zuiverst door op te merken, wat Calvijn reeds zei omtrent alle volken (Inst. I, 3, 1), dat ook de Toradja nog kennis overgebleven is, aangaande God, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde. Hij is voor hen een verre God, die het bestuur van alle dingen overlaat aan de lagere geestenwereld. Daar heeft de mens in laatste instantie alleen mee te maken. Zo valt heel het godsdienstig denken der Toradja's uiteen in twee delen, een geesten- (deata) en een dodencultus. Heel het werken en streven van de Toradja is gericht op, zoals hij het zelf uitdrukt, de aloek mata allo en de aloek mata ampoe, d.i. de cultus van het Oosten en die van het Westen. In het N.O. denkt hij zich de deata te wonen, de levenskracht en groeischenkende machten en in het Z.W. de doden. De zorg voor het in acht nemen van de voorgeschreven offers aan de deata, de lijkbezorging, en de offers aan de voorouders is een zaak van levensbelang, iets waar zijn leven van afhangt. Welke nu van die twee riten de voornaamste rol speelt, is moeilijk uit te maken. Op de achtergrond van beide staat weer en is er nauw mee verweven, de aanbidding van de levenskracht, die men in alle dingen denkt. Men ziet deze levenskracht niet als een gave Gods in de dingen, maar als een zelfstandige macht, die men tracht aan te wenden tot heil der mensen, of vreest, zijnde een de mens verdervende macht. Men noemt dit dynamisme (dynamis d.i. kracht).

d. OVERGEBLEVEN KENNIS VAN ÉÉN GOD.

Hoezeer ook verbasterd en overwoekerd door geesten en voorouderverering, treft men toch nog enkele sporen van een overgebleven kennis van één God, die alles geschapen heeft, aan. Uit de priesterzangen, hoewel vol mythologische trekken, leren wij verstaan dat naar hun overleveringen, in den beginne hemel en aarde aaneen waren. Het blauwe koepeldak rustte op de aarde. Uit deze vereniging van hemel en aarde ontstond Poeang Basi-Basian (de Heer die zo oud is, dat zijn huid vol ouderdomsvlekken is). Deze Poeang Basi-Basian vroeg zijn vader (de hemel) een zoon, die hem geschonken werd. Deze, Poeang Matoea geheten, kreeg 8 kinderen, waaronder zon en maan, alsook Pong Lalondong, de heer van het zielenland.

Poeang Matoea formeerde uit een klomp goud, dat hij in

tweeën deelde, de eerste mens. Uit de andere helft schiep hij de rijstplant. Deze eerste mens bleef in de hemel wonen en kreeg ook 8 kinderen, de stamvaders van de leiders van het Toradjavolk. 1. de priesters; 2. de vorsten; 3. de goudsmeden; 4. de gewone smeden; 5. de timmerlieden; 6. de voorgangers bij de rijstcultus; 7. de rechters 8. de dodenverzorgers.

Een van de kleinzonen van die eerste mens zag uit de hemel door een opening op de aarde en kreeg lust om die te gaan bewonen. Manoeroen di langi', d.i. degeen, die uit de hemel is neergedaald, ook wel Pong Moela taoe, d.i. de eerste mens genoemd, vroeg aan de hemelheer, hoe hij op die aarde zou kunnen neerdalen. Poeang Matoea liet toen de aarde neervallen, die als een eiland in de grote zee neerkwam. Hij maakte een ladder naar de aarde, waarlangs Manoeroen di Langi' kon neerdalen, nadat hij van Poeang Matoea rijst, kippen en de offervoorschriften had ontvangen.

Toen bleek dat Manoeroen di Langi' geen voldoende plaats op de aarde vond om zich te verlustigen, daalden nog twee timmerlieden met hun gereedschap bij zich uit de hemel neer en maakten voor hem een grote prauw, de lembang karoea, d.i. de acht prauwen waarmee Manoeroen di Langi' met de zijnen voer naar een vlakte Rante Boelaan (de goudvlakte). Vandaar trokken de Toradja's naar het Noorden, naar de landen die zij nu bewonen.

In de priesterzangen wordt deze Poeang Matoea als de schepper van hemel en aarde op indrukwekkende wijze bezongen. De hemel is zijn paradijsvogelveren-sieraad. De zon is zijn horen, de godin der tijdwisseling, van weer en jaargetijden, de hoorn van overvloed. Hij die de mensen formeerde, strekt zijn handen uit om ze te dragen. Hij heeft de ordeningen van het gewoonterecht (de adat) vastgesteld. Heel de religieuze ritus wordt door de Toradja wel genoemd aloekna Poeang Matoea (de van God gegeven voorschriften). Hij is degenen, die alle goden tezamen als hun Heer erkennen, wie de regenboog tot een pad is.

Toch wordt deze Schepper en formeerder, uit wiens saoean (blaasbalg) al het zichtbare is voortgekomen, niet bovenmate geëerd. Hij is goedig, zodat men weinig van hem heeft te vrezen en woont in een ver land — do tanga na langi' (in het midden der hemelen).

Geheel dus de gedachte van het Deïsme. Met deze „allerhoogste God", die men bij elke offerplechtigheid nog wel noemt, omdat het zo voorgeschreven is, die men om dezelfde oorzaak nog wel offers brengt, behoeft men minder te rekenen. Hij heeft zich immers tot op zekere hoogte teruggetrokken en bemoeit zich niet meer met de schepping. Het dagelijks bestuur laat hij over aan lagere goden en geesten (deata). Zo kent ook de Toradja de neiging, die men overal in het heidendom aantreft, in welke vorm

het zich ook voordoet, om God te maken tot een God van verre, tot wien men zich slechts in laatste instantie wendt.

Het behoeft geen breed betoog om verder aan te tonen, dat de Toradja de ware God niet kent en ook niet dient. Calvijn zei ook van deze mensen: met voorbijgaan van de ware God, hebben zij in Zijn plaats droombeelden en hersenschimmen opgericht. Zo grijpen zij God niet, gelijk Hij zich aanbiedt, maar zij stellen zich Hem voor gelijk zij Hem in hun vermetelheid gevormd hebben (Inst. I, 4, 5). De Heilige Schrift zegt van deze mensen: zich uitgevende voor wijs, zijn zij dwaas geworden (Rom. 1:22).

Worstelend met het probleem leven, dood en vernieling, hebben zij zich eigen gedachte goden gemaakt, die hen kunnen belagen en waartegen zij zich moeten beschermen door offers en gebeden.

e. HERINNERING AAN EEN GOUDEN EEUW.

In hun verhalen spreken zij van een gouden eeuw, een tijd van vrede en geluk. In die begintijd was er een eran di langi' (hemel-ladder) waarlangs de mensen op en neer konden gaan naar de hemel om contact te houden met de hemelheer (Poeang Matoea). Hem konden zij hun wensen bekend maken en de schepper van al 't geschapene was altijd bereid om de mens mildelijk te zegenen. Toen de eerste mens op deze aarde geen vrouwen vond en zijn nood de hemelheer klaagde, zond deze van de hemel de timmerman om 8 bamboezen te kappen, die hij met vlees bekleedde. De hemelheer blies met de wind van de hemel op deze vleesklompen, waardoor zij gingen ademen en tot 8 vrouwen werden. Aan deze vrouwen stelde de timmerman de eis, dat zouden zij in hun leven zondigen, en hun zonde niet belijden, dan zou de wind haar lichamen weer verlaten en daarmee de dood over de mensen komen.

Een ander voorbeeld van dadelijke hulpverlening door de hemelheer is het volgende. Toen de eerste mens een offerfeest zou aanrichten, bleek hem dat er geen mensen waren om takken van de suikerpalm te halen om de plaats waar de feestvierenden zich zouden zetten, te beschaduwden. Hij klaagde ook nu zijn nood aan Poeang Matoea. Toen nam de hemelheer leem van de aarde en formeerde 12 mensen. Hij blies wind in hun lichamen en beval hen Manoeroen di langi' te helpen met het verzamelen van de nodige takken. Deze 12 mensen waren de eerste slaven.

Op zekere dag werd dit hemelgeluk verbroken, doordat de hemelheer de verbindingsladder tussen hemel en aarde deed ineensstorten. Een slecht mens, de incarnatie van leugen en bedrog, Seratoe Soemboenpio geheten, was naar boven geklommen om vuur te halen. Hij zag de gouden vuurslag van Poeang Matoea

liggen en nam die mee naar de aarde. Toen de hemelheer zijn tondeldoos miste, ontstak hij in toorn en stootte de hemelladder neer, die in stukken op de aarde viel. Een grillig gevormd rotsgevaarte in Mengkendek, het afgebroken voetstuk van die hemelladder, wijst als een vinger ten hemel, de mensen herinnerend aan de schone tijd van weleer.

Uit dit verhaal blijkt, dat de heiden alle ware kennis van zichzelf ontbreekt. Hij mist zelfs de geringste kennis aan wat de Heilige Schrift leert, dat de dood over alle mensen gekomen is, omdat zij allen gezondigd hebben (Rom. 5:12). Dood en ellende zijn het gevolg van de overtreding van een zeker iemand, niet van de ongehoorzaamheid van de eerste mens, die niet slechts de stamvader, maar de wortel van de menselijke natuur is, waarom wij ook kinderen des toorns genoemd worden. Naar de leer van het heidendom ligt de mens onder de gevolgen van het noodlot, waar hij zelf onschuldig tegenover staat. Hij heeft dan ook geen zondekennis. Uit de gevolgen van een overtreding kent hij de misdaad.

Het verlaten van God heeft altijd tot gevolg: vergoddelijking van het schepsel. Wij zien dat in het heidendom bevestigd. Zo komt de Toradja tot: 1. vergoddelijking van de natuur; 2. verering van geesten, goede en kwade; 3. verering van de mens.

f. VERGODELIJING VAN DE NATUUR.

Allereerst dan de vergoddelijking van de natuur. Hij aanbidt niet meer de God van hemel en aarde, maar de hemel en de aarde zelf. Deze zijn tot twee goden geworden, het begin van polytheïsme (veelgodendom). De hemel wordt als mannelijk en de aarde vrouwelijk voorgesteld. De hemel die de regen geeft, brengt de aarde tot vruchtbaarheid. Gij vindt deze gedachte in de mythe over het ontstaan van de eerste godheid, Poeang Basi-Basian. Het vorstengeslacht (de Poeang's) stamt af van de zon. De enige jaren geleden overleden zuivere afstammeling van dit vorstengeslacht, Poeang Taronko, had volgens de verhalen nog wit bloed in de pink. Dit vorstengeslacht is niet alleen heerser en bezitter van het gehele Toradjaland, maar ook de hoogste vertegenwoordiger van de adat (het gewoonterecht) dat het gehele godsdienstig denken beheerst.

Enige jaren terug maakte ik te Lempo Batoe mee, dat de nieuwe vorst daar voor het eerst een bezoek bracht. De hem opwachttende bevolking bestrooide deze godenzoon met nog ongestampte rijst. De op de grond vallende rijst werd vlug door ieder die er maar bij kon komen, verzameld en meegenomen naar huis. Zij was door aanraking met de vorst sterk kiemkrachtig geworden. Het water, dat ter wassing over zijn voeten werd gegoten, toen hij zijn intrek nam in het huis, waar hij zou overnachten, werd

bijna tot de laatste druppel toe opgevangen en meegenomen naar huis om aan zieken te drinken te geven. Dit water had nu door de aanraking met de vorst geneeskrachtige eigenschappen gekregen. Spreekt bij een verhoor in een rechtszaak de vorst van Sangalla Poeang So' Rinding, een eedzwering over een getuige uit, dan staat bijna ieder te sidderen. Het woord van de vorst is van zo oneindig groter kracht dan dat van de priester, die gewoonlijk deze eedzwering doet.

Temidden van het snijwerk op de Noordzijde van de huizen der aanzienlijken aangebracht, vindt men altijd de zonnefiguur (barre allo) gesneden. Wij zien hierin overblijfsels van zonverering. Aan deze figuren worden wel geen offers of bijzondere verering gebracht, doch dit op deze belangrijke plaatsen aanbrengen van deze motieven zegt wel, dat men de zon zich als zegen gevende godheid denkt, waardoor zij een plaats krijgt in het godsdienstig denken.

Zo is het op verschillende offerfeesten gewoonte om een tadoran, een nagebootste boom, op te richten, waaraan men het offer aan de geesten brengt.

Een ao'bamboe (de ao' is een dikke bamboesoort met gladde bast, de *dendroclamus strictus*), die niet ontdaan is van de top en de bladeren, wordt schuin in de grond gezet naar het N.O. gericht en met jonge bladeren van de suikerpalm (de arenga saccharifera) over de hele lengte versierd. Naast deze ao'bamboe plant men een sendana staak (sendana is een hoge boom met kleine bladeren) met een helling naar het Z.W. De beide elkaar kruisende toppen zijn aan elkaar gebonden. Waarschijnlijk vindt men ook hierin het beeld van de in de aarde dringende zonnestraal, symbool van de vruchtbaarheid, de vereniging van hemel en aarde.

In dit verband van vergoddelijking van de natuur moet ook gezien worden de pesoengan banne, een steen die op het rijstveld is opgericht op de plaats waar het water op het rijstveld vloeit. Meestal is het een grote steen, waaromheen vier kleinere stenen in de grond zijn gezet. Bij het oogsten laat men drie rijstoelen dicht bij deze steen staan, de pare deata. Zij mogen niet geoogst worden en zijn zonder enig ceremonie aan de geesten gewijd.

2. De mens, die het leven bij zichzelf niet houden kan, gaat eigengedachte goden maken. Nadat het geregeld contact met de hemelheer verbroken was, kreeg hij te maken met de lagere geesten, deata, die wél dichtbij zijn en door hun nabijheid zoveel invloed op het leven van de mens kunnen uitoefenen. Zo vereert de Toradja nu de goede zowel als de kwade geesten. De eerste om zich van hun hulp en bijstand te verzekeren, de tweede om hen gunstig te stemmen, zodat zij de mens met rust laten. Een satanisch misbruik van dit denken vond ik in het volgende.

Toen ik een grot in Marindin bezocht, zag ik aan de ingang

een stalagmiet (druipsteen-kegel) met de punt opwaarts, gevormd op de bodem van een druipsteengrot in de vorm van een menselijk lichaam. Er lagen veren van een kip en bij de druipsteen vond ik een offerstaak, overblijfsels van een daar gebracht offer. Men vertelde mij het boven reeds meegedeelde verhaal van de dief van de vuurslag van de hemelheer. Toen de ontvreemding ontdekt werd en de hemelheer in toorn ontstak, wilden de mensen de snoodaard doden. Hij vluchtte. Toen bleek, dat de mensen hem niet konden vangen, greep de hemelheer zelf in. Hij doodde hem even door de ingang van deze grot en deed zijn lichaam verstenen. Nu zijn er mensen die zijn geest bij deze steen komen offeren om hem hulp en bescherming te vragen, voor zij in het nachtelijk donker er op uit trekken om te gaan stelen. Het offer, dat gebracht wordt, is een niet-volwaardig. Het moet een kip zijn met een gebroken vleugel of poot. Gelukkig bleek mij bij nader onderzoek, dat dit gebeuren maar heel weinig bekend is, doch de offerresten, die ik zelf zag, brengen mij er toe dit verhaal te geloven. Hier zien wij dan wel een ver gaande verwording, daar met dit offer gemeenschap gezocht wordt met de boze, de duivelen geofferd wordt.

De voornaamste offerfeesten aan de geesten zijn: 1. het maboeca, dat ten doel heeft: zegen voor mens, dier en gewas af te smeken; 2. het maro, met als doel zieken te genezen en welvaren over de gemeenschap te brengen; 3. het meraoek, dat bij het stamhuis wordt gegeven aan de goden als dankoffer voor genoten zegeningen en als feest om de stamsaamhorigheid te versterken; 4. het mangrara papa, d.i. het offerfeest, dat plaats heeft bij de inwijding van een nieuw stamhuis, of wanneer de dakbedekking moest vernieuwd worden.

De drie soorten beesten: buffel, varken en kip, die op deze feesten geslacht worden, moeten eerst door de priester (to minaa) door een litanie, waarin de geslachtslijst van het dier wordt bezongen, worden gewijd. Op deze feesten offert men zowel aan de goede, die men overal weet, in hoge bomen, op de bergen van rondom, als in de rivieren om hen niet tot toorn te verwekken en hulp en zegen af te smeken, als aan de kwade geesten om hun toorn, die kan ontsteken, te berweren of te doen verdwijnen.

Zo offert de Toradja op het maro- of boegifeest zowel aan de deata's als aan de to salian langi' (de boze geesten boven de aarde). Als voorbeeld zou te noemen zijn het offerfeest aan Pong Maroeroe (de pokkegeest), ook wel To Mangambo' (de zaaiër, n.l. van de pokken) genoemd. Dat men de ziekte vreest, komt duidelijk uit in de honorifieke benaming van deze ziekte, die men boelaan (goud) noemt. Evenzo vereert men de geesten, die in de rivieren verblijf houden (de issi saloe, de goden die heerschappij voeren over de stroom, die mensen en dieren bij het oversteken naar de diepte meevoeren), krokodillen en grote palingen.

Een heidens priester bezig tijdens een offerplechtigheid tot verdrijving van ziektegeesten.
(Zie pag. 62)

Poelang So' Rinding,
vorst van Sangalla'.
(Zie pag. 60)

Al deze bovengenoemde geesten (deata) worden vaak vereerd, alsof zij de Schepper en Alregeerder zelf zijn.

Nu valt het op dat deze offerplechtigheden, waarbij de geesten van rondom worden geëerd en aanbeden, ook altijd een offer gebracht wordt aan de zielen der afgestorvenen. Richt men zich bij het offeren aan de eerste, dan keert men zich naar het N.O., terwijl men zich bij het offeren aan de to dolo (de zielen der afgestorvenen) naar het N.W. wendt.

De God des levens hebben zij verlaten, zo moet daarvoor wel in de plaats komen de verering der voorouders. Daar toch ontvangt de mens het leven van.

Zij hebben de mensen ook de vanouds bestaande leefregels overgegeven. Het spreekt als 't ware vanzelf, dat zij hierdoor moesten komen tot het vergoddelijken van de afgestorvenen, die men nu goddelijke eer toebrengt. Met deze voorouders heeft men voortdurend te maken. Heel duidelijk komt dit uit bij het mangrara pare (de offerplechtigheid die plaats heeft na het oogsten van de pare d.i. rijst), voor iemand die enige jaren geleden overleden is, en voor wie het dodenritueel van het dirapa'i (zie blz. 49) is gehouden. Op dit offerfeest worden de offerpakjes voor zo'n overledene naar het N.O. gekeerd en niet naar het Z.W. Deze overledene wordt nu voortaan als godheid beschouwd en vereerd, die macht heeft zegen te doen komen over zijn nog in leven zijnde familieleden. Dit offer voor de rijst, afkomstig van de nalatenschap, wordt verricht om zegen daarover af te smeken ten behoeve van de nog in leven zijnde nakomelingen. Hoe duidelijk komt hierin uit, dat het heidendom een zeer ontaarde religie is. Het grofste zelfbedrog en egoïsme beheersen het leven. Geldt van de afgodendienst: ik geef u, geeft gij nu mij, de dodenverering wordt beheerst door het: geef mij, dan geef ik u. De levenden zijn afhankelijk van de doden, maar ook de doden van de levenden.

De dode heeft recht op een deel van zijn aardse goederen, die hij meeneemt naar het zielenland (poeja). Hier wordt het leven ongeveer op dezelfde wijze voortgezet als op aarde. De doden moeten dan ook een eervolle begrafenis hebben, anders zullen zij of niet, of zeer arm in dit zielenland aankomen. Worden zij niet in het zielenland ontvangen, dan vormen zij rondzwervende een bedreiging voor de levenden, waarop zij vertoornd zijn. Zo is de dodenverering dus een zuiver eigenbelang naar beide zijden. Een door een langdurige ziekte getroffen of oude van dagen zal men bij zijn leven van gebrek laten ontkomen, maar zijn begrafenis wordt zo rijk mogelijk verricht. Men doet alles om de zielen niet te beledigen, maar te vriend te houden. Zonder dit aan te nemen, blijft het een raadsel, hoe men op zulk een verkwistende wijze op de dodenfeesten kan handelen, waarvan als gevolg vaak de meest jammerlijke toestanden op maatschappelijk gebied ontstaan.

Heel het leven en streven van de Toradja is er op gericht om zoveel mogelijk goederen te verwerven, die hem straks in de dood zullen volgen. Hebrucht is dan ook een tweede natuur geworden, die heel het denken en handelen beheerst. Deze karaktertrek heeft het volk als met een ban omsloten en maakt de Toradja hardvochtig en onaandoenlijk jegens elkander. Zo is ook aan te tonen, dat de verschillende groepering, die bij de Toradja's bestaat, de standen, terug te brengen zijn tot groepvorming, afstamming van een eenvoudige verdeling van de adat-functies die nodig bleken voor dit leven. Daartoe is te noemen, dat de thans zo kostbare en langdurige lijkbezorging zich uit de meer eenvoudige vormen, die nu nog in de grensgebieden bestaan, zich heeft ontwikkeld. Al naar gelang de maatschappelijke verhoudingen zich ontwikkelden, ontwikkelde zich een steeds meer uitgebreid ritueel. Toen zich een uitgebreid groepsverschil ontwikkelde, kwam ook de behoefte aan onderscheiden vormen in de verering naar voren. De notabelen wensten een meer luisterrijke verering voor hun doden dan de andere dorpsgenoten. Werd hiermee aanzien en prestige jegens de anderen verhoogd, het kwam tevens de doden ten gunste. Hiermee werd het standverschil ook in het zielenland gehandhaafd. De overledene wordt niet alleen een groot deel van zijn in dit leven verworven bezit meegegeven, ook op wat overblijft wordt hem het bezitsrecht toegekend. Vóór de eindoffers van het dodenritueel wordt het pa'pea kombong offer geslacht. Eén der varkens in het stamhuis en twee op het erf. Eén der kippen in de bamboe rondom het huis en één bij de put. Weet men nu dat gedacht wordt, dat de zielen van de geslachte beesten door de ziel van de gestorvene worden meegenomen naar het zielenland, dan wordt duidelijk dat door deze offers het bezitsrecht op de kombong (d.i. het aan het stamhuis behorende) waar alle afstammelingen recht op hebben, ook aan de afgestorvene opgedragen, meegegeven (pa'pea) wordt. Wij vinden dit terug in het om de 4 à 5 jaar gebrachte offer na de rijst-oogst (het mangelka' of ma'nene'), waarbij men ook aan de nene' (de voorouders) door dit offer het recht op de door de oogst verworvene geeft.

Soe'dekan - snaarinstrument, een soort luit der Toradja's

De gebruiken bij begrafenisplechtigheden zijn nu zo ingewikkeld geworden, dat slechts enkele adat-kenners er volkomen van op de hoogte kunnen zijn. Alleen vorstelijke en zeer voornamen families houden het dodenfeest zoveel mogelijk naar de adat-voorschriften.

Het is de onderhouding der voorschriften, die het leven van de Toradja voorspoedig maakt.

Ook van de dodenverering geldt, dat men alles doet om met de zielen niet in conflict te komen.

Begaat iemand een overtreding, die niet gemerkt wordt door de geesten, dan is zij geen kwaad, de zielen waren er blijkbaar niet over vertoornd, anders zou het wel slecht zijn afgelopen. Een andere keer zou eenzelfde overtreding wel verkeerd kunnen zijn.

Vanzelfsprekend vloeit hieruit voort, dat de heiden alleen dan tot erkenning van schuld komt, wanneer de kwade gevolgen van een daad hem daartoe dwingen. Hij kent geen zedelijke schuld. In zijn leven heeft hij niet te doen met een levende, heilige God, maar met 7777 verbodsbepalingen, die hij zeker niet alle kent en evenmin kan nakomen.

Voor overtreding is slechts een tijdelijke straf te wachten. Een rechtvaardig, eeuwig toornend Rechter kent hij niet. De „mens" is bij de Toradja op de troon gesteld, die door alles heen zichzelf handhaaft. Zo zei een heidenpriester eens tegen Dr. v. d. Veen: „ik heb liever de 7777 geboden en verboden der Toradja'se adat, dan de 10 geboden der Christenen", en hij verklaarde zijn keus door er aan toe te voegen: „want de 10 geboden van de Christenen vragen het hele hart, terwijl er bij de 7777 voorvaderlijke geboden en verboden altijd nog de vrijheid van de mens overblijft. Ik zou", zo ging hij verder, „wel christen willen worden, wanneer ik met hanengevechten en dobbelen mocht blijven voortgaan." Tot het zo denkend volk komt nu de zending met de boodschap: vrees God, Hem zult gij dienen.

Het Heidendom is geen verzameling van allerlei waarheden meer of minder onjuist, maar het is een machtig geheel, waarin alles verwrongen en verleugend is wat God geopenbaard heeft. Het is een zoeken van de mens zelf, daarbij rekening houdend met de machten en krachten, die God in de schepping gelegd heeft, waardoor Hij de wereld tot een groot verband maakt, de orde die ons leven doortrekt. Godzelf, de Schepper en Onderhouder van al deze dingen, kennen zij daarbij niet. Zo breekt de heiden het besef van het als mens staan tegenover de God des levens. Die als de grote gebieder en koning ons leven regeert. Er is geen liefde tot God, geen luisteren naar Zijn openbaring. Daarom is er ook geen ware kennis van schuld in de echt Bijbelse zin van het Woord.

Zou men nu willen zeggen, dat er nog wel een vaag vermoeden van is, dat men de wereld-orde heeft overtreden, dat men verkeerd is gegaan, dan moet daarbij toch dadelijk erkend worden, dat dit geen schuldgevoel is in de betekenis zoals de Bijbel ons die voor ogen stelt. Er is geen levensband tussen God en mens, geen openbaring en geen geloof. Zo is de heiden-Toradja naar Paulus' woord, „zonder God in de wereld" (Ef. 2 : 12).

Zijn magisch denken brengt hem tot verering van het scep-sel, waardoor het menselijk woord, toverspreuken en zelfs mense-lijke gedachten zowel heilaanbrengend als onheil verwekkend ge-dacht worden. Hiermee wil de mens beschikken over de geheim-zinnige goddelijke vermogens, die de dingen beheersen. De mens wil zelf heersen over de machten, die hem bedreigen.

In het heidendom vinden wij een gevoel van onmacht en vrees, doch de rampen die dreigen, worden niet gezien als het rampzalig gevolg van de afval van God. Waar erkenning van de zonde ont-breekt, is geen plaats te vinden voor het kruis, daar wordt geen roepen om verzoening met God gehoord, dan kent men geen schreien om genade.

Daarom heeft de zending dit volk te prediken wat God ge-openbaard heeft in de tijden der onwetendheid en op te roepen tot bekering, opdat zij Hem leren kennen, Die te kennen het eeuwige leven is.

VRAGEN:

1. Wat wordt er onder de theorie van het animisme verstaan?
2. Waar is deze theorie uit voortgekomen?
3. Kunnen wij de evolutie-theorie aanvaarden?
4. Waardoor kenmerkt zich het Heidendom?
5. Hoe benaderen wij het best het godsdienstig denken der Toradja's?
6. Welke twee lijnen merken wij op in het religieus leven der Toradja's?
7. Wat wordt verstaan onder dynamisme?
8. Heeft de Toradja nog een overgebleven kennis van God?
9. Waarin bestaat bij de Toradja zijn geloof aan een schepper?
10. Heeft hij nog een overgebleven kennis van het paradijs?
11. Waarin bestaat zijn kennis van zonde? Is dit werkelijk zondekennis?
12. Noem voorbeelden van vergoddelijking der natuur bij de Toradja.
13. Geef voorbeelden van geestenverering.
14. Welke zijn de voornaamste offerfeesten?
15. Waarom denkt waarschijnlijk de Toradja zich het zielenland in het Westen?
16. Waarin onderscheidt zich het offeren aan de geesten van dat aan de zielen der afgestorvenen?
17. Hoe denkt zich de Toradja het leven na dit leven?
18. Waar wordt het gehele religieuze leven van de Toradja door beheerst?
20. Vindt de zending in haar prediking aanknopings bij het bestaande?
20. Kunnen wij bij de beoordeling van het geestelijk denken van deze mensen volstaan met te zeggen: zij weten niet beter?

LITERATUUR:

De reeds onder hoofdstuk drie genoemde bronnen.
Dr. J. H. Bavincq. Christus en de Mystiek van het Oosten.
Dr. H. Klun. Het geestesleven der natuervolken.
Chr. Enc. verschillende artikelen als: animisme, dynamisme e.d.

HOOFDSTUK 5.

De zending en het godsdienstig denken der mohammedaanse kustbevolking van Palopo

a. HET OUDE ANIMISTISCHE VOLKSGELOOF.

De bevolking van ons zendingsterrein valt naar haar gods-dienstig denken in twee groepen uiteen. In het vorige hoofdstuk bespraken wij het religieus denken en handelen der Toradja-berg-bevolking. De andere groep, waarmee wij de kustbewoners in het Palopo-gebied bedoelen, belijdt officieel de Islam.

Nu zou het eenvoudig zijn om hier een weergave van te geven, wanneer deze belijders zonder mee de Islam aanhingen. Maar achter dit mohammedanisme bespeurt men bij nadere kennismaking al heel gauw een heel andere godsdienstige beschouwing, die het leven beheerst. Een vooraanstaand lid uit het zelfbestuur van Loewoe' drukte dit eens zeer kernachtig uit, toen hij mij zei: „wij geloven in Mohammed voor het leven hiernamaals; voor dit leven volgen wij de oude ons van de vaderen overgeleverde adat. Die geeft ons wat wij nodig hebben voor dit leven.”

Terwijl het uiterlijk leven van deze mensen gestempeld is door een aantal Islamietische gebruiken van besnijdenis, huwelijk, begrafenis, enz., ligt daarachter een wereld van beschouwingen en gebruiken, die voor een groot deel overeenkomt met de levens-beschouwingen der Toradja's, in hoofdstuk 4 beschreven. Deze beschouwingen en gebruiken hebben op het leven van de Palopo-ers meer invloed dan al de eisen, waar zij als belijders van de Arabische profeet toe verplicht zijn.

Het oude animistische volksgeloof leeft onder hen nog even krachtig als onder de Toradja's uit de bergstreken, maar nu ver-islamiseerd, zodat b.v. bij de gebeden Mohammedaanse formules worden gebruikt en de offermaaltijden geleid worden door een mohammedaanse geestelijke, hoewel ook de priesters uit de meer animistische wereld een brede plaats wordt toegewezen. Toen ik bij een maaltijd, gegeven ter ere van een geboortefeest, aanzat, kwam ik te zitten naast de vertegenwoordiger van de vorst, die

tevens gastheer was, terwijl aan mijn andere zijde de heiden-priester zijn plaats kreeg. De gastheer, die tevens mijn voorlichter was over de vele adatgebruiken, verklaarde dit door te zeggen: nu komt naast de vorst deze priester te zitten, omdat het een feest is, dit leven aangaande; zou het een besnijdenisfeest of een begrafenissen zijn, dan moest de mohammedaanse voorganger deze plaats bezetten. (Mijn plaats viel natuurlijk buiten beschouwing, omdat ik slechts als gast aanzat.)

Wij komen hier dus in aanraking met twee werelden, die in een eigenaardig evenwicht met elkaar leven. Hoewel dit evenwicht geheel on-mohammedaans is, is het toch diep verankerd in het leven van deze mensen. Hieruit mag nu niet opgemaakt worden, dat deze bevolking daarom eigenlijk niet mohammedaans is. Juist het tegenovergestelde is waar. De Islam is voor dit volk de met felheid aangehangen godsdienst. De in 1606 regerende vorst van Loewoe' was de eerste uit zijn geslacht, die in dat jaar tot de Islam overging. Volgens de regel: *cujus regio ejus religio* (het volk volgt de godsdienst van de vorst) is daarna de gehele kustbevolking van Loewoe' hem in deze godsdienst gevolgd. Omzetting van het leven volgens de mohammedaanse grondbeginselen had echter nog maar weinig plaats. Het eigen inheemse bleef breed en onverbroken voortvloeiend in de oude heidense bedding. De landbouw is in talloze gebruiken en gedachten nog diep en levend verankerd in dat heidendom. Bij het in orde brengen van de waterleiding, vóór het bewerken van de rijstvelden wordt nog steeds een offer gebracht, bestaande uit een varken, een hond en een kip. Het bloed van de beide eerst genoemde, voor de mohammedaan zeer onreine dieren, wordt vermengd met het bloed van de kip, in het eerste water dat door de herstelde irrigatie vloeit naar de sawah, geofferd. Toen ik mijn verwondering hierover uitsprak tegen één van de mohammedaanse zelfbestuurders, een goed adat-kenner, antwoordde hij: dit moet u niet bevreemden, wij gebruiken deze dieren enkel uit hoofde van medicijn. Hij bedoelde te zeggen: wij moeten dit doen volgens de oude adat-voorschriften.

Het zou onjuist zijn om deze gebruiken „oude heidense resten“ te noemen. De *gaoekan* (heilige voorwerpen, waaraan de voorspoed en het heil van vorst, volk en land hangen, zijn niet slechts met piëteit vereerde en gekoesterde reliquieën uit het verleden, maar nog levende elementen, die nog ten volle fungeren als heil-dragers van de eerste orde.

b. DE BISSOE'S.

Ook de *sanro* (medicijnmeesters) die over magische krachten beschikken, spelen nog altijd een rol van betekenis. Zij beschikken

over geheime krachten, die de mens in staat stelt kennis te krijgen van de machten die er in de wereld zijn. Wie die kennis van de levensgeheimen bezit, verkrijgt daardoor ook de macht er over te beschikken, zodat men door toverspreuken gevaren kan afweren, ziekte kan verdrijven, zegen ontvangen en bovennatuurlijke krachten verwerven.

Deze *sanro's* zijn mensen die voortkomen uit een soort heiden-priesters en priesteressen, die bekend zijn onder de naam *bissoe's*. Men onderscheidt in het Palopose drie soorten *bissoe's*: 1. de *bissoe tanre* (hoge *bissoe's*) als het mannen zijn; 2. de *bissoe tjore-tjore*, als het vrouwen zijn;

De *sanro*

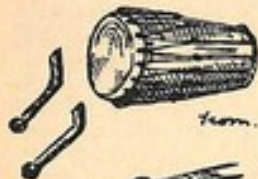
3. de *bissoe kadjanga-eng*, meestal *sanro* genoemd, wat zowel mannen als vrouwen kunnen zijn, die zieken behandelen en helpen bij bevalingen. Volgens de overleveringen staan deze priesters en priesteressen in nauwe betrekking met *Batara-Goeroe* en zijn vrouw *We Njili Timo'* en hun afstammelingen, die nadat zij een tijd op aarde vertoefd hadden, naar hun vaderland in de hemel en de onderwereld teruggekeerd zijn. Sindsdien onderhouden zij een levend contact met hun nakroost, dat zij

op aarde achterlieten. Men vertelt zelfs, dat er op deze aarde niemand is, die niet één van deze hemelse voorouders tot bijzondere beschermgeest heeft.

Batara-Goeroe was de oudste zoon van de opperste god des hemels. Hij daalde in een bamboe op deze aarde neer om de nog vormloze chaos in een voor mensen bewoonbaar verblijf te herscheppen. Hij trad in het huwelijk met *We-Njili-Timo'*, de uit de zee opgerezen dochter van de god der benedenwereld, alsook met andere hemelse en ondaardse schone, waarmee hij de nog ledige wereld voor 't eerst bevolkte. Deze *bissoe's* die naar het beweren in nauwe relaties staan met de geesten zowel uit de boven- als benedenwereld, worden overal geëerd en vertrouwd, en vervullen een zeer grote rol bij allerlei feesten ter gelegenheid van geboorte, het eerste betreden van de aarde van een kind, het huwelijk, enz.,

door hun zang en dans. In zichzelf zijn deze bissoe's vaak zeer afschuwelijke mensen. Zij doen zich geslachtloos voor. De mannen lopen in vrouwenkleren rond, nemen vrouwelijke manieren aan en tonen een soort gemeenzaamheid, die wij niet graag bij mannen zien.

Wanneer wij deze oude heidense instellingen, die nog met vele andere aan te vullen zijn, zien, en opmerken met welke frisse kracht zij nog onder dit volk leven, behoeft men niet veel bewijs meer voor de ongebrokenheid van het heidendom. En toch is juist deze streek een mooi voorbeeld er van, hoe een volk uiterlijk en innerlijk in het Heidendom kan leven en toch onvoorwaardelijk verbonden kan zijn aan de Islam.

Muziekinstrumenten van de bissoe's.

c. LEER VAN DE ISLAM.

Zo zullen wij nu in een korte schets daarnaast weergeven de inhoud van de leer van de Islam.

Islam betekent „overgave”. Het is de meest korte samenvatting van Mohammeds prediking. „overgave aan Allah”. Iemand, die zich geheel aan Allah's wil overgeeft, heet muslim of musliman.

De Islam vindt zijn oorsprong in Arabië, dat tegen het einde van de 6e eeuw verteerd werd door allerlei ellende. Eeuwenlang was het Arabische volk een vrij volk geweest, doch werd toen overheerst door Romeinse, Abessinische en Perzische veroveraars. Ook het godsdienstig leven vertoonde een droevig beeld. Het geloof in geesten (animisme) had geleid tot de grofste bijgelovigheid. Heilige bronnen, bomen en stenen, waar geesten in woonden, werden vereerd. Alles werd gedaan om met die geesten op goede voet te blijven.

Centrum van deze godsdienstige verering was een kubusvormig gebouw te Mekka (de Kaba), waarin twee stenen (een grijze en een zwarte) waren, die bijzonder heilig gedacht werden. Daarheen werden bedevaartstochten gemaakt door alle stammen. Ieder vereerde bij die Kaba zijn eigen afgoden. Deze afgodsdienst leidde tot een schrikkelijk zedelijk verval. Het leven van dit Arabische volk werd verteerd door hebzucht, spel en vrouwen, terwijl men zich niet bekommerde om weduwen, armen en wezen.

Wel waren over heel Arabië verspreid Joodse kolonies en Christen-gemeenten, doch de invloed die daarvan uitging, was ook uiterst gering. Zelf leefden zij niet meer naar het Evangelie

der Schriften. Leringen uit apocryphe evangeliën en geschriften van ketterse secten hadden de zuivere leer verdrongen. De Drieëenheid Gods werd geloofchend. Van Christus' verzoeningsdood voor de zonde wilde men niet meer weten. Onder invloed van de godsdienstig kerkelijke romantiek van die dagen stelde men voor de Heilige Geest de moedermaagd Maria in de plaats. Door invloed van deze leringen verstaan heden ten dage vele Mohammedanen nog onder de Drieëenheid der Christenen: God, Maria en Jezus. Vele verdraasde gedachten aangaande het Evangelie van Christus Jezus, die wij in de Koran lezen, moeten we dan ook op rekening plaatsen, van wat deze christengemeenten leerden. Zij hadden de ware leer der Apostelen en Profeten verlaten.

d. MOHAMMED.

In die tijd, die rijp was voor het optreden van een leider en in die omgeving werd de grote profeet van de Islam, Mohammed, geboren in het jaar 570. Toen hij nog heel jong was, stierven zijn ouders, zodat hij opgevoed werd bij een oom. Naar mate hij ouder werd, maakte de ellende, waarin zijn volk verkeerde, steeds dieper indruk op zijn zo gevoelige natuur. Op zijn grote handelsreizen kwam hij in aanraking met volken, waar het zo geheel anders was. Hij dacht daar over na. En toen hij door zijn huwelijk met de rijke weduwe Chadidja, 594, meer vrije tijd en een onbezorgd leven kreeg, schonk hem dit tevens gelegenheid om hier een verbetering voor te zoeken.

Zo kreeg hij in 610 zijn eerste openbaring, toen hij zich, over deze dingen nadenkend, teruggetrokken had in een grot bij de berg Hira. De engel Gabriël verscheen hem, zo schrijft hij, en hij hoorde de woorden (soera 96): „Ikra (zeg, op recitatieve wijze) in de naam van uw Heer, die u geschapen heeft, geschapen heeft de mens uit bloedklompen. Ikra, want uw Heer is de hoogste, Die geleerd heeft door de pen. De mens geleerd heeft wat hij niet wist.”

Na dit gezicht kwam Mohammed in twijfel. Hij stelde zich voor de vraag: is dit uit God, of ben ik bezeten door een boze geest. Zo maakte dit eerste gezicht hem vurig verlangend naar een tweede.

Chadidja, zijn trouwe echtgenote, was de getuige en troosteres in die zieleangst. Na lang wachten kwam dezelfde fysieke aan-doening weer. Hij kreeg een soort toeval, waarin hij op de aarde neerzank en de stem weer boven zich hoorde spreken. Wikkel mij in, wikkel mij in, riep hij tot Chadidja, die hem toedekte met een mantel. Toen hoorde hij dezelfde stem (soera 74): „O, ingewikkelde, sta op en waarschuw en prijs uw Heer. Reinig uw klederen,

vermijd de onreinheid, wees niet belangzuchtig in uw mildheid en duld voor uw Heer."

Zo komt hij tot de overtuiging, de geroepen profeet te zijn, die allereerst te Mekka van de Enige moet getuigen. Aanvankelijk waren zijn gedachten beperkt tot enige algemene waarheden: God, opstanding en oordeelsdag. Gebed, vasten en aalmoezen waren hem de middelen om de genade Gods te verwerven.

Bij zijn openbaar optreden vond hij aanvankelijk weinig aanhang. Zijn vrouw Chadidjah, zijn dochter Fatima, zijn neef Ali, de rijke koopman Abu Bekr en enkele anderen geloofden zijn boodschap. De overige inwoners van Mekka bespotten hem en namen een vijandige houding aan. Zo verliet hij in 622 Mekka om naar Jathrib, het latere Medina (Medinah-an-nabi, d.i. stad van de profeet) te gaan.

Deze daad, de Hidjrah (afsnijding van alle banden) is beslissend geweest voor het welslagen van de Islam. Mohammed keert Mekka de rug toe, hij schudt het stof van zijn voeten en geeft de stad over aan Allah's wrekende gerechtigheid.

In Medina vindt zijn boodschap beter gehoor. Zo komt hij tot macht, die hij gaat gebruiken om de belangen van de gelovigen te verdedigen tegen de ongelovigen. Van nu af stelt hij het zwaard in dienst van zijn prediking. De wereld is voortaan voor Mohammed verdeeld in „het gebied van de Islam" en „het gebied van de oorlog". Zo nodig moet de gehele niet-Islamietische wereld met geweld onderworpen worden. Mohammed en met hem de eeuwen door de Islam, is voortaan bezielde van één ideaal: een werelds-opgevat koninkrijk van Allah.

In 630 behaalde hij met het zwaard zijn eerste overwinning op Mekka. Hele volken zijn nadien gevolgd.

Na de genoemde openbaringen ontvangt hij later vele andere. Nu minder spontaan en vaak op een tijd en in een vorm zoals hij ze nodig had. Wij kunnen ze kort weergeven in twee onderscheiden groepen: de geloofsartikelen en de plichten.

e. DE GELOOFSARTIKELEN.

Er is geen gemakkelijker bekering ter wereld dan die tot de Islam. Zij bestaat alleen in de uitspraak der korte belijdeniswoorden: La ilāha illā 'llāh, Mochammadoen rasoeloe 'llāhi' (Er is geen God dan Allah, Mohammed is Allah's gezant). Vijfmaal daags weerklinkt zij in de gebedsroep over heel de mohammedaanse wereld. Kinderen leren haar, en stervenden wordt ze in het oor gefluisterd (soms geschreeuwd).

Zo staat de Islam op het absolute monotheïsme (ééngodendom), God is een enig God. Hiermee kant zich de mohammedaan

telkens weer tegen de Drieënheden Gods, die het Christendom leert.

Tussen God en de mensen bestaat een volstrekte tegenstelling. De Islam kent geen verbondsbetrekking tussen God en de mens, en van een werk der verlossing in Jezus Christus wil de Mohammedaan niet weten. Hij kent alleen maar Islam, d.i. onderwerping aan de almacht Gods, waarin ligt de verhouding van slaaf tot zijn heer. Allah doet wat hem behaagt. Niets is goed of kwaad van nature, maar het wordt dat door de wil van Allah. Allah is voor de Mohammedaan niet anders dan de Almachtige, waaraan de mens zich blindelings heeft te onderwerpen.

f. ALLAH'S PROFETEN.

De Islam kent zes grote profeten: Adam, Noach, Abraham, Mozes, Jezus en Mohammed. Mohammed is de grootste, die alle voorafgaande vijf in de schaduw stelt. Is in de Koran zijn persoon nog menselijk, de overlevering heeft hem geïdealiseerd en vergoddelijkt. Al zijn daden, zelfs zijn in onze ogen zeer slechte, als het houden van vele vrouwen (hij had er meer dan 4, die aan zijn volgelingen zijn toegestaan) worden beschouwd als daden door Allah hem geopenbaard en bevolen.

g. ALLAH'S ENGELEN.

De mens, die ver verwijderd leeft van Allah, heeft alleen contact met de onzienlijke wereld door de vele geheimzinnige wezens, die deze bevolken.

Men onderscheidt: engelen, duivelen en djinn's (geesten). De laatste spelen een grote rol in het leven van de gelovigen. Er zijn zowel goede als kwade, die heel het leven beheersen en tot dienstbaarheid maken. Hierin vinden we ook de sleutel tot het vrij en welig voortleven van het oude animisme, ook al is het volk tot de mohammedaanse godsdienst overgegaan. De zielen der afgestorvenen worden vereerd en aanbeden, bij heilige bronnen en bomen worden offers gebracht, is het ook in geïslamiseerde vormen.

h. ALLAH'S BOEKEN.

Volgens de leer van Mohammed gaf Allah 104 boeken uit de hemel. Daarvan zijn alleen over: de wet van Mozes, de Psalmen van David, het Evangelie van Jezus en de Koran. De eerste drie

zijn door de Koran achterhaald en terzijde gesteld. De Koran (voorlezing) heeft van eeuwigheid bij God bestaan. Mohammed ontving daaruit openbaringen door tussenkomst van de engel Gabriël. Het boek bevat 114 soera's (hoofdstukken) en bestaat uit wetten aangaande erfrecht, verhouding van man en vrouw, vergeldingsrecht, enz. Verder uit verhalen aangaande Abraham en de patriarchen en verschillende onbekende Arabische profeten, Jezus Christus, Mozes, Salomo, David, e.a.

Het is geschreven in de Arabische taal en mag oorspronkelijk niet vertaald worden, hoewel de vereniging Ahmadijah enige jaren geleden een Hollandse vertaling gaf, terwijl er ook reeds vertalingen van in andere landen bestonden. Het boek heeft weinig weg van een heilig boek. Het staat vol historische fouten, vol bijgeloof, het bestendigt slavernij, polygamie en schuift de vraag omtrent verlossing en zonde op de achtergrond en spreekt van geen verlossingsleer of verzoening door een offer.

Naast de Koran ontstonden later allerlei Overleveringen van wat de profeet in bepaalde omstandigheden heeft gedaan. Deze verzameling Overleveringen heet Soennah, die nagenoeg evenveel waarde heeft als de Koran. Zij heeft dezelfde waarde in de Islam als de overleveringen in de roomse kerk voor haar heeft. Wie de Koran naar eigen inzicht wil verstaan, verlaat de bodem des geloofs. Het beeld van de Heere Jezus Christus, zoals het in de Koran en de overlevering voorkomt, is niet meer dan een carikatuur van wat de Heilige Schrift ons leert. Hij is volgens Mohammed door een wonder uit de maagd Maria geboren, sprak reeds als zuigeling, genas zieken en wekte doden op toen Hij volwassen was en had tot bijzondere roeping: de wet van Mozes te bevestigen en het Evangelie te openbaren.

Hij werd in zijn optreden gesterkt door de Heilige Geest, d.i. de engel Gabriël, en voorspelde de komst van een andere profeet Ahmed, d.i. Mohammed. Door bedrog stelde hij een ander in zijn plaats bij de kruisiging en werd in de hemel opgenomen, waar hij nu een lagere trap van zaligheid geniet. Op de laatste dag komt Hij weer, verslaat dan de antichrist, doodt alle varkens, verbreekt het kruis en maakt de gelovigen vrij van belasting.

i. DE OORDEELSDAG.

Deze neemt een grote plaats in het geloof van de Mohammedaan in. De verschrikkingen van die dag voor de ongelovigen worden zeer aanschouwelijk en zo vreselijk mogelijk voorgesteld. De hemel, het paradijs, wordt geschilderd als een luthof met de meest grove en zinnelijke genietingen.

De praedestinatie.

Dit artikel is de hoeksteen van het Mohammedaanse geloof. Al 's mensen daden zijn scheppingen van Allah. Hiermee schuift de Mohammedaan alle verantwoordelijkheid voor zijn daden van zich af. Voor de bozen is het gelijk of hem de waarheid wordt verkondigd of niet, zij geloven niet. Hun harten en oren heeft God verzegeld, hun ogen toegesloten en een grote straf wacht hen (soera 2). Consequent doorgetrokken is er van verantwoordelijkheid bij de mens geen sprake, die is in Allah's hand niet meer dan een stok en een blok. De mens wordt door Allah gedwongen om te handelen zoals hij handelt.

Godsdienst is Islam, d.i. onderwerping, berusting. Dit verklaart het grote fatalisme en de wreedheid, die men koelbloedig begaat bij moord en ruw geweld.

j. DE PLICHTEN.

De plichten die Mohammed zijn volgelingen voorschreef, zijn de volgende vijf, ook wel de pilaren van de Islam genoemd:

1. De geloofsbelijdenis.

De reeds genoemde belijdenis: er is geen God dan Allah, Mohammed is zijn gezant, uitspreken maakt een ongelovige tot Muslim. De gezindheid waarmee ze uitgesproken wordt, doet niets ter zake. Zij wordt dan ook bij alle mogelijke gelegenheden gehoord.

2. De salat.

De salat is de rituele godsdienstoefening van de Mohammedanen. Foutief wordt dit wel eens het gebed genoemd. Zij bestaat uit tot in kleinigheden geregelde lichaamsstanden en bewegingen en het uitspreken van bepaalde formules. Alle volwassen mannen en vrouwen zijn hiertoe vijfmaal per dag verplicht. Allerlei rituele wassingen gaan er aan vooraf.

Hoewel de mohammedaan deze plicht met grote ernst volhardend verricht, kan dit bidden niet gelijk gesteld worden met ons bidden. Het heeft er niet de geringste overeenkomst mee. Onder bidden verstaan wij: God aanroepen, smeken en danken. Paulus noemt het bij de geestelijke wapenrusting Gods, waarin wij hebben te staan met biddende en smeking, biddende ten allen tijde in de Geest (Ef. 6:18), waartoe hij ook de Thessalonicensen opwekt met het „Bidt zonder ophouden. Dankt God in alles, want dat is de wil Gods in Christus over u (2 Thess. 5:17, 18).

De salat is voor de Mohammedaan slechts een godsdienstige verplichting met ijdele herhaling van woorden in de Arabische

taal. Wat de Inheemse bevolking dan ook noemt sembahjang, d.i. sembah Jang ofwel: eerbetuiging aan Jang, d.i. God (Allah).

Naast deze salat kent de mohammedaan dan ook het gebed (doa). Doa is een verzoek aan een hogere macht. Maar ook dit vrijwillig gebed, dat niet aan vaste tijden is gebonden, wordt toch ook wel met vaste formules verricht, omdat men dan zeker is een goed en Allah-welgevallig gebed te doen, wat men bij het kiezen van eigen woorden niet is.

3. Het vasten.

Door Mohammed is dit vasten waarschijnlijk ontleend aan het vasten, dat hij bij de christenen van die dagen had leren kennen. Hij stelde het verplicht in de maand Rama-dhan, de 9e maand.

Van zonsopgang tot -ondergang is het de mohammedaan dan verboden iets te eten of te drinken. Des nachts is dit verbod niet van kracht, zodat men de nachten van die maand doorbrengt met feesten en maaltijden.

4. De Zakat of weldadigheid.

Dit zijn de wettelijke aalmoezen, waartoe iedere mohammedaan verplicht is. Gewoonlijk bedraagt dit een tiende van het inkomen of een veertigste van het kapitaal. Zij moeten besteed worden voor armen, daklozen, ambtenaren van de belasting, slaven en voor degenen die strijden voor de Islam.

5. De bedevaart.

Deze behoort tot een der voornaamste plichten en bestaat in een tocht naar Mekka. Zij is een machtig middel ter bewaring van het eenheidsbesef. Bij Mekka gekomen, gaat de bedevaart gepaard met vele ceremoniën. 't Pelgrimsgewaad wordt aangetrokken, de wassingen verricht, de heilige moskee bezocht, de heilige steen gekust. Op „de plaats van Abraham“ wordt de salat verricht en er wordt uit de heilige bron „Zemzem“ gedronken.

De motieven voor de bedevaart zijn bij de volgelingen verschillend. Wie de heilige stad binnentreedt en in Allah's huis de zwarte steen kust, heeft vergeving van zonde, maar naast deze godsdienstige voordelen, die met andere aan te vullen zijn, zijn er ook andere, b.v. de positie, die de pelgrim na zijn terugkomst zal kunnen innemen. Maar hoe dit ook zij, de betekenis van de bedevaart voor het volksleven hangt niet af van die motieven. Ze is een krachtig propagandamiddel voor de Islam. Zij verdiept en ontwikkelt het godsdienstig leven en brengt hoe langer hoe meer ook onder de ver van Mekka wonende volken de mogelijkheid van de uitvoering van het pan-islamietisch ideaal. Men hoort daar van de heilige oorlogen tegen de Christenen, die nog erger zijn dan de andere ongelovigen.

Door deze korte samenvatting van de leer van de officiële Islam werd het ons duidelijk, dat het hierin draait om het begrip „verdienste“. Hierin ligt z'n kracht, maar ook z'n zwakheid. Z'n wettelijkheid is de dood voor alle ware vroomheid en zedelijkheid. Ook zagen wij de grote mogelijkheden tot aanpassing aan bestaande vormen van godsdienstig leven. De Islam neemt alles in zich op en wekt nergens de gedachte, dat men zijn vroegere godsdienstige overtuiging geweld moet aandoen om een volgeling van de grote profeet te worden.

De godsdienstige gedachtenwereld van de heiden wordt niet revolutionair omvergeworpen, daar de Islam zelf plaats geeft voor het geloof aan overal tegenwoordige krachten (denk aan wat hij leert over de djinn's). De Islam vraagt geen bekering des harten, maar laat de heiden zijn voorvaderen entoverrijen behouden en stelt zich tevreden met deze islamietisch te kleuren. Hij handhaaft het leven uit het vlees, spreekt niet van zonde en verzoening, eist niet de liefde als de vervulling van Gods geboden en verkondigt zo een boodschap, die de enige weg tot zaligheid Jezus Christus steeds tegenstaat. Moslim zijn is allereerst dit, dat men behoort tot de grote godsdienstige politieke gemeenschap, die bestemd is om heel de wereld te overheersen. Vandaar dat men bij de Islamiet telkens weer stuit op dat geweldig besef van meerderwaardigheid, dat in zijn optreden altijd weer naar voren komt. Uit de hoogte ziet hij neer op de Heidenen en het Christendom is voor hem een overwonnen standpunt. De prediking van zonde en verlossing door het bloed van Jezus Christus is hem een ergernis en dwaasheid. Zo kan men gedurig de gedachte horen uitspreken, gepredikt door een uit Voor-Indië opgekomen vereniging tot vermodernisering van de Islam (de vereniging Ahmadijah): het christendom leert ons de zonde, welks leer ons volk slap maakt en vervult met een minderwaardigheidsgevoel. De Islam geeft ons alleen wat wij nodig hebben, zelfrespect. De Islam brengt de mens tot activiteit. Onder invloed van deze geest werden de laatste tijd ook in het Palopose op verschillende plaatsen scholen van de Mohammedijah vereniging opgericht. Deze vereniging werd in 1912 opgericht en heeft haar vertakkingen over geheel Indië. Zij streeft naar uitzuivering van vele niet-mohammedaanse gebruiken, waar de Islam mee vermengd is. Zij richt scholen op naar het model van de zendingsscholen, wat scholen met de Bijbel zijn. Haar scholen zijn scholen met de Koran, waar mohammedaans godsdienstonderrwijs gegeven wordt. Zij propageert een krachtig verzet tegen het werk van de zending en een onversneden fanatisme voor de Islam.

Hieronder werkt nu de zending in dit gebied. Zij predikt met grote kracht en diepe bewogenheid Jezus Christus als Degene. Die Zijn volk zalig maakt van hun zonden. Zij heeft de smaadheden van Christus te dragen, doch vindt haar kracht in de schriftuurlijke

zekerheid: als ik zwak ben, dan ben ik machtig. Ik vermag alle dingen door Christus Jezus, Die mij kracht geeft.

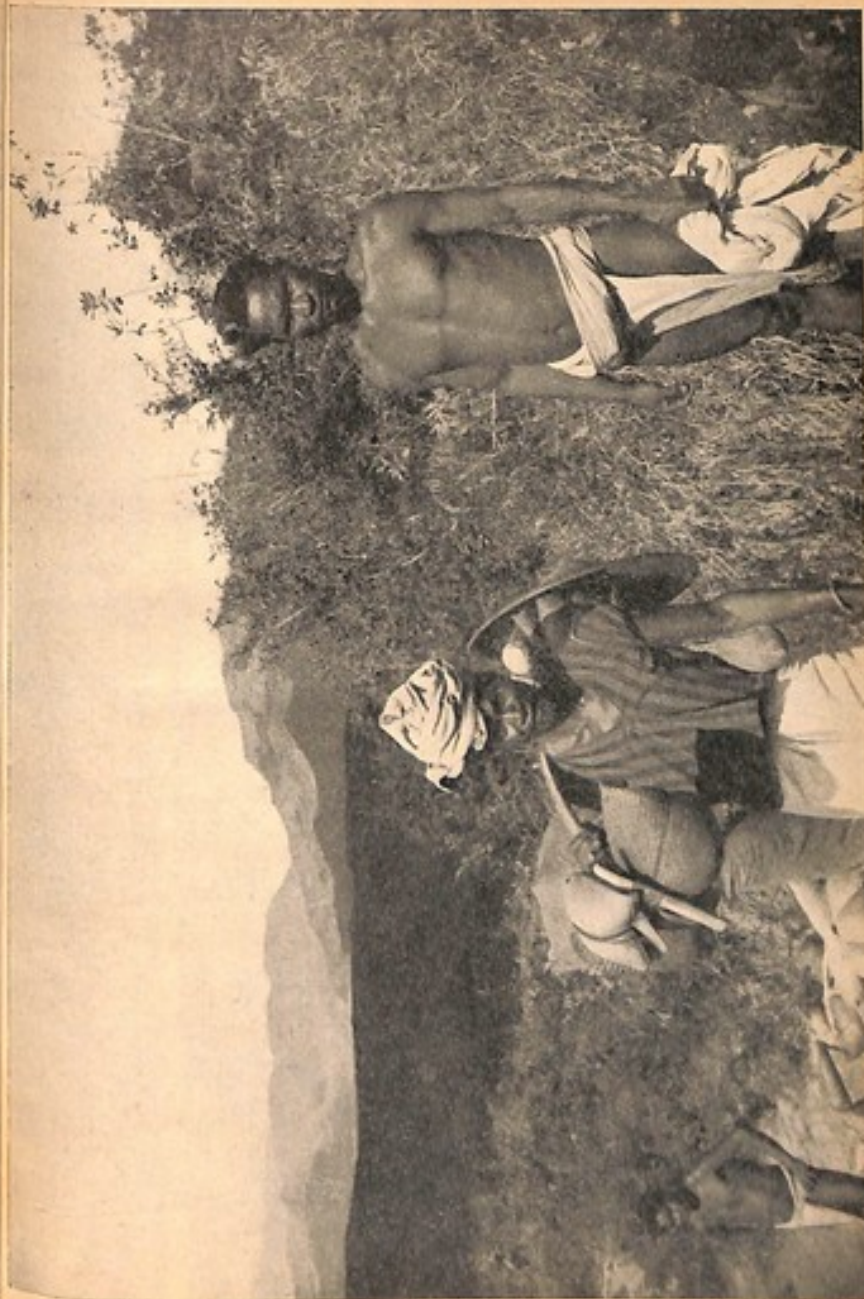
Hij, Die nadat Hij was opgestaan, getuigde: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, zal ook aan dit volk openbaren het werk dat de Vader Hem gegeven heeft te doen en vergaderen ook uit dit volk al de Zijnen.

Een mohammedaans belijder, waar ik vaak uren mee heb zitten praten, zei eens nadat hij het Nieuwe Testament had gelezen: „Ik ben overtuigd, dat Jezus Christus het toch eenmaal zal winnen van de Islam. Hij heeft niet alleen gepredikt, maar ook volbracht, daarvoor zichzelf gevende. Ik las dat Hij opstond uit de doden, dat was Zijn overwinning, die aan 't eind bevestigd zal worden voor het oog van allen, die Hem weerstaan hebben.”

De Islam kent geen beven voor de Heiligheid Gods en daarom geen zonde, noch kent hij een ijveren voor de eer des Heeren, die de roem van de verlossing alleen voor Zichzelf wil hebben. Daarom is hij anthropocentrisch (d.i. om de mens zelf) gericht en niet zoals het Bijbel Protestantisme, theocentrisch, maar daarom is hij ook met de mens geoordeeld. Voor de zending geldt: staat dan, uw lendenen omgord hebbende met de waarheid... tot hetzelfde wakende met alle gedurigheid en smeking.

VRAGEN:

1. Wat is de officiële godsdienst van de bevolking in het kustgebied van Palopol?
2. Is dit zonder meer Mohammedanisme? Kunt gij iets vertellen over de omvang van het animistisch denken onder dit volk?
3. Wat zijn bissoe's?
4. Sinds wanneer is de Islam hier beleden?
5. Waar vindt de Islam zijn oorsprong?
6. Vertel iets over het godsdienstig leven in Arabië ten tijde van Mohammeds geboorte.
7. Was Mekka ook voor de Islam al een godsdienstig centrum?
8. Hoe kan voor de verkeerde leringen in de Koran over Christus de Christelijke kerk van die dagen mede verantwoordelijk gesteld worden?
9. Hoe ontving Mohammed zijn eerste openbaring?
10. Wat betekent het woord „Islam” en wat wordt er mee aangeduid?
11. Wat moet onder de Hidjrah worden verstaan?
12. Wat bedoelt de Islam te zijn?
13. Welke zijn de belangrijkste geloofsartikelen van de Islam?
14. Waarin verschilt het godsbegrip van de Bijbel met dat van het Mohammedanisme?
15. Biedt het mohammedaanse geloof plaats voor de leer van verlossing door een offer?
16. Kent de Islam een plaats aan het werk van de Heilige Geest toe?
17. Wat is de verhouding van God tot de mensen in de Islam?
18. Wat is Jezus Christus voor de Mohammedaan?
19. Wat zijn djinn's, en welke plaats nemen die in in het godsdienstig denken van de Mohammedaan?
20. Langs welke weg geeft de Islam een plaats aan geestenverering en voorouderdienst?

Kleding der Toradja's (Zie pag. 40)

21. Vertel iets van de Koran.
22. Welke plaats neemt de Soennah in de Islam in?
23. Hoe denken de Mohammedanen over de Profet?
24. Wat leert de Islam over de oordeelsdag?
25. Wat leert hij over de praedestinatie?
26. Welk verschil merkt gij op bij de praedestinatieleer van de Islam en die de Christelijke kerk leert?
27. Wat zijn de pilaren van de Islam?
28. Welke betekenis wordt gegeven aan het uitspreken van de geloofsbelijdenis?
29. Is de Salat hetzelfde als ons bidden?
30. Waarin bestaat het vasten?
31. Wat houdt de bedevaart naar Mekka in?
32. Waarom heeft ze zulk een sterk propagandistische waarde voor de Islam?
33. Wat wordt in de Islam verstaan onder „de heilige oorlog“?
34. Waarom is de Islam zo eenvoudig aan te nemen?
35. Wat is het grote verschil tussen Islam en Christendom?

LITERATUUR:

- Dr. H. v. d. Brink. Dr. Benjamin Frederik Matthes.
 J. C. van Andel. Islam en Christendom.
 Dr. M. Lindeboen. Zendinglicht op de Islam.
 Prof. C. Snouck Hurgonje. De Islam.
 Nederland en de Islam.
 Het Mekkaansche feest.
 De Islam in Ned-Indië.
 S. M. Zwemer. Islam a Challenge to Faith.
 R. Dozy. Het Islamisme.
 G. Simon. Islam und Christentum.
 Dr. F. J. Bakker. De verhouding tusschen de Almacht Gods en de zedelijke verantwoordelijkheid van den mensch in den Islam.
 Dr. H. Kraemer. De Islam als godsdienstig en als zendingprobleem.

HOOFDSTUK 6.

De zending en haar taak

a. METHODE BIJ DE PREDIKING.

In het eerste hoofdstuk hebben wij de taak der zending behandeld van principiële zijde, vanuit de Heilige Schrift. Nu zullen wij haar nog kort behandelen voor de praktijk van het zendingswerk.

Wij leerden het Heidendom kennen in gebondenheid aan de afgoden, levend in voortdurende vrees voor krachten die het bedreigen, zonder dat men kan gaan tot de schuilplaats des Allerhoogsten. Die een toevlucht is voor ieder, die op Hem vertrouwt. Hiermee staan wij voor de vraag uit Rom. 10: 4: „Hoe zullen zij Hem aanroepen in welken zij niet geloofd hebben? Hoe zullen zij in Hem geloven, van welken zij niet gehoord hebben? Hoe zullen zij horen zonder die hun predikt?”

Die prediking is de taak der zending. Hoe groot en heerlijk is die taak der zending, die in dit Heidendom ziet de afval van Gods Openbaring (Rom. 1). Zij heeft dit volk in kennis te brengen met de volle openbaring Gods en haar te zeggen: vrees die God, Hem zult gij dienen.

Hoe zal zij nu prediken?

Zij kan dit heel eenvoudig doen, op een wijze zoals wij die toegepast zagen door mannen als Xaverius e.a. Wij eren deze mannen om hun onvoorwaardelijke toewijding aan de zendingsarbeid, maar kunnen om de oppervlakkigheid van hun methode hen daarin niet volgen. Zij hebben duizenden mensen gedoopt, doch zijn er niet in geslaagd de mensen, die zij doopten, in aanraking te brengen met het Evangelie der Schriften. De mensen, die van het christelijk geloof nog niets begrepen, werden door deze vluchtige bearbeiding ook niet in de gelegenheid gesteld om verder onderwijs te ontvangen. Deze zendelingen stelden zich tevreden met: het kennen van enkele zeer uiterlijke dingen.

Nu lag bij deze mensen aan hun methode de roomse sacramentsleer ten grondslag, maar wij zien deze massa-doop (ook wel brandspuit-doop genoemd) ook toegepast door de protestantse

zending tijdens de O.I.C. en ook later nog wel door predikanten van de Protestantse Kerk in Ned.-Indië.

Ter verdediging van deze massadoop-methode werd aangevoerd, dat, door de mensen vlug te dopen, een dam wordt opgeworpen tegen het opdringend Mohammedanisme. De doop wordt gebruikt als een stempel om de mensen in een bepaalde groep in te delen. Door vlug en massaal handelen was men anderen voor. Onderwijs in de christelijke leer zou later volgen, zodra daar gelegenheid voor was. Wij verwerpen deze methode om principiële redenen, maar ook de resultaten bevestigden dat voor het ontvangen der sacramenten naar de regel der Schrift, het geloof vereist is. Dit geloof houdt een zeker weten in van wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Er kan van een vertrouwen op Christus geen sprake zijn, als Hij niet uit de Schriften gekend wordt. Zó geldt de regel: wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden.

Bij de zendingsgeschiedenis leerden wij ook de methode door Nobili en vele anderen toegepast, kennen, n.l. die van grote aanpassing. Paus Gregorius de Grote gaf deze regel reeds mee aan de zending der Britten, Augustinus. De heidenvolken, die zich tot het christendom bekeerden, moest men sommige hunner gebruiken, maar dan christelijk gewijzigd, laten behouden. Dit vergemakkelijkt de overgang tot het roomse ritueel. De zendelingen zouden dan toch door de punten van overeenkomst een geopende deur tot het anders zo gesloten hart vinden. Met Gregorius motiveerden die zendelingen dit door te zeggen: dat het onmogelijk is aan verharde harten alles tegelijk te ontnemen. Wij vinden dit ook nu nog in de methode van de roomse missie van tegenwoordig. In Japan kwam in deze eeuw een sterk nationalistisch streven op. Elke Japanner moest zich met hart en ziel overgeven aan de zaak van het vaderland. Deze vaderlandsliefde nam een godsdienstig karakter aan met een sterk herleven van de Shinto eredienst (geesten- of godenverering). Om het verzet der Christenen te breken ging de regering onderscheid maken in godsdienstig Shinto en staats-Shinto. Ieder Japanner werd toen verplicht om tot eerbiedsbetoning in de Staats-Shinto-heiligdommen.

In verband hiermede verklaarde nu de roomse kerk in 1935 officieel, dat zij haar leden toestaat: „in zuiver uiterlijke medewerking ook deel te nemen aan het brengen van offers in de heiligdommen, indien het niet-deelnemen hun te staan zou komen op grote schade, b.v. verlies van hun betrekking.”

Ten aanzien van China besloot de Paus, dat het de roomse gelovige geoorloofd is, aan de gewijde gebruiken, die ter ere van Confusius, de grondlegger van de Chinese staatsgodsdienst, later verheven tot „Rijksgod”, in de tempels of voor diens beeld in huizen en school in acht genomen, deel te nemen. Evenzo mogen

zij onder bepaalde voorwaarden deelnemen aan de chinese begrafenisplechtigheden, doden-herdenking e.d.

Een bestuursambtenaar vertelde mij van zijn vorige standplaats, waar de roomse missie werkt, dat daar een bron was, waar de heidense bevolking geregeld kwam offeren om hulp van de brongeeft af te smecken voor herstel van ziekten. De roomse missie, die deze bron voor de bevolking wilde behouden, wijdde haar en plaatste er een Maria-beeld bij ter aanbedding, zodat ook de roomse gelovigen nu voortaan bij deze bron hulp konden blijven zoeken.

Wij zien in deze voorbeelden dezelfde sterke aanpassing van de missie bij de godsdienstige en zedelijke voorstellingswereld der Oosterse volken als die wij zien bij Nobili met zijn 5e veda, om op die wijze beslag te leggen op haar volgelingen. In het contact zoeken en leiding geven aan deze volken tracht zij zich zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de bestaande gedachtenwereld der heidenen.

De Toradja is, evenals alle mensen, van nature ingesteld op verwerving van veel aards bezit. De rijkdommen in deze wereld verworven, worden immers meegenomen naar het zielenland. Een rooms priester trachtte bij zijn prediking van deze gedachtenwereld gebruik te maken om zijn hoorders voor de roomse kerk te winnen. Hij besprak de tegenstelling rooms-protestant, noemde eerst enige punten van overeenkomst: de prediking van de enig ware God en Jezus Christus. Beide leren ook, dat alle zegen en rijkdom in dit leven verworven gaven des Heeren zijn.

Toen toonde de priester vele foto's van roomse kerken en vroeg aandacht voor haar pracht en rijkdom. Waar ter wereld vindt u een protestantse kerk, die in rijkdom te vergelijken is bij de roomse? Ook deze rijkdom komt van God. Zegt God nu niet met het geven van deze schatten: deze kerk is Mij de meest heilige, die heb ik lief, die volgt mijn leer en mijn geboden boven alle andere kerken. Wie dan ook, zo was de eindconclusie, God op de meest volmaakte wijze wil dienen en in het afdalen van Zijn zegen wil delen, wordt lid van deze door God gegeven kerk.

Is deze aanpassings-methode nu te volgen? In de praktijk van het zendingswerk worden wij vaak voor deze vraag gesteld. Laat mij dit met één voorbeeld tonen.

Wij leerden in hoofdstuk drie verschillende adat-functionarissen kennen. Zij zijn de vertegenwoordigers van de verschillende levensterreinen, die het dagelijks leven beheersen en treden dan ook op als de priesters van het volk. Daar nu het godsdienstig leven nauw samengevlochten is met de sociale structuur van deze samenleving, zijn het tevens de notabelen van het dorp, waar zij wonen. Zij beoordelen en verzorgen zowel de maatschappelijke als de geestelijke belangen van het hele dorp. Op alle feesten wordt hun dan ook de aan hun functie verbonden emolumenten, bestaan-

de in een bepaald stuk vlees van de geslachte beesten, aangeboden. Hier kwamen de christenen tegen in verzet. Zij wilden deze functionarissen wel als de notabelen van hun dorp blijven erkennen en ook wel de nodige eer bewijzen, maar maakten bezwaar tegen het geven van de door de adat voorgeschreven stukken vlees. Zij wilden die vervangen door een ander stuk, desnoods een groter, daar zij de door de adat voorgeschreven stukken als een offer, d.i. een band met de voorouder- en geestendienst zagen, ook al werden zij met een andere gezindheid gegeven. Een hevige strijd ontstond, zodat zelfs de Hollandse bestuurder er zich mee moest gaan bemoeien. Van beide zijden voorgelicht, kwam deze tot het inzicht, dat de christenen de voorgeschreven stukken vlees konden blijven geven. De geestelijke achtergrond moest losgelaten worden, zodat ze gegeven konden worden met zuiver maatschappelijke motieven, als eerbewijs aan de groten van het dorp. De zending werd kortzichtigheid verweeten, waar zij de greep op de grote massa ging verliezen. Het blijven weigeren der christenen zou met boete gestraft worden. Toen later onder zeer zware druk een groep christenen bezweek en deze stukken onder het noemen van genoemde voorwaarden gaf, kwam al heel gauw uit het heidense kamp de smadende schimp: de christenen ondervinden geen straf van de geesten, omdat zij toch door het geven van deze adatsukken zich blijven stellen onder de bescherming van de adat.

Hoe bleek ook hier het gevaarlijke van deze aanpassings-methode. Langs deze weg zal men de grote kans hebben de massa te winnen, doch het christendom wordt gezien als een verlengstuk van het oude, gevaar van syncretisme dreigt. De zending heeft alleen met grote ijver te strijden met de wapenen van geloof en het gebed. Haar methode moet blijven: roepen tot geloof en bekering door de prediking van het Evangelie der Schriften. Hierin alleen wordt de regel geboden van waaruit elke zaak afzonderlijk kan beoordeeld worden. Zo komen wij tot het bespreken van enige richtlijnen en wegen, die bewandeld moeten worden bij die prediking.

b. RICHTLIJNEN BIJ DE PREDIKING.

1. Het Evangelie mag nooit verkondigd worden in een gevaar dat met z'n wezen in strijd is. Om bij het voorbeeld van Nobili te blijven, mag ik het Evangelie onder geen voorwaarde als een vijfde veda aanbieden, want dat is het niet. Ter verdediging verwijst men vaak naar het klassieke voorbeeld van Paulus op de Areopagus (Hand. 17 : 23, 23), die zijn prediking tegen de Athener begint met: „ik bemerk, dat gij alleszins godsdienstig zijt”. Paulus, zo zegt men dan, sluit hier aan bij wat hij bij zijn hoorders

vond. Maar wie dit tekstwoord goed leest, bemerkt al heel gauw, dat juist het tegenovergestelde waar is. Paulus sluit aan bij wat zij niet weten en predikt dan het Evangelie van Jezus en de opstanding (vs. 18). Paulus gaat ook op de Areopagus uit van wat hij in Rom. 1:21 zegt, dat de onwetendheid ten opzichte van de enige God zonde is, die tot bekering roept. Zo sluit hij niet aan bij wat reeds bij zijn hoorders gevonden werd, doch verwerpt dat, omdat het bestaan van wat hij bij hen vond, juist de ware kennis van de enig levende God uitsluit. Met de woorden: „hetgeen gij dan zonder het te kennen, vereert”, aanvaardt hij die onbekende God der Atheners niet, maar toont hij aan, dat er reeds volgens hun eigen inzicht iets aan hun godsverering ontbreekt.

c. AANKNOPINGSPUNTEN.

1. Zo kan de evangelie-prediker soms woorden moeten aangrijpen, die aanvankelijk nog allerlei misverstanden kunnen opwekken. Maar hierop verdacht zijnde, zal hij in de verdere onderwijzing door het gepredikte die dadelijk trachten recht te zetten. Wij moeten b.v. een woord hebben om „God” aan te duiden. Daarvoor wordt op ons zendingsterrein het bij de Toradja's bekende woord „Poeang Matoea” gebruikt. In hoofdstuk 4 leerden wij het reeds kennen als aanduidend „de Heer van alles”.

Nu gebeurde het mijzelf, dat ik een avond in het dorp met de mensen had zitten handelen over het Evangelie Gods. Men had aandachtig geluisterd en vroeg om nog enige dagen te blijven ter voortzetting van het onderwijs. Want, zo verduidelijkte een heidenpriester dit verzoek, die Poeang Matoea, waar gij van spreekt, kennen wij ook. Hij heeft zeven vrouwen, en toen volgde een verhaal (mythe) over wat er al zo met die vrouwen was voorgevallen, welke kinderen uit het huwelijk met die zeven vrouwen geboren waren, en wat zij gedaan hadden. De bij mij zijnde Toradja-Evangelist wist dit echter dadelijk recht te zetten met de eenvoudige opmerking: nu vergist u zich. De Poeang Matoea waar gij van spreekt is die, waar onze voorouders ons van vertelden, die wij offeren, maar de Poeang Matoea waar wij vanavond over spraken is de Poeang Matoea der Christenen. Die niet gekend wordt uit de overleveringen, maar Die zichzelf openbaarde in Zijn eeuwig Woord. Toen herhaalde hij nogmaals in 't kort wat wij hadden gesproken uit het Evangelie, telkens de nadruk leggend op: dat de God der Christenen de enige, eeuwige God is, de Schepper en Onderhouder van al wat geschapen is, en Die Zich openbaart in Zijn heiligheid, waartegenover wij, Zijn schepselen, staan, als zondaren, omdat wij naar Zijn wil niet leven, tot wien

Hij nu komt in Zijn Zoon Jezus Christus en oproept tot geloof in Hem.

Zo hoorde ik ook een Toradja-prediker eens aangrijpend spreken over het bij de heidenen bekende mangramboe langi, het zoenoffer dat gebracht wordt om een overtreding ter verzoening te leiden. Hij sprak over dat offer, dat zijn hoorders zeiden dat zij kennen. Zo kwam hij tot de prediking der Schrift van het enig offer voor de zonde. Hij toonde aan, dat zij zaken noemden die zij niet kenden. Hij sprak van zonde en schuld, zoals de Toradja die niet kent en predikte Christus, het Lam Gods, dat geslacht is tot verzoening der schuld, de weg, de waarheid en het leven.

Alle woorden, die wij bij onze hoorders vinden, hebben een bepaalde inhoud, die samenhangt met hun heidense zienswijze. Wij mogen, ja moeten die woorden zelfs gebruiken, zullen wij in onze prediking de mensen enigszins benaderen, maar dan moeten wij ze gebruiken met grote voorzichtigheid en op een wijze, waardoor wij hoe langer hoe meer alle misverstanden de pas afsnijden.

Nu zal het de aandachtige lezer niet ontgaan, dat wij, sprekende over de mogelijkheid van de aanpassingsmethode, al sprekende overgingen op het noemen van verschillende aanknopingspunten, die wij voor de prediking bij de hoorders vinden. Daarom haast ik mij om dadelijk er aan toe te voegen, dat wij bij het aanknopen van die punten altijd tot doel hebben, om te eindigen bij de absolute tegenstelling, zoals wij dat bij Paulus zagen in zijn prediking op de Areopagus. Wij zoeken het verlorene niet om het in zijn verlorenheid te laten, maar om het te leiden tot het hoogtepunt der verlossing. Daar komt het alleen, wanneer het bij het licht van Gods Woord overtuigd wordt van het diep zondige en verderfelijke in het eigen godsdienstig bestaan. De prediking van het Evangelie bereikt alleen doel, wanneer het de conscientie raakt en overtuigt van zonde en ellende. Zo zal het eerste bewijs van: dat de prediking het hart raakt door de werking des Heiligen Geestes altijd zijn, dat het schuldbesef en verootmoediging voor God wekt. Zo moet uit het geloof des harten geboren worden een christelijke belijdenis en een christelijke levenswandel.

2. Zoals er verschillende aanknopingspunten zijn in de taal, zo vinden wij ook gebruiken bij de hoorders, die, in de vorm waarin zij thans voorkomen, een inhoud hebben, die samenhangt met het heidendom, maar die toch gebruikt kunnen worden, zij het om later te verdwijnen of om te blijven bestaan zonder enig verband met het heidendom. Zo gebruikt de heidenpriester bij het opzeggen van de gebruikelijke litanien een eigen priestertaal. De vorst van Sangalla' zei eens tegen mij: het is onmogelijk, dat u met eerbied over de goddelijke dingen kunt spreken in de gewone taal.

Nu is het een bezwaar, dat die priestertaal een zeer zinnelijke is, zodat er vaak uitdrukkingen in gebezigd worden, die

het gewone volk in z'n volheid niet verstaat, zodat bij het gebruik er van in de godsdienstoefening over de hoofden van het volk heengesproken wordt. Toch vindt ieder die 't hoort, het plechtig en eerbiedig. Daarom is het zeer wel mogelijk om bij bepaalde gelegenheden en voor bepaalde uitdrukkingen van deze taal gebruik te maken, mits het niet uitloopt op een woordenspel. Ook de hoorders moeten er toe gebracht worden de zin van het gesprokene te verstaan. Ook hier geldt het woord van Paulus: hoe zal degene, die de plaats eens ongeleerden vervult, amen zeggen op uw dankzegging, dewijl hij niet weet, wat gij zegt? (1 Cor. 14:16). Zo

Zo spreekt de Toradja ook graag in gelijkenissen. Er is geen bezwaar tegen, dat ook in de prediking daarvan gebruik gemaakt wordt, mits er voor gewaakt wordt, dat men geen gelijkenissen gebruikt, die ook voor een onschriftuurlijke uitleg gelegenheid bieden. Naarmate het Christendom meer doordringt, zal de Christen gaan verstaan, dat het Woord niet alleen door gelijkenissen of in die priester taal tot ons komt, maar ook langs andere wegen, zodat het bezit voor ieder oprecht gelovige kan zijn, hoe eenvoudig hij ook is, zoals de Apostel Paulus zegt: het Woord Gods is in uw mond en in uw hart (Rom. 10:8).

Zo kan ook de christen zijn doden in de rotsgraven blijven bijzetten, ook al eist het heidendom dit gebruik alleen voor zichzelf op en verwijt het de christen, wanneer hij het ook doet, van tweeslachtigheid.

De kerk van Sangalla' en later ook andere kerkgebouwen, werden opgetrokken in Toradja-bouwstijl, d.i. met een naar voren en achteren ver overstekend dak, zodat het dak een prauwvorm vertoont, met snijwerk op de wanden, zoals ook de oude stamhuizen dit hebben. Hierin kan immers de Toradja de gedachte vastleggen, dat het kerkgebouw het stamhuis is van hen, die in Christus Jezus God aanroepen als hun Vader. Het huis, waar zij als gemeente samenkomen om gemeenschappelijk hun geloof in gebondenheid aan hun Heere te belijden, God in hun gebed, loflied en liefdegaven dank te zeggen, en als zijnde uit één stamverband met één Hoofd, Christus, samen te komen om Gods Woord, dat wijs maakt tot zaligheid, te horen.

Wij mogen deze en nog veel andere dingen, die tot het eigen leven der Toradja's behoren, gebruiken, mits met grote voorzichtigheid, zodat tegen het opkomen van syncretisme gewaakt wordt.

Zo heeft de zending de grootse taak om dit volk te helpen zoeken naar eigen vormen van geloofsbelijdenis, kerkbouw, liturgie en de wijze waarop zij zullen zingen. Zij heeft de jonge gemeenten daarin te dienen, in de eerste plaats met het Woord, dat de Heere ons gegeven heeft, en met het inzicht dat wij daarin ontvangen hebben, en moet daarbij waken dat de gemeenten geen dingen opgelegd worden, die alleen maar Westerse vormen zijn.

Dat het: hoe de gemeenten van haar eerste ontstaan af opgevoed zijn, van vitale waarde is, behoeft geen omschrijving. Een kerk toch wordt geboren als op een plaats de eerste christenen worden gedoopt. Op dat ogenblik begint haar zelfstandigheid. Onder de leiding van het eerste onderwijs komt het besef van eigen roeping tot ontwaken. Weldra wordt de gemeente zelf actief aangaande de geestelijke verzorging. Zo worden in dat eerste onderwijs reeds de eerste ouderlingen en diakenen, die straks de kerkregering vormen, opgevoed voor de taak die zij straks in de gemeente te vervullen krijgen. Leren wij de christenen doen wat Christus geboden heeft, dan voeden wij de gemeente op tot zelfstandigheid. Dan leiden wij daarmee ook ouderlingen en diakenen op, want principieel verschilt de taak van de ambtsdragers niet van wat tot het ambt der gelovigen behoort. Zelfstandigheid der gemeenten staat niet aan het eind van de zendingsarbeid, maar moet vanaf het begin reeds doel zijn. Zo stellen nu de jonge gemeenten haar eigen belijdenis vast en maken zij regelingen voor de Regering der kerk. Daarin beginnen zij als vanzelf met wat zij van ons geleerd hebben enigszins te verwerken. Christus is haar Koning. Hij geeft niet alleen aan ons, maar ook aan haar, wat zij nodig hebben om de rechte weg te houden, indien de vreeze des Heeren bij haar is. Waar die ontbreekt, daar loopt het verkeerd, ook ondanks alles wat wij in het werk zouden stellen.

Zo heeft de zending juist in de eerste tijd haar grootste taak. In al ons optreden, in alle kerkelijke verrichtingen, waarin wij die jonge gemeenten dienen, moet dan ook sterk uitkomen, dat wij niet onszelf prediken, maar Gods Woord brengen. Dat dat Woord van God onze enige richtsnoer is, en het eind van alle tegenspreken. Leren zij dit van ons, dan zal het christendom in deze Oosterse landen wel een eigen vorm krijgen, maar getoetst aan het eeuwig Woord van God. Het vreemde, het Westerse, zal opzij gezet worden en deze eigen gestalte, waarin zij geleid wordt van des Heeren Geest, zal steeds meer worden opgenomen, verwerkt en toegeëigend en het hele volksleven gaan doorgloeien.

d. DE ZENDELING EN ZIJN HELPERS.

De zending tracht haar taak te vervullen:

1. door de prediking van het Evangelie. Daartoe zendt zij haar zendelingen, die de motorische krachten van al de arbeid zijn, die hier verricht wordt. Ons zendingsterrein werd voor de bearbeiding met het Evangelie in vier ressorten verdeeld: Rongkong, Palopo, Rantepao en Ma'kale (Sangalla'), ieder met een eigen zendeling. De eerste zendeling, wijlen de Heer A. A. v. d. Loosdrecht, begon zijn werk in 1913 in het ressort Rantepao. Hij

heeft de arbeid slechts korte tijd mogen dienen. In 1917 viel hij door moordenaarshanden. Gods wegen zijn anders dan die der mensen. De zending verloor in hem een eminente, met grote liefde en ijver toegeruste kracht. Dankbaar gedenken wij wat hij en zijn vrouw in die tijd voor het werk gedaan hebben. De Heere heeft zijn grondlegend werk met rijke zegen willen bekronen. Nog steeds horen wij Toradja's met eerbied over hem spreken. Hij heeft het volk om Christus' wil lief gehad, het volk gedenkt met liefde en dankbaarheid wat hij in die korte jaren voor haar geweest is.

Het werk van de zendeling is te vergelijken met dat van een veldheer, die achter het front het terrein overziet, de posten uitzet en aan heel de gang van zaken leiding geven moet. Dit betekent nu niet, dat hijzelf er niet op uitgaat. Geregeld reist hij het gehele ressorf af om te evangeliseren. Waar kringen gevormd zijn van belijdende christenen, regelt hij catechisatie, huisbezoek en bedient hij vier maal 's jaars doop en avondmaal. Waar de kerk tot instituering gekomen is, regelt hij dit in samenwerking met de kerkeraad.

Nu is duidelijk van welk een grote waarde het is, dat hij een diepgaande studie heeft gemaakt van taal, volksaard en het geestelijk denken van het volk, waar deze gemeenten uit voortkomen, waar vooral de Engelse zendeling William Carey zo sterk de nadruk op heeft gelegd. Doch in dit alles werkt hij dit werk in en door zijn Inheemse helpers. Hij maakt preekschetsen, die hij met die helpers bespreekt, die zij straks uitwerken met een speciale toepassing met het oog op de gemeenten temidden waarvan zij ze hebben uit te spreken. Tweeërlei helpers staan hem bij de dienst terzijde: a. de gemeente voorgangers, die tevens schoolgoeroe zijn; b. de Evangelisten (goeroes indjil — goeroe = leraar, indjil = evangelie). Deze laatsten zijn uit de eerste groep gekozen mannen, die bijzondere aaneg en toewijding toonden voor de verkondiging van het Woord Gods. Zij ontvingen een verdere opleiding aan een driejarige evangelistencursus te Barana' (tot 1941 was zendeling J. Belksma docent aan deze opleiding).

De zendingen houden op geregelde tijden vergadering met deze helpers. Daar bespreekt hij de moeilijkheden, die zij in hun werk ontmoetten en de mogelijkheden, die zich in de arbeid voordoen. Voor kleine gemeenten is het de gewoonte, dat de preek na de dienst, of op de catechisatie door deze voorgangers met de gemeenteleden wordt besproken. Hij vraagt dan de leden naar de inhoud van die preek en wat zij er van begrepen. Zo wordt steeds getracht het Woord Gods zo bevattelijk mogelijk te prediken.

Nu spreekt het vanzelf, dat er in die gemeenten steeds meer preken worden gehouden die voor mensen, die voor het eerst de kerkdienst bezoeken, vaak vreemde klanken zijn. Zij plaatsen deze hoorders immers voor een geheel andere gedachtenkring dan

waarin zij leven. Maar ook dit wordt opgevangen, doordat de voorgangers deze nieuwelingen dan dadelijk thuis opzoeken om de moeilijkheden met hen te bespreken.

Vóór het Heilig Avondmaal wordt de gemeente telkens weer door de voorganger met één van de ouderlingen thuis bezocht. Het H.A. wordt dan met de leden besproken en tevens hun christelijke levenswandel, enz.

Aan al die arbeid wordt door de zendeling leiding gegeven. Zelf gaat hij dan eens in deze en een volgende keer in die gemeente mee bij een paar leden dit huisbezoek verrichten. Verder bespreekt hij de bijzondere ervaringen van de voorgangers met deze op de gemeenschappelijke vergaderingen. Door godvrezende en goed onderlegde medewerkers vermenigvuldigt zich de zending op die wijze en komt hij onverhinderd in aanraking met heel de bevolking.

e. DE BIJBELVERTALING.

Is ten diepste alle zedingsarbeid er op gericht, dat het Woord des Heeren zijn loop hebbe (2 Thess. 3:1), dan spreekt het vanzelf, dat dat Woord ook in de taal van het volk, waaronder gewerkt wordt, weergegeven wordt.

Dit is geen eenvoudige zaak. De prediking van het Evangelie brengt immers een eigen wereld van voorstellingen en gedachten, aan dit Evangelie eigen. Vele woorden uit de Bijbel zullen eerst in een omschrijving onder het volk gebracht moeten worden. Het volk zal dan zelf woorden en uitdrukkingen vinden, die straks bij de Bijbelvertaling gebruikt kunnen worden. Om hieraan leiding te kunnen geven zal men de taal en het haar sprekende volk in zijn denken moeten verstaan. Dit vraagt diepgaande studie. Dankbaar mag vermeld worden, dat onze zending hierin een niet te overschatten hulp ontving van het Nederlands Bijbelgenootschap. Vanaf dat dit Bijbelgenootschap in 1814 zijn werk begon, was het zich bewust een roeping te hebben voor beschikbaarstelling en verspreiding van de Bijbel, niet alleen in Nederland, maar ook in Ned.-Indië. Maar het nam niet alleen de zorg van verspreiding op zich, ook die van de vertaling zag het als z'n taak. Daartoe zond het in 1916 zijn afgevaardigde, Dr. H. v. d. Veen, naar ons zendingsterrein om de taal wetenschappelijk te bestuderen en straks de Bijbel in de Sa'dan-Toradjataal te kunnen vertalen. Al gauw verscheen een boekje met de Bijbelse verhalen, waardoor de gedachtenwereld van de Bijbel onder het volk werd gebracht.

Nu verschenen reeds de vier Evangelien in de landstaal en spoedig zal het Toradjavolk de ganse Heilige Schrift in z'n eigen taal kunnen lezen. Door haar onderwezen, zal het straks in deze gechristianiseerde taal de Naam des Heeren kunnen belijden.

f. DE SCHOLEN.

Een derde tak van dienst in de zendingsarbeid is die der scholen. In de Toradjalanden zijn, evenals door heel Indië, twee soorten scholen: die van het Inheemse en die van het Westers onderwijs.

A. Tot deze eerste groep behoort de driejarige volksschool, waar de kinderen leren lezen, schrijven, rekenen en de maleise taal, terwijl het onderwijs gegeven wordt in de landstaal. Behalve deze school bestaat er dan nog een tweejarige vervolgschool, waar meer uitgebreid volksonderwijs gegeven wordt.

B. Tot de tweede groep behoort de Schakelschool te Ma' kale, waar in een vijfjarige cursus onderwijs gegeven wordt in het Nederlands. Deze school, die aansluit bij het onderwijs op de volksschool genoten, maakt de leerlingen verder klaar voor het middelbaar onderwijs.

A. De volksscholen, ruim 80 in getal, zijn op ons zendingsterrein alle zendingsscholen. De onderwijzers worden te Barana' opgeleid aan een driejarige Normaal-leergang. De zending verricht deze schoolarbeid uit tweeërlei oogpunt als een zendingstaak.

1e. Zij beschouwt het als een voorbereidende werkzaamheid om de zending te doen slagen. Door het volk lezen en schrijven te leren, wordt de mogelijkheid geopend om het ook met het geschreven Woord van God te kunnen bereiken. Zelf zal het dan straks de Heilige Schrift kunnen gaan lezen. Er worden op die wijze Christenouders gevormd, die ook thuis hun kinderen opvoeden bij het zich laten onderwijzen door Gods Woord.

2e. Ook is het de taak der zending als geestelijk verzorgster van dit volk, het op te voeden bij de noodzakelijkheid van christelijk onderwijs. Alle cultuur, die niet op godsdienst gegrond is, voert tot secularisatie (stofvergoding). Daarom moet de zending trachten dit volk, van Godswege haar toebetrouwd, voor de invloed van openbaar onderwijs te beschermen. Hiermee is duidelijk, dat aan deze scholen ook bijzondere eisen gesteld moeten worden. Het moeten niet maar alleen christelijke scholen zijn, omdat er godsdienstonderwijs gegeven wordt, dan komt de godsdienst naast het leven te staan, maar in al het onderwijs moet uitkomen, dat gans het leven aan Christus gewijd moet zijn. Of ons zendingsonderwijs aan deze hoge eis voldoet, blijft ter beoordeling over aan Hem, Die dit oordeelt. Duidelijk is, dat door deze doelstelling ook de onderwijzers aan deze scholen als zendingarbeiders worden beschouwd. Dit ook weer niet alleen in algemene zin, zoals ieder Christen in woord en daad een getuige van Jezus Christus moet zijn, maar ook in zeer bijzondere zin. De zendingsonderwijzer wordt door God geroepen om door het onderwijs het Evangelie te verkondigen aan de kinderen, die door hem worden onderwezen.

Het doel van het zendingsonderwijs is niet alleen het brengen van kennis en ontwikkeling, het vormen van karakters, het bekwamen voor het later leven. Dat zijn belangrijke factoren, maar het hoogste doel van het zendingsonderwijs is de godsdienstige taak, die het heeft, het vormen van christelijke karakters, het verkondigen van het Evangelie, het brengen van de kinderen tot Christus.

Zolang het volk nog niet zover gekomen is, dat de ouders en inzonderheid de christen-ouders het tot hun plicht weten om christelijk onderwijs voor hun kinderen te eisen, is het de roeping der zending als voogdes van dit volk, om het voor haar te regelen. Daarbij moet zij het volk zelf opvoeden tot het onderkennen van haar verantwoordelijkheid in deze. Ook onder dit volk moet het er toe komen, dat de christen-ouders voor het onderwijs van hun kinderen christelijke onderwijs-inrichtingen gaan onderhouden, opdat wat hun kinderen op school geleerd wordt, niet in strijd is met wat zij thuis leren, dat de vreze des Heeren het beginsel is van alle ware leven. Zo ligt er voor het zendingsonderwijs niet alleen een taak in de school onder de leerlingen, maar achter de leerlingen ligt nog een groter veld van arbeid, de ouders, die hun kinderen aan de zendingsscholen toevertrouwen en daarom door de zending benaderd kunnen worden met de prediking van het Evangelie.

Met deze uiteenzetting van het doel van het zendingsonderwijs, die zowel het Westers als het Inheems onderwijs geldt, staan wij tegenover enkele bezwaren, die nog al eens ingebracht worden tegen het goed recht van het zendingsonderwijs. Wij willen een drietal in 't kort weerleggen. Vooraf moet ik opmerken, dat deze bezwaren komen van de zijde der voorstanders van het openbaar (neutraal) onderwijs en niet van de bevolking. Mogen zij ook eens een enkele keer van die zijde gehoord zijn, dan is het toch als vrucht van het ageren van eerstgenoemde zijde geweest.

Doordat de christelijke school leeft uit een beginsel, dat lijnrecht staat tegenover de geest, waarin de heidenkinderen door hun ouders worden opgevoed, b. schept het conflicten in de gezinnen, c. en maakt het de jeugd los van het verband der samenleving, argumenteert men dan wel.

Ter weerlegging van deze bezwaren herinneren wij eerst aan wat ons duidelijk werd bij de omschrijving van het doel van het zendingsonderwijs, dat de taak van dit onderwijs voortvloeit uit het zendingsonderwijs van Christus: onderwijst de volken. Daar komt dan bij, dat het neutraal onderwijs nog oneindig veel verder af staat van de geest, waarin de heidenkinderen door hun ouders worden opgevoed. Het Heidendom kent geen neutraliteit. Daar is alles geheel samengegroeid met de religie.

b. Het tweede bezwaar zou geldigheid bezitten, wanneer ten koste van de waarheid conflicten vermeden mochten worden.

c. Ook openbaar neutraal onderwijs maakt evengoed de jeugd los van haar oude godsdienst. Daarin verschilt het met het christelijk onderwijs alleen hierin, dat het er niets voor in de plaats stelt. Hierdoor ontstaat een vacuum, dat tot alles leiden kan. Tegen de ontworteling, die zonder meer toch al ontstaat als noodzakelijk gevolg van de aanraking van het Westen met het Oosten, tracht de zending een dam op te werpen door het chr. onderwijs, dat geestelijke waarden biedt van dieper inhoud dan die van wat afbreekt. Nu de Regering krachtig meewerkt door het oprichten van scholen om het analphabetisme in deze landen te doen verdwijnen, is het de roeping der zending om deze scholen zo mogelijk alle tot christelijke scholen te maken.

Om dit zo volledig mogelijk te kunnen doen, richtte de zending dit jaar een Algemeen Schoolbureau op onder leiding van een tot onderwijs-geven bevoegd zendeling. Dit schoolbureau beheert en verzorgt nu alle scholen op het zendingsterrein. Het zal uitgaan van een christelijke schoolvereniging in de Toradja-landen, waarin ouders der kinderen met de zending samenwerken. Doel van deze samenwerking is om steeds meer dit schoolbureau geheel over te dragen aan de christenouders, opdat het spoedig worde, dat de christen-samenleving zelf het onderwijs kan gaan verzorgen.

B. Het westers onderwijs in de Toradja-landen bestond tot voor kort nog maar uit één, de hierboven genoemde, schakelschool. Dit groeide het vorig jaar uit tot twee scholen, terwijl het dit jaar nog uitgebreid wordt met een christelijke Mulo-school, die te Rante Pao geopend zal worden.

g. VOORLICHTING OP MAATSCHAPPELIJK (SOCIAAL EN POLITIEK) GEBIED.

Een vierde tak van zendingsarbeid is haar voorlichting op maatschappelijk (sociaal en politiek) gebied.

Zending, zeiden wij reeds, is de verkondiging van het Evangelie aan niet-christen volken. Zij gaat daarbij uit van de absoluteheid van het Christendom. Christus is de Zaligmaker van allen, allen zijn zondaren en hebben verlossing van zonde nodig. De enige, die dit geven kan is Christus. Zo gaat het in de zendingsarbeid allereerst en allermeeft om de verhouding van de mens tot God. Christus is niet gekomen om Europeanen of Toradja's, maar om zondaren zalig te maken. Zo heeft de zending niet in de eerste plaats tot taak het brengen van een nieuwe cultuur, een nieuwe moraal, een nieuwe sociale verhouding, het opbouwen van een nieuwe maatschappij. Zij heeft te prediken het Evangelie van het Koninkrijk Gods, het herstel van de gemeenschap tussen God en mens, die door de zonde verbroken was. Dat doet zien wie God

is en wat wij mensen zijn. Het spreekt van de liefde Gods in Christus. Die kwam om zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Nu staat de mens in dit leven niet alleen tegenover God, doch ook in relatie tot de wereld rondom. Daarom spreekt dit Evangelie ook van de verhouding tot de naaste. De verhouding, waarin wij staan tegenover God, heeft betekenis voor onze verhouding tot de naaste. Het Evangelie is de zuurdesem, die het hele leven, gans onze persoonlijkheid, ook de verhouding tegenover de medemens, vernieuwt en heiligt. De Heilige Schrift leert de Christen verstaan, dat hij voor alles heeft te zoeken het Koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid. Dat is het voornaamste en gaat voor alles. Maar omdat God ons en onze naaste liefheeft, hebben wij ook de plicht om de naaste lief te hebben. Dat komt uit het eerste als vanzelf voort. Daarin liggen alle verhoudingen op maatschappelijk, sociaal en politiek terrein opgesloten. De mens moet op al de terreinen Gods eer zoeken en Zijn Naam verheerlijken, opdat hij met de psalmdichter kan meezingen: Uw Woord is mij een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.

Nu hebben wij op ons zendingsterrein tot op heden nog niet in die mate, als dat het geval is op andere eilanden van de Indische Archipel, te maken met de vorm van nationalistisch streven, dat Indië thans in beroering brengt. Toch gaat die worsteling ook dit volk niet voorbij. Het zou onnatuurlijk zijn, wanneer een volk niet verlangde en streefde naar vrijheid en zelfbeschikking. Vóór 1941 bestond er ook op ons zendingsterrein reeds een Toradja-jongerenvereniging (de P.T.C., d.i. Persatoean Toradja Christen), die behartiging van deze dingen in haar programma had opgenomen. Bij het lezen van de verslagen van het gesprokene op de vergaderingen bleek telkens weer, dat er nog weinig eigen inzicht bij de leden te vinden was in de zaken, die besproken werden. De voor mannen in deze vereniging spraken elkaar vaak volkomen tegen, meest als gevolg van verschillende voorlichting, die zij zelf ontvangen hadden. Een lichtvaardige beoordeling als zou het volk voor zelfstandig oordelen nog niet voldoende ontwikkeld zijn, is volkomen onjuist en doet dit volk onrecht.

Men moet bedenken, dat het nationalisme in Indië opkwam in een periode van geestelijke conflicten, onder een volk dat een proces van ontworteling op allerlei gebied doormaakte. Hier schuilen zeer vele grote gevaren in. De geest van het liberalisme, van Holland naar Indië overgebracht, werkte op allerlei terrein door. Er ontstond een volk, dat vervreemde van eigen cultuur en losraakte van eeuwenoude tradities, waarvoor niets in de plaats gegeven werd. Door allerlei propaganda bevangen, ontstond een gevoel van teleurstelling en onbevredigdheid, dat gemakkelijk leiden kon tot daden van verzet tegen al het wettig bestaande.

Verstaan wij onder nationalisme: de drang, die in een volk

openbaar wordt, om naar eis van eigen afkomst en geschiedenis, eigen cultuur en eigen taal (voor de Christen dus een leven in gebondenheid aan Schrift en historie), zichzelf te wezen en over zichzelf te beschikken, dan begrijpen wij dat dit nationalisme in Indië al heel gauw kwam onder invloed van drie krachtige stromingen. Eén, die kwam vanuit Japan, dat toonde dat in het herwinnen van het zelfbewustzijn de kracht lag tot overwinning. Japan toch toonde, dat het Oosten tot gelijke machtsprestaties in staat was als het Westen. Een tweede kwam vanuit de Islamwereld. De Nationale bewegingen in al de Mohammedaanse landen als Egypte, Syrië, Irak e.a. toonden eveneens waar zij bij verend optreden toe konden komen. Tenslotte onder die van het tot alle volken doordringende communisme.

Als vanzelf rijst nu de vraag naar de invloed, die van de zending uitging op dit ontwakend zelfbewustzijn. Op de laatste zendelingen-conferentie op Java in 1941 deed de christen Batak, Amir Sjarifoeddin, de zending het verwijt, dat zij de Christen-Indonesiër op politiek terrein volkomen aan zijn lot had overgelaten. Het is waar, de zending moet hier ridderlijk schuld bekennen. Van de zijde der zending is in het verleden de politieke beginsel-voorlichting heel stiefmoederlijk bedeed. Men leed in de zending aan vrees (afkeer) van politiek. Waarschijnlijk uit vrees om aangezien te zullen worden voor handlangers van wat men dan noemt het westers imperialisme. Daardoor werden de Inheemse Christenen door de zending weinig of geheel niet geattendeerd op het feit, dat ook op dit terrein een grootse, van God ons toevertrouwde taak voor hen lag. Zo ontstond er bij de christenen op dit gebied een vacuum, dat gretig door de zijde van het revolutionair-nationalisme wordt gevuld.

Door dit terrein des levens te laten buiten de voorlichtings-sfeer van de zending, kregen de Christenen ook geen onderscheidingsvermogen in deze. De zending gaf ze hierin over aan de propaganda van anderen, die zich niet stellen op de leer der Heilige Schrift.

Wij noemen dit hier niet als verwijt, maar om te constateren, dat hier wel degelijk een taak der zending ligt, zodat wij ons moeten afvragen wat hierin nu nog gedaan moet worden. Algemeen wordt deze fout ingezien. Maar nu schijnt men in de zending in het andere uiterste te vervallen, door de revolutionair-democratische theorieën te aanvaarden en die nu te zien als de enig goede, zodat men die nu predikt als de waarheid en de gerechtigheid onder christelijke vlag. (v. d. Brink: Een eisch tot recht: Verdoorn: De Zending en het Indonesisch nationalisme, e.a.)

Is dit nu de juiste voorlichting? Zij, die deze omzwaai maken, komen nu terecht op de plaats waar de Inheemse christen terecht is gekomen door zijn ongeschoold zijn in deze, in het re-

volutionaire kamp, en proclameren dit tot zendingsroeping. Wij moeten, zo wordt gezegd, de Indonesiër een Indonesiër worden, d.i. naast hem gaan staan en met hem medestrijden. Maar nu strijdt men voor revolutionaire beginselen en vergeet dat religieus gezien revolutie en ongelooftijd hand in hand gaan. Hier ontmoeten wij een onschriftuurlijke toepassing van het woord van Paulus (1 Cor. 9:20): „de Joden ben ik geworden als een Jood”, wat niet wil zeggen dat Paulus, onder de Joden zijnde, ook ging leven uit de Joodse wetsbeschouwing. Hij verklaart zijn bedoeling zelf door te zeggen: allen ben ik alles geworden, d.w.z. ik heb voor iedereen alles willen doen en zijn, om toch op alle manier enigen te winnen. M.i. is dit een valse leuze, waardoor wij imitatie-Oosterlingen worden. Het is een fictie, dat de Oosterling dit heerlijk vindt en dat wij daardoor het vertrouwen winnen. Wij moeten blijven wie wij zijn: geroepen kerk om hen tot Christus te brengen door prediking, voorbeeld en overgave, om in oprechtheid het volk te dienen naar verwijzing der Heilige Schrift. Zo zullen wij hen steeds hebben te bepalen bij hun roeping tot zelfstandigheid, die niet de Nederlander hen geeft, maar God zelf. In dit licht noemt Raden Notosotarso in zijn: „Het drama van Indië”, het capituleren van Japan nog voor Japan Indonesia tot een volkomen zelfstandige staat had kunnen maken, een leiding Gods om Nederland en Indië niet ontijdig te scheiden. Nederland ontving daarin de taak om Indië te zien als een volwaardig deel van het Koninkrijk met gelijke rechten en plichten als de andere delen van het Koninkrijk, opdat het volk van Indië, dus ook dat der Toradja's, onder haar leiding de roeping versta om God te verheerlijken in haar volksbestaan als deel van Nederland, waar God het in de geschiedenis mee verbond.

Met eigen taal, eigen cultuur, eigen gaven heeft het Toradja-volk God te dienen en te verheerlijken in volkomen vrijheid. God heeft de veelvormigheid lief. Daarin wordt Zijn Naam verheerlijkt. De schoonheid van het leven bloeit in de verscheidenheid. Ook daarin verstaan wij het schone woord van het Pinksterfeest: „wij horen in onze eigen talen de grote werken Gods verkondigen” (Hand. 2:11).

Zo stelt in haar prediking de zending zich niet in dienst van het Westen en de Westerse belangen, maar in de prediking van het Evangelie in al z'n rijkdom van gaven voor alle volken. En de Toradja-Christen treedt niet uit zijn volksverband.

Resumerend komen wij tot de slotsom, dat de taak der zending ten opzichte van het nationalisme niet mag zijn: een zich in dienst stellen van revolutionair-democratische theorieën, evenmin in die van een heersers-theorie van het Westen, doch het moet een liefdevol dienen van het Toradja-volk zijn, geleid door de Geest van Christus, waardoor ook dit volk geleid, zijn weg zal vinden.

waarlangs het komt tot een zelfstandig volksbestaan. Gods Woord immers leert ons, dat het Gods wil is, dat elk volk zich vrij zal ontwikkelen naar eigen aard en naar tijd en wijze door God bepaald. In deze veelkleurige schakering, die een ogenschijnlijke tegenstelling is, doch in wezen dat niet is, voltrekt zich Gods schepping tot haar vervulling.

h. ARBEID ONDER DE VROUWEN.

Eén van de dingen die de doorwerking van het Christendom vaak sterk remmen, is het nog zo weinig bestaand christelijk gezinsleven. Het gezin in de Toradja-wereld zou men kunnen typeren door het min of meer toevallig samenwonen van een aantal mensen. In de christelijke gezinnen is dat wel vaak anders, doch ook deze ondergaan nog maar al te veel de invloed van de heidense omgeving. Eén van de oorzaken is, dat de vrouw vaak voortleeft in grote onkunde. Wel krijgt ook zij hetzelfde catechetisch onderwijs en dezelfde onderwijzing in de kerk als de man, maar in de dingen van het dagelijks leven blijft zij vaak voortleven in de oude sleur der gewoonte. Haar leven verloopt vaak vlak en eentonig. In de heidense samenleving leeft een zeer remmende invloed op de geestelijke ontwikkeling. Zij voelt zich bij haar man vaak zeer onveilig. Om geringe oorzaak kan hij haar verstoten of haar man kan een andere vrouw naast haar nemen, wat haar leven uitermate onprettig maakt. Op geestelijk gebied zijn de vrouwen vaak zeer onontwikkeld, begrijpen dan weinig van de eenvoudigste prediking, die afstuit op stugheid, onwil en zedelijke slapheid. Hoe kan nu in zulk een omgeving het christelijk gezin een lichtend licht zijn?

Gelukkig zijn zij dat ook, maar om het nog effectiever te maken, besteedt de zending ook bijzondere aandacht aan deze vrouwen. Tot voor kort werden de verloofden van de aanstaande voorgangers van kerk en school in de zendingsgezinnen als pleegmeisjes opgenomen. Zij leerden door dagelijkse omgang daar de zegen van het christelijk gezin kennen. Behalve dat zij een bijzondere godsdienstige opleiding genoten, werden haar ook begrippen van netheid, hygiëne en regelmaat bijgebracht. De meisjes leerden naaien en wat afwisseling aanbrenge in wat de keuken oplevert. Dingen, die zij later meer of minder in het eigen gezin van toepassing brachten. Zo werd elk onderwijzersgezin op zijn beurt een lichtend voorbeeld in de omgeving waar het kwam wonen. De christenvrouwen werden door haar omgang met deze gezinnen door het voorbeeld opgewekt tot navolging, zodat het verkwikkend was op te merken welke invloed van dit werk vaak uitging.

Op deze wijze kon echter niet zo'n grote kring bereikt worden.

Het doel werkte nog maar zeer langzaam door. Zo kwam de zending er toe om deze arbeid in de zendingsgezinnen uit te breiden en om te zetten in een huishoudschool. Hier konden ook meisjes, die niet verloofd waren met aanstaande gemeente-voorgangers, opgenomen en bereikt worden. Op deze school wordt naast wat onderwezen wordt in huishoudelijke vakken, heel veel tijd besteed aan geestelijke vorming.

Zo tracht de zending op deze wijze het christelijk leven in de toekomstige gezinnen te bewerken naar de leer der Heilige Schrift. Uit deze leerlingen groeit een groot corps van medearbeidsters, die, over het hele land verspreid wonend, straks zullen meewerken aan de doorwerking van het Christendom ook in het gezin, waarop straks de maatschappij gebouwd wordt.

i. DE MEDISCHE DIENST.

De laatste tak van de zendingsarbeid, die wij bespreken, is niet de geringste, eer een van de belangrijkste. Als Jezus de 70 discipelen uitzendt om te prediken, dat het Koninkrijk Gods nabij gekomen is, doet Hij dat met de opdracht: geneest de zieken (Luc. 10: 9). De Heere Jezus legt in Zijn optreden nauw verband tussen de prediking van het Evangelie en de dienst der barmhartigheid. Men heeft de medische verzorging een middel genoemd om toenadering te vinden voor de prediking van het Evangelie. Dit is een onjuiste voorstelling. Daarmee wordt de dienst der barmhartigheid verlaagd tot een lokmiddel en list. De medische zending is op zichzelf prediking van het Evangelie. Zij predikt door de christelijke barmhartigheid, die wel is waar op zichzelf dat niet kan zijn, omdat een getuigenis door de daad alleen nooit verstaan kan worden zonder prediking.

Het zendingsziekenhuis is dat dan pas, wanneer de mensen, die er in behandeld worden door wat zij zien, horen en ondervinden, voor de vraag komen te staan: hoe komt het, dat ik hier met een liefde behandeld word, die ik in mijn eigen heidense omgeving niet ken. Hoe komt het, dat men hier blij is mij te kunnen helpen? Daarom is de zendingsarbeid in het ziekenhuis haast te hoog van eis voor zondige mensen, die er in moeten werken. Daar toch is men geroepen om in het behandelen en verzorgen der mensen de hulpvaardigheid te brengen onder de praktijk van het Woord: Ik, de Heere, ben uw Heelmeester.

Daarvoor is nodig, dat de dokter en elk lid van het verplegend personeel doordrongen moet zijn van de gedachte: door mijn woord en daad moet de geholpene voor de vraag komen te staan: waarom dat hij of zij dat zo voor mij is. Zo moet er in het ziekenhuis in de omgang van het personeel onderling, alsook in de omgang met de

patiënten, een geest zijn, die voor de zieken een verkwikking is. Het Bijbellezen, bidden en danken moet voor de patiënten iets worden, waar zij gaarne mee in aanraking komen, waar ze naar verlangen.

Is dan het hele ziekenhuiswerk op zichzelf al een prediking, dan komt daar nog bij het werk van de geestelijke verzorging, die door een daarvoor speciaal aangestelde prediker verzorgd wordt. Hij zoekt de patiënten op de zalen op, gaat in de polikliniekzaal voor met een korte prediking, die aan de behandeling door de dokter voorafgaat en houdt des Zondags diensten op de zalen. Op de zalen deelt hij goede lectuur uit en zo kan het voorkomen, dat de ene patiënt de andere voorleest uit de Bijbel, wijl hijzelf nog geen Christen is, waardoor zij beiden op ongekunstelde wijze met het Woord van God in aanraking worden gebracht. Het doel, waarmee deze lectuur onder de mensen verspreid wordt, stelt dus als vanzelf al bijzondere eisen aan de inhoud. Het moet lectuur zijn, die spreekt van Christus en daarin heenwijst naar wat in de dorpen in de kerken gepredikt wordt.

Doordat de geestelijke verzorger er een nauwkeurige registratie op na houdt, kan hij na ontslag de gemeente-voorgangers wijzen op de nazorg in de dorpen, die nodig is voor de mensen, die in het ziekenhuis verpleegd zijn geworden. Zo worden ook de gemeenten zelf steeds weer bij het ziekenhuis betrokken. Zo leert de gemeente door het voorbeeld van de zending verstaan, dat het haar taak is de lijdenden te helpen en te vertroosten. De gemeente wordt mede door het ziekenhuis opgevoed tot het op zich nemen van de dienst der barmhartigheid. Te zijner tijd zal het Christen-volk, daartoe opgevoed, zelf ook de medische dienst van de zending kunnen overnemen.

Onze zending onderhoudt, behalve het ziekenhuis te Rantepoa, vele poliklinieken en enkele hulp-ziekenhuisjes. De dokter reist op geregelde tijden het gehele zendingsterrein af voor de dienst der volksgezondheid en verzorgt een in de nabijheid van Rantepao gelegen leprozerie, waar ruim 150 melaatsen een tot hun herstel althans een tot aanmerkelijke verbetering van hun ziekte, aangewende behandeling en verzorging ontvangen.

Zo werd duidelijk, en hier eindigen wij deze schetsen mee, dat de zending bezig is om al haar toevertrouwde gaven en wegen dienstbaar te maken aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk.

Bij het lezen en gebruiken van deze schetsen werd het u duidelijk, dat bij wat wij neerschreven steeds de gedachte zat: achter de zendingsarbeid op Celebes staat een zendende gemeente. Wij schreven deze schetsen om die arbeid aan de leden van die zendende gemeente steeds meer levende werkelijkheid te doen worden. Ook van de zendingsarbeid geldt het woord der

Schrift: al heb ik de beste predikers, de geleerdste docenten aan de opleidingsschool, de beste scholen, het schoonste en best functionerende ziekenhuis en de allerbeste zendingsmethode, en ik had de liefde niet, zo ware ik niets. Ook ten aanzien van onszelf geldt, dat het Evangelie niet tevreden is met gepredikt en gehoord te worden, het wil aanvaard of verworpen worden.

De zendende gemeente, de prediker en hij tot wie de prediking komt, staan allen voor de absoluutheid van het Evangelie: gij zijt een zondaar, alleen Christus kan u verlossen, of dat woord van Christus zelf: Ik ben de Weg, niemand komt tot de Vader dan door Mij.

Zo hebben wij allen in deze zendingsarbeid nodig zelf te leven in de ernst van die beslissing.

Dat is de ernst, die de heerlijkheid van het zendingswerk, waar wij allen bij betrokken zijn, uitmaakt. De ontzettende spanning van het zendingswerk voor de zendende, gezondene en tot wie de gezondene komt, is: zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade, wij bidden u van Christus' wege: laat u met God verzoenen. En dit maakt de benauwing uit: wie u verwerpt, die verwerpt Mij. Daarom mogen wij niet verslappen, niet rusten en niet ophouden voor zij, met wie God ons in aanraking bracht, gekozen hebben. Er hangt van af: eeuwige zaligheid of eeuwige verlorenheid.

VRAGEN:

1. Welke is de ellende van het Heidendom?
2. Wat is de taak der zending?
3. Welke methode volgde Fr. Xaverius bij het zendingswerk?
4. Is deze methode wel meer gevolgd?
5. Mogen wij die methode volgen? Waarom niet?
6. Wat wordt onder de aanpassingsmethode verstaan?
7. Waar vinden wij die ook nu nog toegepast? Noem enkele voorbeelden.
8. Is deze methode door ons te volgen? Waarom niet?
9. Is deze methode te verdedigen op grond van Hand. 17: 22, 23?
10. Zijn er aanknopingspunten bij de hoorders, waar de prediking bij mag aansluiten? Waar moeten wij daarbij altijd aan denken?
11. Noem enkele van die aanknopingspunten.
12. Noem enkele gebruiken bij de Toradja's, die onze zending meende althans voorlopig te mogen gebruiken?
13. Wat is van 't begin af het doel der zending?
14. Hoe tracht de zending haar doel te bereiken?
15. Wat behoort tot het werk van de zending?
16. Welke methode volgt hij in zijn werk?
17. Welke helpers staan hem ter zijde?
18. Hoe moet de verhouding zending en zelfstandige Kerk zijn?
19. Vertel iets over de werkwijze ten opzichte van de Christenen en die van de niet-christenen, die in de kerk gezien worden?
20. Waarom verricht het Ned. Bijbelgenootschap zulk een belangrijk zendingswerk?
21. Vertel daar enkele bijzonderheden van.
22. Welke soorten van scholen zijn er op het terrein?

23. Waarom moet het onderwijs op het zendingsterrein Christelijk onderwijs zijn?
24. Welke eisen worden er aan het Christelijk onderwijs gesteld?
25. Wat moet het einddoel van het zendingsonderwijs zijn? Hoe tracht de zending dit thans te bevorderen?
26. Waarom is neutraal (openbaar) onderwijs af te keuren?
27. Heeft de zending ook een taak ten aanzien van de maatschappelijk-politieke problemen?
28. Wat verstaat gij onder nationalisme?
29. Onder welke invloeden is het nationalisme in Indië gekomen?
30. Is de vorm van nationalisme, die thans Indië beroert, voor de Christen aanvaardbaar?
31. Heeft de zending haar roeping in deze altijd verstaan? Wat is het gevolg van deze nalatigheid?
32. Welke fout maken velen in de zending nú?
33. Is voor dezen een beroep op Paulus' woord: de Joden een Jood..., naar de zin van dit woord?
34. Waarom mag de Christen zich aan deze politieke woesteling niet onttrekken? Welke weg heeft hij te gaan?
35. Welke plaats neemt de vrouw in de heidense samenleving bij de Toradja's in?
36. Wat is daarvan het gevolg?
37. Waarom is bijzondere arbeid onder de vrouwen op het zendingsveld noodzakelijk?
38. Hoe heeft de zending die voorheen verricht?
39. Waar wordt bij de zedingsarbeid onder de vrouwen bijzondere aandacht aan besteed?
40. Wat is het doel van de medische zending?
41. Welke eisen stelt dit aan de medische dienst?
42. Hoe wordt er in het ziekenhuis gewerkt?
43. Waarom is nazorg van zoveel belang?
44. Van welke gedachte gaan deze schetsen over zending steeds uit?
45. Voor welke absoluutheid van het Evangelie worden wij in de zedingsarbeid steeds geplaatst?
46. Welke ontzettende spanning grijpt ons in die arbeid aan?
47. Verstaat gij uw roeping? Zijt gij getrouw?

LITERATUUR:

- Dr. J. H. Bavincck. Zending in een wereld van nood.
 Dr. H. Kraemer. The Christian Message in a non-Christian world.
 De ontmoeting van het Christendom en de wereld-godsdiensien.
 H. Frick. Christliche Verkündigung und vorchristliches Erbgut.
 Chr. Keysser. Eine Papua gemeinde.
 Anatu im Papua-Lande.
 Dr. H. v. d. Veen. Mijn werk op Midden Celebes (blz. 21 van: Vast staand, snel lopend).
 Mijn tweede werkperiode (blz. 8 van: Verborgen als een zuurdesem).
 Beide zijn korte Jaarverslagen v. h. Ned. Bijbelgenootschap.
 Om te gedenken. Gedenkboek Geref. Zedingsbond.
 Verschillende jaargangen „Alle den Volcke“.
 J. Th. Petrus Blumberger. De nationalistische beweging in Ned.-Indië.
 Dr. J. A. Verdoorn. De zending en het Indonesisch nationalisme.
 Dr. H. A. van Andel. Cultuur en Christendom onder de Javanen.
 Dr. S. U. Zuidema. De Indische kwestie.
 J. C. Hoekendijk. De wereldzending in oorlogstijd.
 Zending in Indonesië.
 W. Paton. Het Evangelie in het Oosten.

